

Olli Ylönen

Paikallisradioita Suomeen!

Tampereen yliopisto
Tiedotusopin laitos

Julkaisuja/Publications
Sarja/Series C 36/2002

ISBN 951-44-5572-X
ISSN 1458-9613

Sisällysluettelo

JOHDANTO.....	5
1. PAIKALLISRADIOTOIMINNAN YLEISKUVA.....	6
1.1. Taustaa.....	6
1.2. Aloitus 1983-1986.....	10
1.3. Suunnitelmat 1985.....	19
1.4. Toteutus 1985-1986.....	28
1.5. Kehitys 1987-2000.....	35
2. UUTISSISÄLLÖT.....	38
2.1. Aikaisemmat tutkimukset.....	38
2.2. Uutiset marraskuussa 2000.....	40
2.3. Paikkakuntien uutiset: Helsinki, Tampere, Kotka, Rovaniemi.....	47
LOPUKSI.....	50

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1 Aloitushaastattelut

Liite 2 Paikallisradiot vuodesta 1985

Liite 3 Nykyisin toimivat paikallisradiot

Liite 4 Utissisällöt marraskuussa 2000

JOHDANTO

Tämän raportin lähtökohtana on Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke Media Economics, Content and Diversity, joka tutkii mediatalouden kehitystä 1950-luvulta lähtien. Osana sitä tutkitaan keskittymisen vaikutuksia mediamaisemaan Helsingissä, Tampereella, Kotkassa ja Rovaniemellä. Tämän Akademia-hankkeen rahoitus keskittyi lehtien aineistojen tutkimukseen 1950-luvulta lähtien nykypäivään.

Marraskuussa 2000 käynnistettiin sähköisten viestimien uutissisältöä koskeva tutkimus Media Economics, Content and Diversity -tutkimukseen liittyen. Radioiden sisältötutkimuksen lisäksi myös suomalaisten valtakunnallisten televisiokanavien uutisten materiaali tutkittiin. Tässä raportissa keskitytään radioihin.

Käsillä olevan raportin tutkimusta ovat rahoittaneet liikenne- ja viestintäministeriö, Yleisradio ja Alma Media. Tämän raportin lisäksi tutkimukseen liittyy Yleisradion ja yksityisten radioiden ohjelmia tarkastelevia tutkielmia. Edith Ahola tutki pro gradu -työssään ”Paikallinen uutinen ja paikallinen nainen” Radio 957:n paikallisuutta. Katri Hyttisen aiheena on Radio Nova, Minna Nalbantoglulla Radio City ja Juha Sihvosella Yleisradion maakuntaradioiden uutiset. Lisäksi Päivän Peilin aineistoa selvitti Jari Rantschukoff.

Otosjaksoksi valittiin yksi viikko ja ajankohdaksi 13.-19.11. 2000 yhtenevästi Media Economics, Content and Diversity -tutkimuksen (kuvio 1) lehtiotosten kanssa.

Raportin ensimmäisessä osassa "Paikallisradiotoiminnan yleiskuva" luodaan katsaus paikallisen ja kaupallisen radiotoiminnan syntyyn ja kehitykseen Suomessa. Tähän osaan liittyvä paikallisradioiden 1980-luvun puolivälin käynnistäjien haastatteluihin perustuva jakso julkaistaan liitteessä 1.

Toisessa osassa "Sisällöt" tarkastellaan uutisiin keskittyen nykyisiä radioita ja verrataan tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin.

1. PAIKALLISRADIOTOIMINNAN YLEISKUVA

1.1. TAUSTAA

Tutkimuksessa etsitään radion osaa murroksessa, joka muokkasi suomalaista viestintämaisemaa 1980- ja 1990-luvulla. Taisto Hujanen viittaa radion tekniikan keveyden ja suhteellisen halpuuden olleen "omiaan luomaan edellytyksiä viestinnän demokratisoinnin ideoiden koetteluun juuri radiotoiminnan alueella..." (Hujanen 1991, 39). Edellä hän on viitannut 70-luvun rajuhkoon keskusteluun kaapelitelevisiotoiminnasta, jossa oli esitetty näkemyksiä mahdollisuuksista joukkoviestinnän kaksisuuntaistamiseen, kunnallisen demokratian kehittämiseen ja ryhmien kulttuurisen itseilmaisun edistämiseen. Kaapelitelevisioista tuli kuitenkin lähinnä tv- ja video-ohjelmien jakelujärjestelmä, kuten Hujanen huomauttaa.

Kaksisuuntaisen viestinnän idea on tunnistettavissa nykyisessä keskustelussa digi-TV:n tarpeellisuudesta. Sen sijaan demokratia (myös kunnallinen) ja ryhmien kulttuurisen itseilmaisun edistäminen olivat voimakkaasti esillä paikallisradioita pohjustaneessa keskustelussa ja niiden alkuvaiheessa. Esimerkiksi opetusministeriön silloisen kansliapäällikön Jaakko Nummisen (Paikallisradioliiton puheenjohtaja 1983-1987) alkuvaiheen näkemykset olivat:

Kuitenkin paikallisradioiden keskeinen toimintamotiivi tulee olemaan kansalaisten aktiivisuuden herättäminen, omaehtoisen harrastustoiminnan tukeminen, kiinnostuminen omasta lähiympäristöstä ja sen kehittämisestä, herättäminen ihmisen henkiseen kasvuun ja omien elämänolosuhteiden parantamiseen sekä kiihottamaan oman kannan ja mielipiteen esittämiseen. Katson, että tähän kaikkeen juuri paikallisradio antaa mahdollisuuden, koska sen piirissä on aikaa ja tilaa läheisille asioille. (Numminen 1985)

Numminen tosin oli jo seuraavan vuoden lopulla sitä mieltä, ettei kansalaisradiotyyppejä asemia kaivata (Numminen 1986).

Numminen ei alkuvaiheen innossaan ollut suinkaan yksin. Vielä Radio Cityn 5-vuotishaastattelussa yksi perustajista Teppo Turkki muistelee, että "...minusta alun alkaen päätehtävänä oli antaa kanava kaikille niille pienryhmille, joilla ei ollut perinteisiä kanavia käytössään" (Aronen 1990). Kommentti sisältää kritiikin Radio Cityn linjakamppailussa tuolloin voitolle päässeen päätoimittajan Juha Tynkkysen näkemykseen, jonka mukaan Radio City ei voi olla sen kummallisempi liike kuin Ilta-Sanomat tai Helsingin Sanomat (Aronen 1990).

Pohjoismaissa toiminta sai toisenlaisen suunnan. Ruotsissa aloitettiin lähiradiotoiminta (närradio) 1979 ilman mainoksia. Toimintaa voivat harjoittaa vain aatteelliset yhdistykset, seurakunnat, ylioppilaskunnat sekä erityiset lähiradioyhdistykset (ks. esim. Hedman 1992). Kaupallisiin paikallisradioihin lupia myönnettiin vasta 1990-luvulla. Lähiradiot jatkavat kaupallisten rinnalla.

Norjassa paikallisradiot saivat kokeiluluvat 1981 ja sielläkin ilman mainoksia. Vuodesta 1987 pysyväksi muuttuneessa paikallisradiotoiminnassa sallittiin mainonta. Norjankin keskustelua kuvataan kahden leirin taisteluksi: toisaalta niiden, jotka haluavat radion paikallisen demokratian välineeksi ja toisaalta niiden, jotka haluavat hyödyntää toiminnan taloudelliset mahdollisuudet. (Fossum, 1997)

Tanskassa valtion vuodesta 1925 jatkunut radiomonopoli murtui 1980-luvun alussa. Parlamentti hyväksyi paikallisradio ja -televisiokokeilut mahdollistaneen lain. Ensimmäiset kokeilut alkoivat 1983. Tarkoituksena oli luoda lisää monimuotoisuutta, kehittää demokraattista toimintaa ja antaa useammille ihmisille mahdollisuus ääneen viestimissä. Mainonta oli kiellettyä. Päivälehtiä lukuun ottamatta yksityiset yhtiöt eivät saaneet toimilupaa. 1988 mainonta rajoitetusti sallittiin, kattona oli 10 prosenttia lähetyksistä. 1990 sponsoroidut ohjelmat sallittiin ja asemien oli mahdollista lähettää ohjelmaa viereisille alueille. (Poulsen 1997)

Näin kaikissa kolmessa edellä käsitellyssä Pohjoismaassa oli paikallisradiotoiminta käynnistynyt ennen Suomen ensimmäisiä lupia ilman mainoksia.

Norjan ja Ruotsin myöhempää kehitystä on tarkastellut muun muassa Pentti Kempainen väitöskirjassaan (Kempainen 2001).

Britanniassa oli BBC menettänyt televisiomonopolin 1954. Kaupallisen radiotoiminnan aloittamiseen kohdistuneen painostuksen torjuakseen yhtiö alkoi rakentaa paikallisten radioasemien verkkoa 1960-luvulla (Paikallisradiotutkimus 1987, 272). Alunperin tarkoitus oli, että ne olisivat myös paikallisesti rahoitettuja ja ohjelmistot suuntautuisi rajatulle alueelle (Gray-Lewis 1992, 157).

Man-saaren (itsehallintoalueella kaupallinen radio sai luvan 1964) poikkeusta lukuunottamatta Britanniassa paikallinen kaupallinen radio pääsi toimintaan vasta 1973 (Paikallisradiotutkimus 1987, 273-275; Gray-Lewis 1992, 157).

Suomessa radio oli 1930-luvulta lähtien valtion väline kansakunnan yhdistäjänä, kasvattajana ja kouluttajana. O.Y. Suomen Yleisradio A.B. harjoitti monopolina radiotoimintaa. 1930-luvulla nuori kansakunta sai ensimmäiset äänensä, jotka myöhemminä sodan ja jälleenrakennuksen vuosina viestivät yhtenäisen kansakunnan ponnisteluja. Säröjä tähän yhtenäisyyteen saattoi tulla Pienoisparlamentissa tai silloin, kun kovin ylevämielinen ohjelma sai rinnalleen metsien miesten terveisiä tai myöhemmin, kun rautalankamusiikki ja protestilaulut kaikuivat radiosta. Niihin aikoihin oli kuitenkin jo television ohjelmiston aiheuttama kuohunta viemässä huomiota radion ympäriltä.

Näinä vuosina 1930-luvun puolivälistä 70-luvun loppuun tapahtui kuitenkin paljon. Varsinkin 1950-luvun puolivälistä tapahtunut kaupungistuminen, maassa- ja maastamuutto, nuorisomuodit, elokuvat ja ehkä television olohuoneisiin tuoma maailma viittasivat siihen, ettei kaikille ollut kahdessa kanavassa tarpeeksi

oikeanlaatuista radio-ohjelmaa. Niinpä ei ole ihme, että jotakin tapahtui myös radioaalloilla.

Nykyinen Suomen Radioiden liitto (entinen Suomen Paikallisradioliitto) kirjoittaa tuosta murrosvaiheesta (julkaistu jo poistetulla verkkosivulla osoitteessa <http://www.radioliitto.fi/paikallisradioliitto/historia.htm>):

1980-luvun alussa käynnistyi suomalaisessa sähköisessä viestinnässä voimakas murroskausi. Muutosta vauhdittivat kansainvälisen viestinnän kasvu, ulkomaisen ohjelmiston lisääntyminen muissa sähköisissä viestimissä ja yksityisen kaapelitelevisiotoiminnan käynnistyminen 1970-luvulla.

Kyseinen liitto perustettiin sen omien sanojen mukaisesti "Paikallislehtien voimakkaalla tuella".

Esinäytös: Paikallinen radio ja mainonta esillä alkuvaiheessa

Suomessa Yleisradiolla oli 1980-luvun alussa tosiasiallinen - joskaan ei juridinen - monopoli radio- ja televisiotoimintaan. Ääniradiomonopoli syntyi 1935 ja televisiotoiminnassa lupamonopoli syntyi vuonna 1965 (Kulmanen 1991).

Ääniradion alkutaipaleelta oli kokemuksia toisista tavoista ja kuten Juhani Wiio huomauttaa ja Pentti Hanski (Onttonen 2001) kertoo 1950- ja 1960-luvulla keskustelua kaupallisestakin radiotoiminnasta. Yleisradio oli myös 60-luvun alussa joutunut reagoimaan merirosvoradiotoimintaan ohjelmistossaan (Wiio 1998). Radiolainsäädäntö ei asettanut esteitä yksityiselle radiotoiminnalle, mutta toimilupa oli vain Oy Yleisradio Ab:llä.

Ensimmäinen itsenäisyyden ajan säännös radiotoiminnasta oli vuoden 1919 laki sähkölaitteista langatonta sähköttämistä ja puhelemista varten (AsK 150/1919), jolla säädeltiin kaikenlaista radiotoimintaa. Valtiolla tuli olla yksinoikeus rakentaa ja käyttää sähkölaitteita langattomaan sähköttämiseen ja puhelemiseen. Yksityisen oli mahdollista hakea kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöltä lupa, joka voitiin myöntää enintään kymmeneksi vuodeksi. Tähän lakiin nojautuivat ensimmäiset radiotoiminnan yritykset.

Nuoren Voiman Liiton (NVL) Radioyhdistyksen vuonna 1921 saaman luvan turvin toimi 1924 kaikkiaan 75 asemaa, joista tosin vain muutamalla oli yleisempää merkitystä: Suomen Radioamatööriliiton Helsingin kerhon Radiola, puolustuslaitoksen radiopataljoonan lähetysasema Helsingin Katajanokalla ja Tampereen Radioyhdistyksen Tampereen Radio. Mainontaa käytti ainakin Radiola toiminnan rahoitukseen, mutta sekään ei pelastanut - toiminta loppui pikaisesti. (Suomi 1951, Tulppo 1976) Ensimmäisenä säännöllisen yleisradiotoiminnan harjoittajana pidetään usein tamperelaista Arvi Hauvosen marraskuussa 1923 käynnistämää asemaa, josta sittemmin syntyi Tampereen Radio. (Tulppo 1976; Janhunen 1996)

Vuonna 1923 perustettiin Suomen Radioyhdistys, jonka tarkoituksena oli olla kuuntelijan asialla, kun NVL:n toiminta katsottiin radioamatöörien näkökulmaa enemmän ajattelevaksi. (Suomi 1951, 22-24)

Ensimmäinen Yleisradio

O.Y. Suomen Yleisradio - A.B. Finlands Rundradio perustettiin 1926. "Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeita oli tarjottu eri intressipiireille, ja osakepääoma oli tullut merkityksi täyteen määräänsä." (Suomi 1951, 47)
Aloitteentekijöiksi Suomi nimeää "...sanomalehtimiesliitot, Suojeluskuntain Yliesikunta, Suomen Radioyhdistys sekä eräät muut yhtymät..." (46-47)

Suomen radioyhdistyksen toiminta päätettiin hallintoneuvoston kokouksessa 7.9.1926 ottaa Yleisradiolle. 30.3.1927 valtio ja Yleisradio pääsivät sopimukseen toimiluvasta, jossa lupamaksuista 85 prosenttia määrättiin Yleisradiolle. Samalla kiellettiin mainonta. Asiasta oli yhtiössä keskusteltu tammikuussa, jolloin toimitusjohtaja L.M. Viherjuuri otti asian esille. Ilmeisesti asia hautautui toimituslupasopimuksen valmistuessa. Lahden yleisradiosuurasema otettiin käyttöön 1928. Sen käyttöoikeus oli valtion ja Yleisradion toimituslupasopimuksen mukaan vain Yleisradiolla. Tämä ja vähäiset lupamaksut johtivat itsenäisten paikallisten asemien toiminnan loppumiseen, viimeisenä Turussa 1934. (Tulppo 1976, 49-53, 59)

Laman ja Lapuanliikkeen vuosina yleisradiotoiminta oli myös keskustelun kohteena (keskustelusta esim. Tulppo 1976, 74-110). Vuonna 1934 päädyttiin ratkaisuun, jolla valtion omistamat yleisradiolaitteet ja -asemat siirrettiin Yleisradiolle samaan aikaan kun suunnatulla osakeannilla valtio hankki 90 prosentin osuuden yhtiöstä, jonka nimeksi samalla muuttui O.Y. Suomen Yleisradio A.B. Tämän mahdollistanut laki hyväksyttiin 1934 (Suomi 1951, 150).

Radiolaki

Keskeisin muutos vuoden 1919 lakiin oli kuuntelulupakysymyksen järjestäminen. Valtio voi määrätä radiolaitteiden käyttämisestä maksuja. Laki käsitti edeltäjänsä tapaan kaikenlaisen radiotoiminnan. Eduskunta lisäsi lakiin maininnan radorahastosta. Lain mukaan lupa radiolaitteiden rakentamiseen ja käyttämiseen rajattiin 10 vuoteen. Laki vahvistettiin 17.1.1927. Asetuksella määrättiin samaan aikaan kuuntelupiiriin liittyvistä käytännön järjestelyistä. Kuunteluluvasta voi päättää lennätinhallitus ja muuten kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö. Puolustuslaitos sai käyttää ja rakentaa radiolaitteita ilman lupaa. Aiemmat luvat jäivät voimaan asetuksen astuessa voimaan 1.2.1927. (Tulppo 1976, 34-39; Lyytinen 1996, 21-22)

Yhteiskunnan kehittyessä ja varsinkin televisiotoiminnan käynnistyessä 1950-luvulla osittain mainosrahoitteisena etsittiin useissa komiteoissa ratkaisuja radiolain uudistamiseen. Mukana oli pohdinta paikallisesta radiotoiminnasta ja toiminnan rahoituksesta.

Radiomainnon mahdollisuus on esillä koko kaupallisen televisiotoiminnan ajan

Pentti Hanski kuvaa muistelmissaan 1980-lukua edeltäneitä keskusteluja radiomainnasta. Asia oli esillä jo MTV:tä (Oy Mainos-TV-Reklam Ab) perustettaessa 1958. Tuolloin asia kariutui Hanskin mukaan siihen, ettei haluttu vaarantaa hyvin alkanutta tv-mainontaa. Merirosradio Nord aloitti 1961 ja sai Yleisradion paitsi suuntaamaan ohjelmistoaan myös miettimään radiomainontaa. Radiolain uudistushanke oli meneillään ja Yleisradion asemasta käytiin keskustelua. Yhtenä vaihtoehtona oli se, että Yleisradio ottaisi myös mainonnan omaksi toiminnakseen. Mainostajien liitto teki Yleisradiolle esityksen radiomainnon aloittamiseksi sen verkoston välityksellä 1961. Hanski esitti mallia, jossa radiomainnon hoitaisi MTV. Lähetysaika olisi noin viiden tunnin ohjelmakokonaisuus mainospaloiheen. "YLE mietti ehdotusta, mutta tuloksena oli, että asia kaikessa hiljaisuudessa haudattiin." (Onttonen 2001, 242)

Innostus ei jäänyt tähän. Hanski kertoo, että yhtiön hallintoneuvosto kehotti neuvottelemaan radiomainnasta. Asia oli usein esillä, mutta aloitteet eivät vuosien johtaneet tuloksiin. Hanskin arvion mukaan radiomainonta olisi kohdistunut erikoisryhmiin ja vaikuttanut aikakauslehtiin, juliste- ja suoramainontaan, mutta ei päivälehtimainontaan. "Nimenomaan maakunnallisiin lehtiin radiomainnon vaikutus on olematon." (244)

Hanskin mukaan MTV oli hyvin aktiivinen 1966-67 radiomainnon käynnistämiseksi. Yleisradion hallintoneuvosto keskusteli elokuussa 1967 radiomainnasta. Hanski tosin epäilee eräiden Yleisradion johtajien ajatelleen radiomainnon aloittamisen saavan MTV:n luopumaan omasta ohjelmatuotannosta. (245)

Vielä 1968 Yleisradion pääjohtaja Eino S. Repo esitti radiomainnon aloittamista. Tämäkään aloite ei johtanut tulokseen. 1970-71 MTV:llä oli valmiit suunnitelmat radiomainnasta ja vielä vuonna 1973 käytiin asiasta neuvotteluja MTV:n ja YLE:n välillä. Lehdistön pelko oli osaltaan vaikuttamassa suunnitelmien kariutumiseen. (245-246)

Yleisradion rahoituksen keinona radiomainontaan palattiin vielä 1980-luvulla (Kiuru 1992, 217-220; Salokangas 1996, 366-367) ja 1990-luvun alussa pääjohtaja Reino Paasilinna piti asiaa myös mahdollisena (STT 16.10.1991).

1.2. ALOITUS 1983-86

Paikallisen radiotoiminnan ja radiomainnon sallimisen edellä kuvatuista ideoista - ja alkuvaiheen toiminnasta - huolimatta keskustelua 1950-luvun lopulta lähtien hallitsi televisiotoiminta ja sen yhtenä muotona kaapelitelevisiotoiminta. Äkillisesti radiosta, paikallisesta radiosta ja radiomainnasta tulee ei ainoastaan toimintaa, vaan myös jotain joka kiinnostaa ja vaikuttaa. Onko 1970-luvun lopussa ja 1980-luvun alussa jotakin, joka auttaa ymmärtämään tämän läpimurron?

Kaarle Nordenstreng kirjoitti: "...Yleisradio on toiminut yhteiskunnassa, jonka perusrakenne ei ole vuosikymmenien kuluessa olennaisesti muuttunut." Hän ei kiistänyt muutoksia - yleisen sivistystason nousua ja ns. tieteellisteknistä kumousta, mutta korosti, ettei näistä välttämättä seuraa rakenteen muutosta. (Nordenstreng 1976, 308-309)

Tätä näkemystä voi verrata erilaisiin yhteiskunnan ja viestinnän kehitystä eritteleviin tarkasteluihin.

Erik Allardt esittää suomalaisen yhteiskunnan kehityksen jaksot 80-luvun lopulla kirjoittamassaan esseessä viestinnän kehitykseen siten, että radiotoiminnan alussa olimme vielä *maatalousyhteiskunnassa*, televisiotoiminnan alussa *teollisessa yhteiskunnassa* ja 1980-luvun lopussa kirjoittamassaan erittelyssä hän viittaa näiden jälkeiseen *informaatioteknologisen yhteiskunnan* vaiheeseen. Keskitetty yleisradiomonopoli sopi Allardtin mukaan nimenomaan teollisen yhteiskunnan tarpeisiin:

Joka tapauksessa näyttää selvältä, että yleisradiotoiminta sekä radiona että televisiona aina 1970-luvulle saakka oli kulttuurinen yhdenmukaistaja ja kansallisen yhtenäiskulttuurin luoja. Se oli tässä ominaisuudessa elimellinen osa teollista yhteiskuntaa, jossa taloudellinen ja sivistyksellinen toiminta edellyttävät kansallista yhtenäisyyttä ja kielikoodien supistumista. (Allardt 1989, 194)

Hän jatkaa pohtimalla informaatioteknologian käsitteen sopivuutta. Rinnakkaisia käsitteitä informaatioyhteiskunta, jälkiteollinen yhteiskunta, korkeateknologinen yhteiskunta ja palveluyhteiskunta hän esittelee osoittamaan, miten siirtymää uuteen yhteiskuntamuotoon on haluttu eri näkökulmista perustella:

Tässä ei ole paikallaan keskustella siitä, mikä edellä mainituista nimityksistä osuvimmin kuvaa viime vuosikymmeninä tapahtuneita ja nyt tapahtuvia yhteiskuntamuodon muutoksia. Tärkeintä on se, että kaikki mainitut neljä termiä omalla tavallaan kuvaavat, miten nyt elämme toisin kuin teollisen yhteiskuntamuodon vallitessa. Olen puhunut informaatioteknologisesta yhteiskunnasta, koska sen antamaan kuvaan liittyy sekä informaatiotekniikan, yleisen koulutuksen että ihmispääoman merkityksen tähdentäminen, mutta itse termiä voidaan vaihtaa. Sen sijaan on ilmeistä, että todellisia muutoksia on tapahtunut ja tapahtumassa. (Allardt 1989, 195)

Pertti Alasuutari jakaa 90-luvulla kirjoittamassaan teoksessa lyhyemmän, toisen maailmansodan jälkeisen jakson niinikään kolmeen osaan Ensin oli *moraalitalouden* kausi, sitten 1970-luvulle ja 1980-luvun alkuun ajoittuva *suunnittelutalouden* jakso, jota seurasi *kilpailutalouden* vaihe. Jaksojen rajat eivät ole ehdottomia, vaan Alasuutari viittaa esimerkiksi moraalitalouden ja suunnittelutalouden rajaan muotoilulla: "1960-luvun jälkipuolella tapahtunut siirtymä suunnittelutalouden aikaan..." (Alasuutari 1996, 246)

Ismo Silvo esittää väitöskirjassaan tekemässä lähinnä televisioon kohdistuvan jaottelun, jonka mukaan viestintäpoliittinen ja konkreettisempi ohjelmapoliittinen keskustelu jakautuvat kolmeen jaksoon. Viestintäpolitiikassa vuodet 1960-65 ovat

monopolisoiva kausi, 1965-75 politisoiva kausi ja 1975-85 ratkaisuja hakeva kausi. Ohjelmapolitiikan osalta jaottelu on: ennen vuotta 1965 *näköradion kausi*, 1960- ja 70-lukujen vaihteeseen ajoittuva *normatiivinen kausi* ja vuosiin 1980-85 ajoittuva *kilpailun kausi*. (Silvo 1988)

Yleisradion historiategoksen toisessa osassa **Raimo Salokangas** käsitellessään vuosia 1949-95 ryhmittää Lex Jahvetin jälkeisen ajan neljään osaan. Yhtiö oli *yhteiskunnan sivullinen* 1949-64 eli pyrki kaihtamaan kajoamasta kiistanalaisiin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin. Seuraavalla kaudella eli niin kutsutun Reporadion aikana 1965-69 yhtiö oli *suunnan näyttäjä*. Voimakasta yhteiskunnallista otetta seurasi vastareaktio ja yhtiöstä tuli runsaaksi vuosikymmeneksi 1970-81 *politiikan vanki*. (Salokangas 1996, 436-437)

Kun viimeisen jakson nimeksi laitetaan *Yhtenä markkinoilla* (1982-95), se tehdään tietoisena siitä, että 1970-luvun loppu ja 1980-luvun alku olivat siirtymäkautta ennen 1980-luvun puolivälissä varsinaisesti alkanutta uutta aikaa. Poliittisen elämän muutokset ja yleisradiopolitiikan puolella keskustelu MTV:n uutisista ja niiden salliminen 1981 kuitenkin oikeuttavat näkemään 1980-luvun alun taitekohtana.(437)

Kuvatut jaottelut on tehty keskenään erilaisiin tarkoituksiin, mutta samalla ne tulevat vahvistaneeksi sitä kuvaa, että jotakin oli muuttumassa ja ehkä jo muuttunut.

Salokankaan esittämistä poliittisista muutoksista Suomessa on kuuluisin tietysti presidentti Urho Kekkosen pitkän kauden päätyminen ja Mauno Koiviston valinta hänen seuraajakseen. Nyt tarkasteltavan paikallisradioiden aloitusvaiheen osalta merkittävämpää lienee kuitenkin ollut eduskunnan ja hallituksen muotoutuminen.

SKDL jäi 1982 pois hallitusyhteistyöstä vähän ennen eduskuntavaaleja ilmeisenä tarkoituksena saada lyhyestä oppositioasemasta vaaleihin lisäetua. Vaaleissa suuriin voittajiin kuului kuitenkin SMP, jonka paikkamäärä kasvoi aiemmasta seitsemästä paikasta seitsemääntoista paikkaan.

Uuteen hallitukseen SMP pääsi lähes kaikkien yllätykseksi. Puolueen puheenjohtaja Pekka Vennamo sai toisen valtiovarainministerin salkun ja Urpo Leppäsestä tuli työministeri. Muiden puolueiden tarkoitus oli saada ikuista oppositiopolitiikkaa noudattanut SMP vastuuseen suurista puheista.

Ainakin Helsingin Elävän musiikin yhdistyksen Elmun väki käytti SMP:n eräänlaista vaa'ankieliasemaa hyväkseen radioluvan edistämisessä (Lindfors 1988).

Paikallisradioliiton toimitusjohtaja (1984-88) **Jarmo Viljakainen** kirjoitti paikallisradiolupiin johtanutta nopeaa kehitystä kuvatessaan, että 1980-luvulle tultaessa viestintäilmapiirissä oli muutos tapahtumassa.

Paikallisradiohanke ajoittui maamme yhteiskunnallisen kehityksen kannalta oikeaan aikaan. Samalla kun tiedotusvälineet olivat omaksumassa aikaisempaa paljon vapaamielisemmän suhtautumisen poliittisiin päättäjiin ja politiikkaan yleisemminkin, myös viestintäpoliittinen ilmapiiri alkoi vähitellen muuttua sallivampaan suuntaan. Monopoliajattelu väistyi myös sähköisen viestinnän alueella. (Viljakainen 1985)

Viljakainen kuvaa kuinka satelliittiviestinnän kansainvälisyys, kaapelitelevisiotoiminta ja erilaiset elektroniset tekstinvälitysjärjestelmät muokkasivat maata:

Kansallista sähköistä viestintää oli pyrittävä monipuolistamaan tällaisessa tilanteessa mahdollisimman hyvin. Hankkeet yksityisen paikallisradiotoiminnan kokeilun käynnistämiseksi saivat yhä laajemmat yhteiskuntapiirit taakseen, ja näin oli poliittisella tasolla helpompi löytää tarvittava yhteinen tahto asian käynnistämiseksi.

Suomessa tällaista asiaa ei jätetty kuitenkaan varmistamatta. "Ilman järjestäytyntä liikettä hanke olisi jäänyt hajanaiseksi ja jopa helpommin poliittisesti kumottavaksi." Paikallislehtien aloitteesta perustettiin kesällä 1983 Suomen Paikallisradioliitto. "Paikalla oli 56 virallista radioyhtiöiden edustajaa." (Viljakainen 1985)

Yleisradion kohdalla tilanne oli hankala. Yhtiö oli rakentamassa omaa alueellisten paikallisradioiden verkkoaan. Tuolloinen pääjohtaja **Sakari Kiuru** on merkinnyt tapahtuman muistelmiinsa. Hänen mielestään lähiviestinnän tarve oli muodollinen perustelu paikallisradiotoiminnan yksityistämiseksi. Yleisradio oli pääkaupunkiseudulla lähettänyt paikallista ohjelmaa molemmilla kotimaisilla kielillä jo vuodesta 1975. Myöhemmin paikallista toimintaa laajennettiin asteittain eri puolille Suomea:

Mainosradiolinjaa ryhtyi ajamaan pitäjälehtien perustama Paikallisradioliitto. Sen kovaotteinen kampanja, jonka keulakuvaksi saatiin tunnettu valtion virkamies, opetusministeriön kansliapäällikkö Jaakko Numminen, johti vuonna 1984 valtioneuvoston paikallisradioille myöntämiin toimilupiin. Kampanjaa auttoi 1980-luvulla levinnyt julkis-yleisradioiden vastainen liberalistinen viestintänäkemyksen. Sen mukaan mainontaa voitaisiin ilman muuta käyttää ääniviestinnänkin voimavarana. (Kiuru 1992, 59)

Kiuru näkee yhtenä vaikuttajana olleen myös sen, että nuorten musiikkikulttuurin voimistuessa näinä aikoina äänilevy- ja kasettituotanto haki markkinointiväyläänsä. Hän kertoo, että Yleisradio ei ollut - Rockradio-ohjelman aloittamista lukuun ottamatta - "hälymusiikin" levittämiseen innostunut:

Periaatetasolla mainosradioita motivoitiin, ei musiikkibisneksen tarjontahalukkuudella taikka yleisön kysynnällä, vaan paikallisella kulttuuri- ja tiedonvälitystarpeella. Sivutettiin tosiasia, että juuri rock oli mitä kansainvälisin ilmiö. (59)

Kiuru huomauttaa myös eräästä ajankohdasta tihentymänä viestintäpolitiikassa: kesällä 1983 yksityispaikallisradiolupien vaatiminen, kannanotto Tele-X-suunnitelmaan, kaapeli-tv-lain valmistelu ja myös ruotsinkielisen vähemmistön tv-ohjelmalvelujen järjestäminen olivat kaikki liikenneministeri **Matti Puhakan** (sd) pöydällä. Niiden käsittely oli kesken oikeusministeri **Christoffer Taxellin** (RKP) johtamassa hallituksen viestintäpoliittisessa ministerivaliokunnassa. (65).

Yleisradio pyrki vastustamaan yksityisiä paikallisradioita. Yhtiölle tuli kuitenkin yllätyksenä se tosiasia, että yksityiset radiot toteutuvat. Apulaisjohtaja **Jussi Tunturin** mukaan asia selvisi yhtiössä vasta kaksi viikkoa ennen päätöstä, mitä tuleman pitää. Tunturi kuvaa tilannetta siihen, että joutuu yllätetyksi housut nilkoissa. Tosin yhtiössä arveltiin, ettei niistä radioista mitään sen kummempaa seuraa. Tunturi myöntää, että pian oli myös huolta siitä, että syntymässä olisi todellista ja kunnianhimoista radiota. (Wiio 1998, 46-47)

Pääsihteeri **Jyrki Pakarinen** kuvaa samaa tilannetta siten, että 1980-luvun alussa elettiin monopoliajan kuolinvaiheita. Yhtiön asenne oli puolustautuva ja protektionistinen. Likimain koko käytettävissä oleva keinovarasto käytettiin sen todistamiseen, että asiat olivat vahingollisia tai jotakin muuta. Kun sitten oli varmuus siitä, että yksityiset radiot olivat saamassa luvat, siirryttiin painostamaan tiukkoja lupaehtoja - pieniä lähetintehoja ja painotetusti paikallista ohjelmistoa. (47)

Taisto Hujanen pitää paikallisradiotoiminnan käynnistymiselle ratkaisevana sosialidemokraattien ja keskustapuolueen viestintäpoliittisten näkemysten muuttumista. Näiden puolueiden kohdalla vaikuttavaksi tekijäksi hän paikallisradiouudistuksen osalta nimeää maakuntien äänen, jonka liikkeellepanevana voimana oli kummankin puolueen alueellinen/paikallinen lehdistö, joka jo aiemmin oli osoittanut kiinnostusta paikallisiin kaapelitelevisiohankkeisiin.

Sosialidemokraattien kiinnostusta lisäsi Hujasen mukaan työväenlehdistön kriisi, joka oli heikentämässä puolueen asemia joukkoviestinnässä. Sosialidemokraattisessa ay-kentässä paikallisradiot herättivät kiinnostusta, sillä niissä nähtiin lupaus paitsi tiedotustoiminnan uudistamiseen myös itse järjestötoiminnan muotojen uudistamiseen.

Hujanen huomauttaa myös, että ay-liikkeen kiinnostuksen herättämisessä ei suinkaan ole vähäisin merkitys sillä, että Työväen sivistysliiton TSL:n kulttuuriosaston päällikkönä oli tuolloin **Pekka Gronow**. Hän on Hujasen mielestä Suomen paikallisradiokeskustelussa ollut se, joka on kaikkein selkeimmin tuonut esille kansainvälisessä keskustelussa esitetyn viestinnän demokratisoinnin näkökulman ja siihen liittyen erityisesti perinteisen journalistisen professionalismin kyseenalaistamisen.

Keskustapuolueelle paikallisradioissa oli oleellista juuri niiden paikallisuus ja siihen liittyvä lupaus maakuntien/alueiden emansipaatiosta. Rakennemuutoksen Suomessa tämä ajatus edusti puolueelle uutta toivoa.

Paikallisradiokeskustelun keskeinen keskustapuoluelainen toimija oli opetusministeriön kansliapäällikkö **Jaakko Numminen**, jonka näkyvin rooli tässä yhteydessä oli Paikallisradioliiton puheenjohtajan tehtävä vuosina 1983-1987. (Hujanen 1991)

Pohjustusaika

Suomen Paikallisradioliitto perustettiin elokuussa 1983. Jo kesäkuussa Paikallislehtien Liiton jäsentiedote kertoi liiton hallituksen jo pitkään valmistelleen paikallisradioiden ja uuden radioliiton perustamista. "Tiedotteen mukaan asiaa on valmisteltu luottamuksellisesti eräiden johtavien asiantuntijain kanssa sekä poliittisella tasolla." (Uusi Suomi 15.6.1983)

Pentti Hanski kertoo asiasta näin: "MTV:n johtajien lounaalla professori **Kauko Rahko** oli todennut, ettei kansliapäällikkö Perttusen komiteassa [Radio- ja Televisiokomitea] keskusteltu muista aiheista kuin niistä, joita komitean kaksi vasemmistolaista sihteeriä esittivät. Päätimme heti tehdä esityksen radiomainonnasta. MTV:n viestintäasiantuntija **Seppo Sisätön** laatimaan kirjelmään saatiin allekirjoittajaksi Paikallislehtien Liitto." (Onttonen 2001, 246)

Tuoreissa kommentteissa viitattiin lähinnä siihen, että Radio- ja Televisiokomitean työ oli kesken. Taajuuksienkaan osalta ratkaisut eivät olleet valmiit. (Helsingin Sanomat 16.6.1983) Näihin aikoihin tuli toisaalta esiin se myöhemmin kuuluisaksi tullut **Martti Tiurin** käsitys, että radiotoimintaa voisi harjoittaa, jos oli varaa henkilöautoon. (Uusi Suomi 16.6.1983)

Tiuri itse kirjoitti hämmästyneensä Sakari Kiurun ja Yleisradion jyrkästä asenteesta. Paikallislehtien kiinnostuttua asiasta kaikki Tiurin mukaan muuttui. "Radio- ja televisiokomiteankin oli otettava lusikka kauniiseen käteen ja ryhdyttävä käsittelemään paikallisradiota." (Tiuri 1985, 171)

Tiuri kuvasi paikallisradiota tietoyhteiskunnassa tarpeelliseksi paikalliseksi nopeaksi tiedotusvälineeksi, joka ei olisi lehdistön kilpailija, vaan sen täydentäjä. "Paikallisradio on omiaan luomaan yhteenkuuluvuutta kunnan ihmisten kesken." (172)

Paikallisradioliiton perustavassa kokouksessa Jaakko Numminen asetti radioiden toiminnalle laajan ohjelman:

Paikallisradioon voidaan saada toisella tavalla kuin yleisohjelmassa tai vaikkapa alueohjelmassa tutunomaisuuden ja läheisyyden vaikutelma. Paikallisradion avulla voidaan vahvistaa asukkaiden kotiseututunnetta ja kehittää seudun asujainten yhteenkuuluvaisuuden tuntoa. Paikalliselle ja alueelliselle yhdistyselämälle paikallisradiot avaavat uusia mahdollisuuksia. Järjestöt voivat niiden avulla saada läheisen kosketuksen jäseniinsä ja aktivoida heidät järjestötoimintaan. Toivottavana pidänkin, että paikallinen järjestöelämä tulee mahdollisimman voimakkaasti mukaan paikallisradiotoimintaan. Kunnille ja seurakunnille paikallisradiot merkitsevät ensiarvoista tiedotuskanavaa. Erityisesti kunnallishallinnon ongelmien asiantunteva

ja läheinen esittely onkin väestön osallistumisen ja siten kansanvallan kehittämisen kannalta peräti tärkeää. Ilolla olenkin kuullut uutisia siitä, että eräillä seuduilla kunnat ovat liittyneet mukaan paikallisradioyhtiöihin. Toivottavasti tämä ajattelutapa leviää.

Tärkeimpänä pidän kuitenkin sitä, että paikallisradio voi aktivoida kansalaisia omaehtoiseen toimintaan. Kansainvälisen viihdekulttuurin vyöryessä tänne Itämeren pohjoisrannallekin paikallisradiot voivat - oikein kehitettyinä ja johdettuina - tarjota erinomaisen mahdollisuuden Suomen rikkaiden ja omaleimaisten paikalliskulttuureiden esittelyyn, ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Paikallisradiot tarjoavat lukemattomia vaihtoehtoja, sitä uutta, jota kansa kaipaa. Paikallisradioiden menestymisen edellytys onkin, että ne nojaavat suoraan kansaan ja että ne ovat lähellä ihmistä ja hänen elämänpiiriään. (Viljakainen 1987, 3)

Jo syyskuussa 1983 Paikallisradioliitto jätti 40 paikallisradiotoimilupahakemusta valtioneuvostolle ja myöhemmin 65 lupahakemusta lisää. (5)

1979 asetettu parlamentaarinen Radio- ja televisiokomitea valmisteli neljättä osamietintöään muun muassa paikallistason yleisradiotoiminnasta. Komitea esitti tammikuussa 1984, että toimintaa kokeiltaisiin ja ministeriö käynnistäisi paikallisradiokokeilun valmistelun välittömästi. "Kokeilutoiminta tapahtuisi väliaikaisten toimilupien varassa Oy. Yleisradio Ab:n paikallisradiolähettimillä." "Paikallisradiokokeiluun ei tulisi sisällyttää mainontaa, jota tulosten mukaan tulisi myöhemmin erikseen harkita." Toisaalta olisi kokeiltava lähiyleisradiotoimintaa:

Lähiyleisradiokokeilussa tulisi järjestää sekä sellaisia vaihtoehtoja, joissa mainonta esiintyy että sellaisia, joissa sitä ei esiinny. Jälkimmäisessä tapauksessa on ajateltavissa, että toimintaa rahoitettaisiin esim. kunnan toimesta. Lopullisesti kysymys mainonnasta ratkaistaisiin myöhemmin kokeilujen tulosten perusteella. Lähiyleisradiokokeiluissa tulisi pyrkiä etsimään ensisijassa sellaisia toiminnan harjoittajia, jotka yhteisöinä olisivat laajapohjaisia, sekä sellaisia toiminnan harjoittajia, joilla ei aikaisemmin ole ollut mahdollisuutta joukkotiedotuksen harjoittamiseen. Kokeilussa tulisi toimintaperiaatteet määritellä ottaen huomioon komitean lähiyleisradiotoiminnalle esittämät tavoitteet sekä ehdotukset lähiyleisradiotoiminnan normeiksi. (Komiteamietintö 1984: 7)

Paikallisradioliitto, jolta komitea ei ollut pyytänyt lausuntoa, kirjelmöi ministeri Matti Puhakalle. Liitto vastusti jakoa lähiradio- ja paikallisradiotoimintaan pitäen sitä keinotekoisena. "Komitean esitys kokeiluvaiheen paikallisradiotoiminnasta on pitkälti sama kuin joulukuussa 1983 esitetty Yleisradion kansalaisradioajatus. Kokeilut tapahtuisivat Yleisradion lähettimillä ja studiolaitteilla, sillä mainostulojen puutteessa varoja studiovarusteisiin tuskin löytyisi. Näin ollen toiminnan ehdot ja lähetyksajat määrittäisi Yleisradio." Liitto arveli kansalaisradion onnistuvan Yleisradion toimin ilman erillislupia. Liitto oudoksui "komitean kantaa myös siinä, että paikallisradiotoimintaan tulisi antaa kokeilulupia erityisesti niille joilla ei ole ollut aikaisemmin mahdollisuuksia joukkoviestintään." (Paikallisradio 2/1984)

Jos ammattialan yritykset rajataan paikallisradiotoiminnan ulkopuolelle, voi seurauksena olla kaaos. Tottumattoman käytössä sananvapaus tuottaa

helposti ongelmia, kuten joissain maissa on todettu. Tämä ei voi olla suomalaisen viestintäpolitiikan tarkoitus. (Paikallisradio 2/1984)

Komitean mietinnön jälkeen liikenneministeriössä valmisteltiin kokeilun aloittamista. Työryhmän ehdotuksessa ehdotettiin kokeilun aloittamista 17 paikkakunnalla ja luvan saajia olisi 32. Maakuntien ykköslehdet ja Helsingin suuret lehdet olisivat jääneet ilman lupaa.

Ministeri Puhakka esitti syyskuussa 1984 viestintäpoliittiselle ministerivaliokunnalle, että lupa myönnettäisiin 21 hakijalle 15 paikkakunnalla. Pois oli jätetty edelleen Helsingin lehtiyhtiöt ja ykköslehdet. Mainosoikeus olisi sallittu.

Paikallisradioliitto teki lokakuun lopussa 1984 oman esityksensä, jossa ehdotettiin lupaa 70 hakijalle 50 paikkakunnalla. Liitto oli sisällyttänyt näihin kaikki virkamiestyöryhmän ja ministeriön ehdotuksissa esitetyt hakijat. (Viljakainen 1986)

Liikenneministeri vaihtui loppusyksystä. Hyvin valmisteltu asia ei tästä häiriintynyt. 1.12.1984 virkaan astunut **Matti Luttinen** vei paikallisradiokokeilun nopeasti eteenpäin.

Ensimmäiset luvat

Valtioneuvosto myönsi tammikuussa 1985 yhteensä 22 kokeilulupaa. Luvista oli yhdelle hakijalle oma lupa 16 paikkakunnalla, kahdelle yhteinen viidellä paikkakunnalla ja Helsingin kahdesta toinen lupa oli yhteinen seitsemälle hakijalle. Kaikkiaan lupayhteisöjä oli 33. (Paikallisradiotutkimus 1)

Helsingissä luvan sai kaksi hyvin erilaista organisaatiota. Toinen luvista meni Elävän musiikin yhdistykselle ja toiseen lupa nimitettiin Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet, Kansan Uutiset, Suomenmaa, Suomen Sosialidemokraatti, Suomen Uutiset ja Uusi Suomi. Valtakunnalliset lehdet saivat vain tämän yhden luvan. (Paikallisradiotutkimus 1) Muualla maassa lehdet saivat lupia, mutta maakuntien ykköslehdet pidettiin poissa radiotoiminnasta.

Huomattava ilman lupaa jäänyt yritys oli Mainos-TV. Pentti Hanskin mukaan: Yhtiö uskoi, että myös se Helsingin suurimman paikallislehden omistajana pääsisi mukaan radiotoimintaan, mutta MTV putosi kelkasta jo alkuvaiheessa, vaikka oli koko asian alkuunpanija. Muistona MTV:n aloitteellisuudesta Seppo Sisättö oli vuosia uuden paikallisia radioita edustavan liiton johtokunnassa ja myöhemmin oman paikallisradion vetäjä. (Onttonen 2001, 246)

Esa Töykkälä ja Timo Uusitupa jaottelivat luvansaajat seuraavasti:

1) *Valtakunnalliset sanomalehdet*

Helsinki/ Oy Radio Ykkönen - Radio Ettan Ab (Helsingin Sanomat, sit.; Hufvudstadsbladet, sit.; Kansan Uutiset, skdl.; Suomenmaa, kesk.;

Suomen Sosialidemokraatti, sdp; Suomen Uutiset, smp.; Uusi Suomi, sit.)

2) *Alueelliset sanomalehdet ja paikallislehdet*

Eno-Joensuu/ Pielisjokiseudun Paikallisradio Oy (Pielisjokiseutu, sit.) ja Joensuun Paikallisradio Oy (Karjalan Maa, kesk.)
 Ikaalinen/ Pohjois-Satakunnan Viestintä Oy (Ikaalisten Sanomat)
 Jyväskylä/ Jyväskylän Seudun Paikallisradio Oy (Vastin, sdp)
 Karkkila/ toiminimi Karkkilan Tienoo (Karkkilan Tienoo)
 Kurikka/ Kurikka-lehti Oy (Kurikka-lehti)
 Kuusamo/ Koillismaan Paikallisradio Oy (Koillissanomat)
 Lapua/ Lapuan Paikallisradio Oy (Lapuan Sanomat, Lapua Säätiö)
 Nivala/ Nivalan Kustannus Oy (Nivala-lehti ja Nivala-seura)
 Pieksämäki/ Lehtisepät Pekka ja Ilkka Seppä Ky (Pieksämäki-Lehti)
 Toijala/ Toijalan-Valkeakosken Seudun Paikallisradio Oy (Toijalan Seutu ja Valkeakosken Sanomat)
 Vaasa/ Vaasan Seudun Paikallisradio Oy (Pohjanmaan Kansa, sdp) ja Ab Vasabladet, joka kuitenkin luopui luvasta.

3) *Ammattiyhdistysliikkeen järjestöt*

Kuopio/ Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliitto TVK ry.
 Lappeenranta/ SAK ry ja SAK:n Lappeenrannan ammatillinen paikallisjärjestö ry
 Nurmijärvi/ Kiljavan ammattiyhdistys- ja kansanopisto
 Pori/ Teknisten Liitto TL ry

4) *Yhdistykset ja julkisoikeudelliset yhteisöt*

Helsinki/ Elävän musiikin yhdistys Elmu ry
 Iniö/ Iniön kunta
 Tampere/ Tampereen yliopiston ylioppilaskunta Tamy
 Turku/ Näkövammaisten keskusliitto ja Turun sanomalehtimiesyhdistys

5) *Muut yhtiöt*

Kouvola/ Kouvolan Lahiradio Oy (pääosakas Kymen Wiener Oy) ja Saksa Brothers Company, avoin yhtiö
 Uusikaarlepyy/ Ab Nykarleby Lokalradio Oy

Alle puolet luvan saaneista oli lehtialan ulkopuolelta. Radio- ja televisiokomitean lähiyleisradiokokeilun ajatuksista ("tulisi pyrkiä etsimään ensisijassa sellaisia toiminnan harjoittajia, jotka yhteisöinä olisivat laajapohjaisia, sekä sellaisia toiminnan harjoittajia, joilla ei aikaisemmin ole ollut mahdollisuutta joukkotiedotuksen harjoittamiseen") oli näin osa jäänyt toteutumatta.

Luvan toisessa pykälässä määriteltiin toiminnan tavoite: "Ohjelmistossa on pyrittävä tarjoamaan tietoa alueen asioista sekä edistämään paikallista kulttuuria ja kansalaisten avointa keskustelua." Lupakausi oli lyhyt: 1.3. 1985-30.6.1987. Toiminnan oli käynnistyttävä vuoden kuluessa luvan myöntämisestä.

Vuoden 1986 alkuun mennessä oli 19 asemaa käynnistänyt toimintansa. Käynnistymättä jäivät radiot lähinnä rahoitussyistä Pohjois-Karjalassa

(Pielisjokiseudun Paikallisradio Oy:n ja Joensuun Paikallisradio Oy:n yhteinen lupa), Nurmijärvellä (Kiljavan ammattiyhdistys- ja kansanopiston lupa) ja ruotsinkielinen Uusikaarlepyyssä (Ab Nykarleby Lokalradio). Radio Ruka ja Radio 951 lopettivat toimintansa jo vuoden 1986 aikana.

1.3. SUUNNITELMAT 1985

Paikallisradiotutkimusta I tehtäessä kysyttiin aloittavien radioiden edustajilta sarja kysymyksiä, jotka kartoittivat lupahakemuksen ja toiminnan käynnistäjiä, rahoittajia, ohjelmapoliittisia linjauksia, paikallisuutta ja henkilökunnan hankintaa. (Kysymysrunko on liitteessä 1) Haastattelut on litteroitu ja järjestetty paikkakunnittain Paikallisradiotutkimusta tehtäessä. Tutkimukseni kannalta erityisesti seuraavat kysymykset (jokaisessa useita alakohtia) ovat keskeisiä:

- mitä hakemuksella haluttiin saavuttaa ja mitä tehtäviä radiolla nähtiin (kysymys 5),
- ohjelmapoliittikka (kysymykset 10-12),
- toimilupaehtojen edellyttämä paikallisen kulttuurin edistäminen (kysymys 13),
- sananvapauden laajentaminen (kysymys 15),
- radion luonne viestintävälineenä mahdollisine puutteineen siihen asti harjoitetussa radiotoiminnassa (kysymys 16) ja
- suhde muihin paikkakunnan viestimiin (kysymys 17).

Näiden kysymysten avulla on mahdollista arvioida tuolloisten keskeisten toimijoiden käsitystä viestinnän monipuolisuudesta ja siitä lisästä, jonka he arvioivat radiolla kyseisellä paikkakunnalla olevan. Pieni ongelma on, että samoja asioita sivutaan haastattelujen eri osissa ja että periaatteessa muuhun kohtaan kuuluvasta asiasta keskustellaan muidenkin kysymysten kohdalla. Aineiston tiiviys (yksi kansio) ja alunperin tehty jaottelu pienentävät tätä ongelmaa.

Haastateltavina oli radioyhtiöiden toimitusjohtajia, vastaavia toimittajia tai suunnittelun projektityöntekijöitä. Tutkijat Esa Töykkälä ja Timo Uusitupa tiivistävät raportissaan, että asemien suunnittelu oli vielä alkutekijöissään eivätkä vastaukset siksi olleet kovin eksakteja.

Yleisesti voidaan kuitenkin haastattelujen perusteella sanoa, että vain muutama asema oli hakenut toimilupaa selkeiden ohjelmatoimintaa koskevien tavoitteiden pohjalta (lähinnä vain Elävän musiikin yhdistys, Lappeenrannan ammatillinen paikallisjärjestö ja SAK sekä Tampereen yliopiston ylioppilaskunta).

Varsinaisia perusteluja ei yksikään toimiluvan saaneista ollut hakemukseensa liittänyt. Haastatteluista ilmenee, että enemmistön motiivit, jopa poliittisten lehtien, olivat olleet taloudellisia. (Paikallisradiotutkimus 1987, 5)

Hieman myöhemmin tarkasteltaessa sananvapausnäkökulmaa radioita perustettaessa: "Yleisesti ottaen voidaan sanoa, ettei sananvapausproblematiikka ole hallinnut paikallisradioasemien toiminta-ajatuksen muotoutumista." (6)

Tutkijoiden näkemys on perusteltu, mutta nyt 16 vuotta myöhemmin haastatteluja on mahdollista tulkita laveamminkin:

Lähdimme liikkeelle tarpeesta saada vaihtoehto Helsingin kaupungin alueelle, jossa päähakijoina olivat MTV ja valtalehdet. (Teppo Turkki, Radio City, 15a)

Lisäämme sananvapautta matemaattisesti tuomalla uuden kanavan sähköiseen viestintään. Toimittajia tulee lisää, useampi ihminen pääsee sanomaan mielipiteensä. (Markku Veijalainen, Radio Ykkönen, 15)

Radioaseman tehtävistä oli lupaa haettaessa monenlaisia näkökantoja: paikalliskulttuurin viljeleminen vastapainona monikansalliselle ohjelmatarjonnalle (satelliittilähetykset kaapeli-TV:n kautta), sananvapauden turvaaminen valtion monopolisoitumispyrkimyksiä vastaan (YLE), kaupalliset pyrkimykset eli haluttiin turvata Ikaalisten-Jämijärven kilpailukyky muihin lähellä oleviin alueisiin nähden eli radioaseman tehtävänä nähtiin toimia osana paikkakunnan kehittämistä. (Timo Talvitie, Radio Satahäme, 5b)

"Ei kilpailua. Lehti ja Alueradio tarvitaan." (Bo Ahlnäs, Radio Iniö, 17a)

"Nopeus, esimerkiksi verrattuna paikallislehteen, joka ilmestyy kaksi kertaa viikossa. Tällöin esim. uutistarjonnassa päästään todennäköisesti valtakunnan ykköseksi omalla alueella." (Jaakko Ujainen, Radio Paitapiiska, 16a)

"Radioasema ja paikallislehti tukevat hyvin toisiaan, toisaalta asema päivälehtiin nähden (Ilkka, Vaasa) erityisesti uutisoinnissa paranee. Tilannetta ei Kurikassa nähdä puhtaasti kilpailullisena vaan osittain kysymys on myös täydentävästä välineestä." (Jaakko Ujainen, Radio Paitapiiska, 16a)

"Julkinen sana on Jyväskylässä monopolisoitunut lähes täysin valtalehti Keskiuomalaisen käsiin, jonka peitto on lähes 100 %. Paikallislehdistäkin useat ovat em. lehden omistuksessa toisaalta ääniviestinnässä monopoli on ollut tähän asti Yleisradiolla, joka ei ole antanut paljon ohjelma-aikaa paikallisille asioille (noin 1/2-1 tuntia päivässä lähinnä läänin tapahtumista)." (Erkki Syrjä, Radio Jyväskylä, 15a)

Yleisradiolla oli tuolloin niukasti maakunnallista ohjelma-aikaa ja sen piti palvella koko aluetta:

Ensinnäkin lähetysajat tulevat olemaan moninkertaiset päivässä verrattuna Ylen alueradioon. Toiseksi paikallisradion toiminta tulee olemaan "ihmisläheisempää", sillä alueradiossa on lähinnä vain 10 minuutin uutispätkä päivittäin.(...)alueradion toiminta on paljolti uutistoimintaa, joka on erilaista kuin muiden ohjelmien teko. Vain päivälähetykset ja lauantaiohjelmat ovat kevyempiä, silti näissäkin on

"tekemällä tehdyn tuntua". Toisaalta alueradiossa täytyy "otsa kurtussa" etsiä "koko lääniä syleileviä aiheita"; paikallisradiossa ote tulee olemaan persoonallisempi ja vapaampi, toimittajat eivät kaikki ole samaa muottia. (Pekka Sivukari, Joensuu - radio ei aloittanut toimintaansa, 18)

Tapaus Anderzén

Yleisradion monopoli kirvoitti myös Radio Ykkönen Oy:n varatoimitusjohtajan, Sanoma Oy:n varatoimitusjohtajan Matti Anderzénin lausumaan:

Niin kauan kuin eetteriviestintä on Yleisradiolla ja MTV:llä eikä muilla, niin totta ihmeessä sananvapaudessa puutteita on. Jos katsotaan, että Yleisradio toteuttaa sananvapautta sillä, että se on kansanvaltaisesti hoidettu, niin kaikkien kansalaispiirien äänten pitäisi sen kautta tulla kuuluviin ja tämän teorian mukaan muita sähköisiä viestimiä ei tarvita. Yleisradio ajaa kuitenkin vain saman toimittajakunnan tekemää tavaraa, eikä ylhäällä oleva parlamentaarinen valvonta ulostulevalle ohjelmalle kovin paljon voi. Voidaan katsoa, että on ihan ilmeisiä puutteita, koska vain yksi ryhmä, Yleisradion palkattu toimittajakunta voi tehdä ohjelmaa ja kukaan muu ei saa viestittää. (Matti Anderzén, Radio Ykkönen, 15)

Anderzén oli runsas vuosikymmen aikaisemmin Yleisradion apulaisjohtajana ollut vielä hieman toisella linjalla radiolainsäädännön uudistuksesta keskusteltaessa. Sakari Kiurukin muisteli, että Anderzénilla oli vahva julkisen yleisradiopalvelun puolustajan maine (Kiuru 1992, 40). Näin Anderzén:

Vuonna 1971 mietintönsä antaneen nk. Häkkisen toimikunnan jäsenenä kuulun niihin, jotka kannattavat yleisradiotoiminnassa yksinoikeuden linjaa. Lähden siitä, että yleisradiolailta perustetaan Yleisradio-niminen itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka tehtäväksi annetaan yleisradiotoiminnan harjoittaminen maassamme. Yleisradiolla tulisi parlamentaarisesti valvomalla olla oikeus päättää, mitä yleisradio-ohjelmaa lähetetään ja kenen tehtävänä on sen toimittaminen. (Anderzén 1973, 159)

Anderzén huomauttaa tässä yhteydessä yksinoikeuden olevan pohjoismainen linja. Sen jälkeen hän jatkaa:

On tietenkin mahdollista, että yleisradiotoimintaa harjoittamaan perustetaan useita julkisoikeudellisia laitoksia. Ne, jotka katsovat ns. ohjelmakilpailun parantavan yleisradio-ohjelman tasoa, puoltavat tavallisesti useiden yleisradioyriyten olemassaoloa. Mikäli tällainen ohjelmakilpailu johtaa kuitenkin siihen, että kaikki yritykset tarjoavat yleisölle samantyyppistä ohjelmaa, jonka ne arvelevat kiinnostavan mahdollisimman monia ihmisiä, tällainen kehitys on selvästikin vastoin niitä yleisradiotoiminnan tavoitteita, joiden mukaan kansalaisille annetaan yleisradio-ohjelman välityksellä tietoja ja muita aineksia maailmankuvan muodostamiseen. Tätä tavoitetta toteuttaessaan yleisradiotoiminta samalla vahvistaa kansanvaltaista valtio- ja yhteiskuntajärjestelmää, jonka pääedellytyksiin juuri kuuluu monipuolisen tiedon välittäminen kansalaisille sopivaa ajanvietettä kuitenkin unohtamatta.

Suomen kaltaisen pienen maan vähäisten henkisten ja taloudellisten voimavarojen tuhlauksena on pidettävä sitä, että maahan perustetaan useampia kuin yksi julkinen yleisradiolaitos. Yhden laitoksen puitteissa voidaan pienessä maassa taata ohjelmalle mahdollisimman suuri monipuolisuus. (160)

Anderzén jatkaa huomauttamalla jättävänsä kaapelitoiminnan järjestämisen tarkastelun pois, koska kokemuksesta tietoa kaapelitoiminnan merkityksestä ja vaikutuksista ei hänelläkään ole.

Huolimatta tästä totean kuitenkin, että siirtymistä kaapelipuheluun on pidetty merkittävänä askeleena viestintäkoneiston demokratisoimiseksi. Tv-kanavien määrällinen lisäys voi merkitä yksityisen ihmisen ja eri yhteiskuntaryhmien sananvapauden laajenemista sekä koko tuotantoprosessin desentralisoitumista. Todellisuudessa uusi komplisoitu tekniikka ja korkeat kustannukset johtanevat siihen, että ainoastaan harvalla yhteiskuntapiirillä on taloudelliset mahdollisuudet omaan ohjelmatuotantoon, mikäli tämä tapahtuisi nk. vapa[a]n kilpailun puitteissa.

Yhteiskunnan valvonnassa oleva ja sen rahoituksen turvin toimiva viestintäkoneisto sitä vastoin pystynee parhaiten takaamaan tasapuoliset mahdollisuudet eri ryhmille - näiden taloudellisista resursseista riippumatta - käyttää uusia viestintävälineitä. (160-161)

Näiden Anderzénin kahden näkemyksen vertailun voi asettaa paikoilleen tietysti työnantajan vaihdoksesta selitystä hakemalla. Mielestäni kyseessä on myös Alasuutarin edellä esitellyn jaottelun mukaisesta suunnittelutalouden ja kilpailutalouden erosta. Ajat olivat erilaiset.

Luvansaajien haastattelut

Kuudentoista vuoden takaisissa haastatteluissa monella radioasemalla oli vielä suunnittelu meneillään ja vaikka joillakin toiminta oli jo käynnistymässä, kokemukset todellisesta radiotoiminnasta olivat saamatta. Laaja yhteenveto haastatteluista on liitteessä 1.

Haastateltavien lähtökohdat olivat hankalat. Piti yrittää kuvata jotakin sellaista, mitä ei aiemmin ollut ja jonka hallinnasta ei ollut kokemusta. Paikallista yksityistä kaupallista radioasemaa ei Suomessa ollut ainakaan viiteenkymmeneen vuoteen ollut ja itse asiassa kyse oli liki kuudenkymmenen vuoden jaksosta.

Pohjoismaista ei ollut apua. Niissä käynnistetyissä paikallisradioissa ja lähiradioissa ei mainonta tuolloin ollut sallittua. Kaupallisesta radiotoiminnasta oli tunnettuja esimerkkejä merirosvotoiminnaksi leimattuna. Keski-Euroopan kaupallinen toiminta oli kovin toisenlaista suomalaisiin oloihin. Siellä oli paljon ihmisiä pienellä maantieteellisellä alueella.

Tarkastelen ensin joitakin yleisiä vaikutelmiani, joita vastausten lukeminen saa aikaan.

Suomi on laaja maa, johon ainakin vielä 1980-luvun puolivälissä mahtui monenlaista asiaa. Vaikka maantieteellisesti yli puolet maasta jäi ilman paikallisradiokokeilun iloa, oli paikallisradioalueidenkin välillä eroja.

Helsingin vastauksia lukiessa oli vaikea uskoa, että oltiin samassa maassa, jossa toisaalta tasapainoitiin herännäisliikkeiden kilpailun ehdoilla (Nivala) ja toisaalta etsittiin vastavoimaa "agraarifasismille" (Kuopio). Kun jossakin kaupungissa oli aina vallinnut avoin henki (Kouvola), oli toisaalla musiikki vähentänyt poliittisia vastakohtaisuuksia (Karkkila).

On mielenkiintoista verrata vastauksia Yrjö Littusen vuonna 1957 esittämään näkemykseen. Yleisradio tilasi televisiotoimintaa aloittaessaan Yhteiskunnallisen korkeakoulun tutkimuslaitokselta katsauksen radion ja television työnjaosta. Siihen asti radio oli ollut yksinomisessa valta-asemassa *nopeana* ja kotoisena tiedotusvälineenä. Littunen arvioi, ettei se menettäisi merkitystään televisionkaan kaudella: radio on halpa, se on hyvä *musiikkiväline* ja sitä voi seurata muun *toiminnan taustana*. (Littunen 1957; Salokangas 1996, 332)

Musiikkivälineenä piti radiota aika moni paikallisradiotoimintaa käynnistäessään. Ohjelmista arveltiin olevan musiikkia noin puolet. Iniössä tosin musiikin arveltiin olevan niin kallista, että tyydyttäisiin puheohjelmiin. Kenelläkään ei ollut käsitystä siitä mitä musiikki maksaisi eikä varmaa vastausta ollut ennen kuin välimiesoikeus teki ratkaisunsa Gramex-korvauksista tammikuussa 1993.

Toistuva vastaus oli, että radiota saattoi kuunnella muuta tehdessään. Nopeaksi välineeksi radio edelleen miellettiin.

Yhdistetyt luvat

Osalle luvan saaneista lupa oli tullut jonkinasteisena yllätyksenä. Lupaa oli haettu hieman kiusalla "pannaan päättäjät miettimään kenelle lupia myöntävät" (Turun sanomalehtimiesyhdistys). Tällaisesta lähtökohdasta ei ehkä ollut kovin helppo lähteä toteuttamaan sitä ajateltua vaihtoehtoista viestintäpolitiikkaa käytännössä.

Monet olivat yllättyneitä lupien jakotavasta. Yhdistetyt luvat olivat kuitenkin kokeilun luonteen mukaisia. Kohtuullisen pienellä määrällä paikkakuntia useampi pääsisi kokeilemaan radion pyörittämistä. Erilaiset tahot joutuisivat samalla miettimään uudenlaisia ratkaisuja. Mitenkään helppoa se ei kuitenkaan ollut.

Kouvolassa päädyttiin rakentamaan kaksi erillistä radiota yhdelle taajuudelle. Saksan veljekset aloittivat SBC-radion ja Kymen Wiener kumppaneineen Kouvolan Äänen.

Lappeenrannassa yhdistetty lupa oli annettu oikeastaan samalle taholle; SAK ja SAK:n ammatillinen paikallisjärjestö saattoivat yhdistää voimansa.

Enon ja Joensuun yhteinen lupa johti umpikujaan, kumpikaan ei saanut toimintaa käyntiin, vaikka luvan taustalla voitiin nähdä edellinen liikenneministeri Matti

Puhakka (sd.) ja Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtaja Reino Karpola (kesk.).

Turussa sanomalehtiyhdistys vetäytyi yhteisestä radiotoiminnasta jo aloitusyksynä. Näkövammaisten keskusliitto jäi jatkamaan Auran Aaltojen toimintaa.

Vaasassa toinen luvanhaltija Vasabladet jättäytyi pois jo ennen radion käynnistämistä. Sosialidemokraattisen Pohjanmaan Kansan (juuri tällaista luonnehdintaa haastateltu Pekka Iitola kammoksui) kustantaja jäi radioluvan ainoaksi käyttäjäksi.

Helsingissä yhdistetyn luvan taustayhteisöjä oli seitsemän eli niin monta, että voimien yhdistäminen lienee ollut ainoa mahdollisuus.

Lähetysaika

Nyt vastauksia lukiessani kiinnittää huomiota, miten pieneen ohjelma-aikaan radioissa aiottiin tyytyä. Karkkilassa ohjelmaa oli tarkoitus lähettää tunti joka arki-iltapäivä, toki aamuohjelmaa oli myös harkittu. Radio Jyväskylän viisi tuntia päivässä kaikkina viikonpäivinä tuntuu näiden vastauksien joukossa jopa rohkealta linjanvedolta, puhumattakaan Radio Pieksämäen samansuuruisesta ohjelmamäärästä.

Nykyisestä näkökulmasta ja 24 tuntia vuorokaudessa ohjelmaa lähetäviin radio- ja jopa televisiokanaviin tottuneena ajatus muutamasta ohjelmatunnista päivässä on absurdi. Kaksi televisiokanavaa lähettää Suomessa aamutelevisio-ohjelmaa useita tunteja päivässä.

Asiaa pitänee tarkastella aikalaisnäkökulmasta. Yleisradio kokeili olympiakesänä 1984 yöradiota (Ylessä yöradio käynnistyi lopulta 1.6.1987), mutta muuten oli totuttu siihen, ettei ohjelmaa ollut puolenyön ja aamuviiden välillä. Oli siis kokemus radiosta, jossa ohjelmaa ei lähetetty ympärivuorokautisesti. Television osalta ympäri vuorokauden lähetettävä ohjelma oli Suomessa vielä unelma.

Toisaalta vastauksissakin ilmenee, että ohjelmaa olisi lähetettävä silloin, kun kuulijoita on. Niinpä aamulla ennen työhön lähtöä ja iltapäivällä kotiin tullessa voisi radio saada kuulijansa. Joka tapauksessa iltapäivän jälkeen oli turha kilpailla television kanssa. Jokseenkin näin ajatuksen voi tiivistää.

Näin kootusta vastauksesta voi tietysti päätellä muutakin. Työssä tai koulussa radiota ei kuunneltaisi. Työaikana tehtäisiin työtä. Televisiota katseltaessa muut välineet suljettaisiin. Haastatteluvastauksissa usein esiin tuleva taustakuuntelun mahdollisuus on käytännön ratkaisuja mietittäessä itse asiassa unohdettu tai sitten vastauksiin sisältyy kaksijakoisuus: oikeata työtä tehtäessä pitää keskittyä niin, ettei mitään radionkuuntelun kaltaista voi hyväksyä, puuhastelun ja aamutoimien taustalla radio voi olla kuunneltavissa.

Tietysti radio olisi itsestään selvästi kotona ja mahdollisesti autossa, mutta ei työpaikalla. Ehkä myös 1980-luvun alun työympäristö oli niin äänekäs, ettei radio ollut kuunneltavissa.

Ohjelman pieni lähetysmäärä antaa tietysti myös sen tulkintamahdollisuuden, että toiminnan käynnistäjät olivat lähellä totuutta. Suomessa ei tällaisen tulkinnan mukaan olisi ollut tarvetta sen suurempaan ohjelmatoiminnan lisäykseen.

Hankaluutena on radiotaajuuden luonne. Kun se lupamenettelyllä on myönnetty yhdelle käyttäjälle, se tulee oikeastaan varatuksi 24 tuntia vuorokaudessa. Taajuus, jota ei käytetä niistä 19:nä, on ongelma. Ministeriön yhteislupakäytäntö oli ehkä yksi yritys ratkaista tällaista ongelmaa.

Joka tapauksessa pienehkö aiottu lähetystuntien määrä viittaa siihen, että suurin osa näihin tunteihin suuntautuneista ilmaisutarpeista olisi mahdollisesti ollut ratkaistavissa myös Yleisradion toimintaa laajentamalla kansalaisradioiden ja Ruotsin mallin mukaisten lähiradioiden avulla. 1985 aloitettu kokeilu toisaalta poisti tämän spekulatiion relevanssin.

Pieni lähetysteho

Moni haastateltava viittaa siihen, ettei myönnettyä lupaa ja lähetystehoa saatu niin suurelle alueelle kuin hakemusta tehtäessä oli ajateltu.

Suomi on niin harvaan asuttu maa, että kovin monta todellista väestökeskittymää ei ole. Lupia hakiessaan monet olivat ajatelleet tätä ja hakeneet enemmän alueellisia lupia, joiden avulla tavoitettaisiin riittäviä kuuntelijamääriä. Luvan myöntäjä oli ajatellut paikallisuutta selvästi tiukemmin. Tarkoituksena oli ehkä myös tehdä selvä ero Yleisradion aluetoimintaan.

Linjanvedot

Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin haastatteluvastausten viestintäpoliittista ja sananvapaudellista linjanvetoa. Löydän vastauksista seuraavia näkökulmia:

Viestintäpolitiikka

Yleisradion monopoliasema (on kumottava)

Valtalehden monopoliasema (on kumottava)

Yhteisö

Tiedonvälityksen parantaminen (skaalan pienin) (Iniö)

Yhteisön rakentaminen (skaalan suurin) (957, City)

Sananvapaus

Ei puutu vapautta, mutta radiosta saadaan lisäresurssi

Joidenkin mielestä puuttuu, yritämme auttaa

Meidän mielestämme puuttuu, lavennamme ja tuomme vaihtoehdon

Viestintäpoliittisia perusteluja

Vastauksissa tulee esiin selkeästi halu torjua yhden äänen esiintyminen koko julkisuuden käyttäjänä. Joissakin tapauksissa tämä "yksi ääni" on Yleisradio, toisissa taas maakuntalehti ja joissakin tapauksissa nämä ovat yhdessä rajaamassa sitä aluetta, jolle uuden välineen on tunkeuduttava.

Yleisradion ja maakuntalehtien joutuminen haastateltavien edustamien yhteisöjen oman toiminnan vastakohtaksi on hyvin ymmärrettävää, kun muistetaan, keitä luvan saajat olivat. Ne, joilla oli jo viestintäyrityskokemusta, olivat Helsingin Radio Ykkösen omistajayhteisöjä (siinäkin vain Sanoma Oy oli ykköslehden edustaja) lukuunottamatta taustaltaan kakkos- tai paikallislehtiä.

Muista luvansaaneista neljä edusti ammattiyhdistysliikettä, jolla vaikutusvallastaan huolimatta ei ollut kovin suoraa kanavaa julkisuuteen. Toki kaikilla omat lehtensä oli, mutta ne olivat suuntautuneet jäsenistölleen; "pienempään julkisuuteen".

Yleisradion osalta suuri ongelma hieman yksipuoliseksi koetun ohjelmatarjonnan lisäksi oli etäisyys, joka oli sekä maantieteellistä että henkistä. Yleisradion ohjelma oli valtakunnallista tai enintään alueellista ja toimittajat olivat vastaajien mielestä jossakin kaukana tai puhuivat asioista, jotka olivat paikkakunnan arjesta kaukana.

Yhteisöllisiä perusteluja

Selkein tarve radiolle oli luvan saajista oikeastaan esittää Iniön kunnalla. Saaristokunnan yhteydenpitoon radio oli omiaan. 15 saaren alueella Yleisradion toiminta oli liian yleistä. Huomionarvoista on sekin, että kunnanjohtaja Bo Ahlnäs ei nähnyt mitään ongelmia muissa välineissä. Niitäkin tarvittiin.

Pieksämäellä ja Kuusamossa kuunteluolot olivat sen verran huonot, että Yleisradion lähetyksiä oli yritetty saada jo pitkään paremmin kuulumaan joillakin keinoin. Oma radio tarjoaisi vielä paremman ratkaisun. Radio kuuluisi ja sieltä voitaisiin kuulla oman paikkakunnan väen ääniä.

Monissa vastauksissa haluttiin tehdä radiosta paikkakunnan oma väline. Tällä ilmaisulla oli usein tarkoitus häivyttää mainosmyyntiä ehkä haittaavaa omistajataustaa, mutta varmasti monesti myös aito huoli paikkakunnan jakautuneisuudesta joko poliittisesti, maantieteellisesti tai ikäryhmittäin.

Leimautumista haluttiin välttää ja lähes kaikkien vastauksissa oli ainakin idea-asteella ohjelmaneuvoston tai vastaavan elimen perustaminen. Tällaisten elinten ajateltu ja monin paikoin toteutunutkin kokoonpano pyrki heijastamaan lähetyspaikkakunnan tai -kuntien poliittisia ja muita voimasuhteita. Esimerkki tällaisesta julkisen edustavuuden etsimisestä oli Toijalan-Valkeakosken paikallisradion ohjelmaneuvosto, joka oli koottu sekä alueellisesti että poliittisesti hyvin monipuolisesti. Kyseinen elin ehti kokoontua kolme kertaa.

Laajin yhteiskunnallinen ohjelma oli Radio Cityllä, jota myötäili Radio 957:n käsitys radion merkityksestä. Painopisteitä pyrittiin Teppo Turkin mukaan sijoittamaan siten, että ne jotka saavat sanomansa läpi edustaisivat hahmottomassa olevaa nuorta kulttuurin, politiikan, teon ja elämisen puolta. Asema olisi enemmän kuin pelkkä radioasema. Se oli osa yhteisön rakentamista. Varsinkin Radio Cityn osalta ajatus oli ymmärrettävä jatke Elmun toiminnalle Lepakossa.

Sananvapausaspekti

Tässä kohtaa on myönnettävä, että Töykkälä ja Uusitupa olivat oikeassa. Sananvapausproblematiikka ei hallinnut paikallisradioasemien toiminta-ajatuksen muotoutumista. Jotakin sentään aiheesta sanottiin.

Joskus esitetty vaihtoehto siitä, että paikallislehden omistuksessa radio laajentaisi sananvapautta vähemmän kuin jonkun toisen omistuksessa otettiin ainakin Karkkilassa hillitysti vastaan: "En suostu kuitenkaan myöntämään, että olisi kysymys monopolista, vaikka paikallislehti ja paikallisradio ovat samalla taholla."

Ei puutu vapautta, mutta radiosta saadaan lisäresurssi

Jollekin kynnys julkisuuteen oli ollut korkea ilmeisesti siksi, että kirjoittaminen on vaikeaa, tosin epäiltiin ihmisiä vain liian laiskoiksi kirjoittamaan. Joka tapauksessa radio toisi lisän siihenastiseen julkisuuden kirjoon. Se saattaisi olla helpommin lähestyttävissä.

Lisäämme sananvapautta matemaattisesti tuomalla uuden kanavan sähköiseen viestintään. Toimittajia tulee lisää, useampi ihminen pääsee sanomaan mielipiteensä. (Markku Veijalainen, Radio Ykkönen)
Suurin puute siinä, että ihmiset laiskoja kirjoittamaan ei niinkään, että ei pääsisi julkisuuteen. Kaikki aineisto menee lehteen. Julkisuuteen pääsy on ryhmän aktiivisuudesta kiinni. Lukijat vastatkoon onko joitain jotka ei pääse julkisuuteen, ei tiedä. (Kalle Siukola, Toijalan Seutu)

Joidenkin mielestä puuttuu, yritämme auttaa

Vaikka haastateltava tai hänen taustayhteisönsä ei olisikaan sananvapaudessa havainnut liiemmästi puutteita, niin saattoihan uudesta välineestä olla sekin hyöty, että joku sellainen pääsee ääneen, joka siihen asti oli ollut ilman tätä mahdollisuutta.

Sananvapaudessa ei välttämättä ole ollut puutetta. Toisaalta mitä enemmän asioita on julkisuudessa niin kaikki on lisäämässä sananvapautta tai ainakin on mahdollisuus lisätä sananvapautta. (Jukka Salmi, Saimaan Aallot)

Meidän mielestämme puuttuu, lavennamme ja tuomme vaihtoehdon

Lopulta oli niitäkin, jotka valtaalehtien, Yleisradion tai jonkin muun puristuksessa näkivät sananvapauden mentävän raon, jota osaltaan täyttämään paikallisradio oli omiaan.

Lähdimme liikkeelle tarpeesta saada vaihtoehto Helsingin kaupungin alueelle, jossa päähakijoina olivat MTV ja valtalehdet. Jos vain nämä olisivat saaneet luvat, olisi sananvapaus mielestämme kerääntynyt sitä jo hallitseville. Meillä ei ole aikaisemmin ollut mitään mediaa ja katsomme, että tämän luvan kautta sananvapaus yleisemmin laajenee, kuin jos lupa olisi mennyt pelkästään valtalehdille tai MTV:lle. Radio Cityllä, jonka keski-ikä on 25 vuotta on kontaktit nuoriin spontaaneihin ryhmiin. Kynnys madaltuu.(Teppo Turkki, Radio City)

Radioaseman tehtävistä oli lupaa haettaessa monenlaisia näkökantoja: paikalliskulttuurin viljeleminen vastapainona monikansalliselle ohjelmatarjonnalle (satelliittilähetykset kaapeli-TV:n kautta), sananvapauden turvaaminen valtion monopolisoitumispyrkimyksiä vastaan (YLE), kaupalliset pyrkimykset eli haluttiin turvata Ikaalisten-Jämijärven kilpailukyky muihin lähellä oleviin alueisiin nähden eli radioaseman tehtävänä nähtiin toimia osana paikkakunnan kehittämistä." (Timo Talvitie, Radio Satahäme)

Suurin pulma sananvapauden toteutumisessa on taloudellisen intressin korostetun vahva mukanaolo tiedonvälityksessä. Se pyrkii rajaamaan sellaiset mielipiteet ja sellaisten kansalaisryhmien toiminnan ulkopuolelleen, joiden suhde kaupalliseen viestintään on kriittinen ja joiden suhde mainontaan on varauksellinen. (Jari-Pekka Jyrkänne, Kiljavan opisto)

1.4. TOTEUTUS 1985-86

Toiminnan käynnistyttyä oli saatu myös kokemusta oikeasta ohjelmatoiminnasta kaikkine ongelmineen. Radion kannalta on hankala tilanne, jos samalla taajuudella tai kovin lähellä onkin joku toinen. Vaasassa paikallisradion signaali peitti Yleisradion silloisen ykköskanavan lähetykset. Ongelma oli havaittu jo koelähetyksissä, mutta toiminta pääsi käyntiin lokakuussa 1985, tosin vain lyhyeksi ajaksi. Lähetykset keskeytettiin useiksi viikoiksi ja taajuutta muutettiin. Vaasa 905 Vaasa -nimellä aloittanut radio jatkoi 25.11.1985 toimintaa nimellä Vaasa 995 Vaasa. (Viljakainen 1987, 53)

Joensuun ja Enon yhteisen luvan, Nurmijärven ja Uudenkaarlepyyn hankkeet olivat jääneet toteutumatta. Vaasassa Vasabladet oli jättänyt luvan käyttämättä. Turussa Sanomalehtimiesyhdistys irtautui syksyllä 1985 toiminnasta. Toijalan ja Valkeakosken radio oli yrittänyt muuttaa kurssia jopa nimen muokkaamisella puhelimen suuntanumeroon viittaavasta Radio 937:sta taajuuslukuun viittaavaan nimeen Radio 95,1. Haastatteluun tuli jo irtisanottu päätoimittaja. Toiminta loppui

21.2.1986. Radio Ruka Kuusamossa toimi, mutta haastatteluajaksi sen omistajan omistus muuttui. Radion toiminta loppui 6.6.1986.

Kun radioiden toiminta oli alkanut, palasivat tutkijat radiopaikkakunnille kysymään, miten suunnitelmat oli siirretty käytäntöön. Kysymykset oli jaettu kahteen osioon, joista toinen käsitteli radioaseman teknistä ja taloudellista toteutusta ja toisessa keskityttiin ohjelmien toteutukseen. Tarkastelen seuraavassa ohjelmiin keskittyvää haastatteluosiota sananvapauden ja ulkopuolisen ohjelmatoiminnan näkökulmista.

Haastatteluissa kysyttiin radion päätoimittajalta tai muulta ohjelmatoiminnasta vastaavalta sarja kysymyksiä. Ne oli ryhmitelty ohjelmapoliittikkaa, tiedonlähteitä, kontakteja paikkakuntaan ja ohjelmapoliittista vastuuta luotaaviin kysymyssarjoihin.

Ohjelmapoliittinen asiakirja oli jatkoahaastatelluista 19:stä radiosta kuudella. Lisäksi ainakin kolmella oli jotakin asiasta muistiinpanoina, raamipapereina tai hallituksen päätösinä.

Sananvapaus

Yksi kysymyksistä kosketti suoraan sananvapauden edistämistä. Radio Ykkösen Markus Similä arvioi, että heillä "toimittajalla on itse asiassa suunnaton sananvapaus, täällä kuuntelijalla on sananvapaus suurempi minusta kuin esimerkiksi Yleisradiossa". Similän mielestä Ylessä parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan eläminen oli kahlitseva elementti.

Similä muisti myös oman sananvapautensa. Hän sai päättää kuka puhuu ja oli jo monesti joutunut tilanteeseen, jossa oli pitänyt jonkun puheita päättöminä, mutta antanut silti puhua. Yleisradiossa ohjelmat täydensivät toisiaan. Radio Ykkönen oli pienempi: "Tässä täytyy tulla tämä koko kirjo: jos minulla on jokin poliittinen mielipide niin minun täytyy kuunnella sitä vastapuolta ja antaa sille niinku mahdollisuus".

Radio Cityssä oli esitetty ohjelma "Uusnatsin kuva", jossa Teppo Turkki antoi Pekka Siitoimen esitellä näkemyksiään. Ohjelman esittäminen Yleisradiossa oli aiemmin estetty. Liikenneministeriö nuhteli Cityä.

Reijo Rutanen mietti tämä kokemus mielessään sananvapauden rajoja. Hänen mukaansa Radio Cityn ohjelmapoliittikka perustui luottamukseen ihmisiin. Kuulijoilla on kyky tehdä päätelmiä, eikä heille tarvitsisi kertoa ylhäältä alaspäin, miten johonkin asiaan pitää suhtautua. "Tässä törmätään siihen mikä on sananvapauden aste Suomessa faktisesti, meillä on sen empiiristä kokeilemista."

Radio 957:n Ismo Nykänen korosti aseman riippumattomuutta. Kunnallispoliittisia ja ajankohtaisia asioita käsiteltäessä radiolla oli täysi kommentoimisen vapaus. Riippumattomuus auttoi päätöksenteon nopeudessa ja asioihin voitiin reagoida välittömästi. Paikkakunnan kuumia poliittisia kysymyksiä käsiteltäessä voitiin kysyä keneltä haluttiin mitä haluttiin ja siinä

sivussa oli mahdollista täyttää ja kommentoida niitä aukkoja, joita paikkakunnan muut välineet mahdollisesti olivat samojen asioiden käsittelyssä jättäneet.

Muulla pelkkä uuden välineen synty oli tekijöiden mielestä omiaan lisäämään sananvapautta. Kouvolan SBC-radion Reijo Saksan mukaan: "Kun tulee tiedotusvälineitä lisää niin tulee enemmän asiaa julki alueella ja sitä kautta useammat ihmiset pääsee vaikuttamaan tapahtumiin."

Suora yhteys auttoi myös. Kouvolan Äänen David Mawby mielestä sananvapautta ei ollut, jos kanavia on auki vain viranomaisille ja heidän päätöksilleen. Myös tavallisille ihmisille oli pyrittävä vakavasti tarjoamaan palveluita: "...luulen, että phone-in-ohjelmat ovat tässä muodoltaan kaikkein yksinkertaisin malli koska se ei vaadi kovin paljon ihmisiltä: ihmiset puhuvat puhelimessa huomattavasti vapaammin kuin jos menen kaupungille nauhurin ja mikrofonin kanssa".

Kuopion Oikean Aseman Antti Arponen viittasi siihen, että yhden kanavan lisä on aina lisää sanoman esille saamista, vaikka kaupungissa ennestään oli sanoma- ja kaupunkilehtiä ja Yleisradion paikallistoimitus. Maakunnan ykköslehden valtaa oli myös onnistuttu nakertamaan. Radio saattoi Arposen mielestä tasapuolisesti haastatella esimerkiksi kunnallispoliittisista aiheista eri ryhmien edustajia.

Radio 951:n (aluksi Radio 937) oli päätoimittajan mielestä alusta asti leimautunut kunnallispolitiikkaan. Seitsemän kunnan asioita seurattiin toimittajavoimiin nähden hyvin tarkasti. Vaikka useamman ihmisen ääni radion avulla pääsi kuuluviin kuin aiemmin, jäi siirtymä vain organisaation tasolle. Kun Yleisradiossa haastattelussa oli puolueen puheenjohtaja, oli Toijalan-Valkeakosken radiossa haastateltavana paikallisjohtaja.

Turussa Markku Heikkilä arvioi, että radio oli päässyt siihen mikä aiemmin oli ollut mahdollista vain pienissä aluelehdissä. Radiossa oli alentunut kynnys tulla esittämään mielipiteitään. Ulkopuolisten yhteisöjen myötä oli radio-ohjelmien tekoon tullut uusia tahoja. Lisäksi Auran Aaltojen toiminnassa kiinnitettiin huomiota pienryhmiin, jotka eivät olleet aiemmin ylittäneet [Yleis]radion uutiskynnystä. Heikkilä luonnehti radionsa uutiskynnystä korttelitason toiminnaksi.

Järjestöohjelmat

Yhtiöiden tuli toimiluvan mukaan antaa omasta lähetystoiminnasta yli jäävää lähetyssaikaa kunnille, seurakunnille, harrastus- ja muille järjestöille kohtuullisin ehdoin. Tätä toteutettiin eri tavoin. Paikallisradiotutkimuksen mukaan kohtuullinen korvaus vaihteli parista sadasta markasta 10.000 markkaan ohjelmatunnilta ja keskiarvo oli noin 1.300 markkaa ohjelmatunnilta.

Esillä olivat lähinnä uskonnolliset yhteisöt, aktiivisimpina helluntaiseurakunnat kahdeksalla paikkakunnalla.

Sekä liikenneministeriön väliraportti (Liikenneministeriö 1986, 9) että Paikallisradiotutkimus saivat myydyin ohjelma-ajan osuudeksi noin kaksi prosenttia ohjelma-ajasta (Paikallisradiotutkimus 1987, 135).

Lappeenrannassa Saimaan Aallot sai suurimman määrän järjestöjä ja myös monipuolisimman kirjon mukaan järjestöohjelmia tekemään. Tosin pari Paikalliseräntutkimuksen listassa mukana olevaa järjestöä ovat luvanhaltijoita. Siitä huolimatta lappeenrantalaisille tarjottiin tälläkin tavalla monipuolista ohjelmistoa tuottajina järjestöjä Etelä-Karjalan Maataloustuottajista Lappeenrannan sosialidemokraattiseen kunnallisjärjestöön.

Pirkko Peltosen mielestä mukaan olisi sopinut lisääkin: kamerakerhot, veneilykerhot, erilaiset kynäilijät.

Kaikkien äänien pääseminen ohjelmiin oli hyvä ajatuksena, mutta siitä oli monia seurauksia. Radio Cityssä järjestöohjelmat, joiden oli ajateltu hyvin sopivan aseman kulttuuriin, olivatkin aseman imagoa voimakkaasti muokkaavia. Reijo Rutanen kuvasi tilannetta 27.11.1985, taustalla on SETA:n ohjelmista noussut kohu:

Alun jälkeen on tapahtunut selkeä muutos suhteessa järjestöohjelmiin. Alussa ajateltiin, että tietyt subkulttuurit pystyy elämään Cityn katon alla, mutta tosiasiaassa ne subkulttuuriset voimat joita Helsingin kokoisessa kaupungissa on, ovat niin vähäisiä lukumääräisesti, niin pieniä vähemmistöjä että ne saa aikaan enemmän pahaa kuin hyvää. Eli tavallaan ne leimautuu uudestaan tätä kautta ja toisaalta City leimautuu niiden kautta eikä se ole tavoite missään tapauksessa.

Rutasella oli esimerkki siitä, että tarvittaessa radio oli hyvinkin joustava. Energia-aiheisen ohjelman aikana studioon oli tullut "muuan tyyppi", joka oli ilmoittanut, että puhuttu ei pidä paikkaansa, hän on diplomi-insinööri ja alan asiantuntija ja haluaa lausua mielipiteensä. "Mä sanoin et siit vaan mee huutamaan."

Järjestöohjelmat pantiin Cityssä jäähyllä elokuussa 1985.

Järjestöohjelmat ja niistä Radio Cityssä noussut kohu olivat jatkohaastatteluissa esillä muuallakin. Tampereella Ismo Nykänen viittasi aiheeseen perustellessaan, miksi järjestöohjelmille ei Radio 957 -kanavalta luovutettu aikaa. Hänen mukaansa Cityn 60:stä ohjelmatunnista noin tunti oli järjestöohjelmia. "Vaikka ne oli järjestöohjelmia, julkisuus suhtautui niihin ikään kuin mihin tahansa toimitettuun ja Radio C:n ohjelmistoon."

Tampereella oli ajateltu, että asiaa lähestytään kahdesta näkökulmasta. Toisaalta toimittajat kertoisivat tapahtumauutiset järjestöistä normaalin tiedonhankinnan pohjalta. Toisaalta ohjelma-aikaa ei muutenkaan luovutettaisi järjestöille sellaisenaan, että "annetaan vaan se ohjelma-aika, et täyttäkää se vaan". Tarkoituksena oli synnyttää radioyhdistys, joka järjestäisi myös koulutusta radiotyöhön. Näin yhteydet järjestöihin loisivat lisää aktiivisuutta myös ohjelman tekemiseen.

Radio Porin Jorma Mäntylä arveli, että järjestöohjelmia voisi olla, kunhan niitä ei ole liikaa. Ihanne olisi, että myös järjestöohjelmissa jokainen mielipidesuunta saisi äänensä kuuluviin. "Tässä olisi kehittämisen varaa, mutta ei meidän tule pyrkiä siihen, mihin Radio City on mennyt."

Radio Jyväskylässä Kari Tyni mietti ulkopuolisten ohjelmien suhdetta aseman imagoon. Hänen mielestään tavallinen kuuntelija ei erota näitä ohjelmia, vaikka ne moneen kertaan kuulutettaisiinkin, ne liitettäisiin kuitenkin aseman tuotantoon.

Markus Similä kuvasi Radio Ykkösen asennetta järjestöjen ohjelmiin vertauksella: "Tottakai, siis jos olet hommissa esim. SVUL:ssa tai TUL:ssa niin tiedät miten urheilujärjestöä hoidetaan, me taas tiedämme miten radio-ohjelmia tehdään - ei ne pysty siihen."

Ikaalisissa oli saatu toisenlaista kokemusta. Radio Satahämeen vastaava toimittaja Hanna Suutari oli tyytyväinen seurakuntien panokseen. "Ohjelmien tasosta olen oikeastaan positiivisesti yllätynyt, alkuun kyllä kauhulla odotin mitä sieltä tulee." Oman toiminnan kehittäminen oli vienyt niin paljon aikaa, että järjestöyhteyksien rakentamiseen sitä ei ollut juurikaan jäänyt.

Karkkilassa Kulttuuriyhdistystä oli houkuteltu mukaan mutta sen resurssit eivät riittäneet, kuten eivät ay-järjestöjenkään. Eero Ahola olisi ollut hyvin kiinnostunut myös soittokunnista, jotka radion avulla voisivat saada uutta intoa toimintaansa.

Kouvolan Ääni ei torjunut järjestöjen ohjelmia, mutta kukaan ei ollut niitä tarjonnut. Sama oli tilanne kaupungin toisella eli SBC-radiolla.

Kuopiossa Antti Arponen arveli, että järjestöjen oma-aloitteisesti tarjoama ohjelma ei ehkä läpäisisi hänen tai tuottajan kriittistä silmää ja "sit jos niitä joutuu itse tekemään toimituksen porukalla niin se on kaikki vaan sitten ylimäärästä hommaa".

Kurikassa haluttiin koulutuksella auttaa "että saataisiin myös nämä heidän itsensä tekemät ohjelmat sen tasoisiksi, että ne kehtaa ajaa ulos".

Kuusamossa ei järjestöillä ollut niin vilkasta toimintaa, että kiinnostusta radiotoimintaan olisi riittänyt. Tosin vaalien edellä arveltiin poliittisten järjestöjen ehkä kiinnostuvan.

Lapuaalla Hannu Harjulla ei ollut mitään sitä vastaan, että järjestöt olisivat mukana. Ohjelma-aikaa voitaisiin jatkaa, kun ihmiset tuntuivat olevan kiinnostuneita ja järjestöissä on innokkuutta, "kunhan sovitaan, ettei ohjelmiin ututeta esimerkiksi mainontaa".

Turussa oli selkeä näkemys. Kun ulkopuolinen lähtee tekemään ohjelmaa, niin tarvitaan sekä teknistä että toimituksellista neuvonantoa. Mutta tämän yleisen opastuksen jälkeen toiminta on ollut hyvin itsenäistä.

Auran Aallot oli Markku Heikkilän mukaan miettinyt linjaansa ja pyrki tarjoamaan ohjelma-aikaa ennen kaikkea sellaisille tahoille, joilla ei aiemmin ollut tiedonvälityskanavia. "Ne pienryhmät, joita on odotettu, ovat voimavaroiltaan kuitenkin sen verran vähäisiä, etteivät ne ole sitten oikein saaneet aikaiseksi."

Järjestöohjelmat eivät kovin helposti tarjonneet radioasemille mahdollisuutta viestinnän moniarvoistamiseen. Omat resurssit olivat toiminnan alkuvaiheessa kiinni radioaseman käynnistämiseksi ja ulkopuolisten opastaminen ja valvominen päätoimittajan vastuulla eivät oikein sopineet rajallisiin voimavaroihin. Toisaalta, kun ohjelmia tuli järjestöiltä, ne joko erottuivat liiaksi kanavan profiilista tai kuten Radio Cityn tapauksessa, niitä ei ymmärretty kanavan omasta ohjelmistosta erillisiksi.

Paikallisradioliitto kirjaa

Aloituskvaiheesta on myös Paikallisradioliiton Jarmo Viljakaisen koostama katsaus (Viljakainen 1987). Tekstiesittelyssä olivat kaikki radiot paitsi toiminnan lopettaneet Radio Ruka ja Radio 951 sekä muista syistä puuttuvat Radio City, Radio 957 ja Radio Pieksämäki.

Ennen aloitusta määriteltiin Kouvolan Lahiradion läheisyyttä kuulijaan ilmaisulla: "Jos on koira karannut, niin pystytään saamaan se kiinni." Nyt oli kokemusta karttunut. Edelleen koira oli mahdollista saada kiinni, mutta kissat ja koirat tuntuivat katoavan yhtenä. Niinpä uutiseksi riittävän mielenkiintoinen oli kadonnut pässi, jonka vaiheita seurattiin (Viljakainen 1987, 22).

Radioiden edustajat arvelivat saamansa palautteen viittaavan siihen, että paikallisista asioista puhuminen ja radion joustavuus kiinnostivat myös kuulijoita.

Parhaiten tämä toteutui Radio Iniössä, joka pystyi pitämään kirjaa kunnan kaikkien asukkaiden syntymäpäivistä. Pienellä budjetilla voitiin tehdä keskipäivään 15 minuutin ohjelma, jota esitettiin yhdestätoista yhteen tauotta. Suoraa ohjelmaa lähetettiin perjantai-iltaisina. (69)

Helsingissä Markku Veijalaisen mukaan Radio Ykkönen pystyi kymmenessä minuutissa muuttamaan ohjelmaa, jos jokin tapahtuma sellaista edellyttää (31). Kuuntelijoita haluttiin Ylen kanavilta ja kuuntelijoiden määrä oli tärkeä mainostajien vuoksi. Veijalaisen mielestä vain riittävän suuret tai hyvin pienet radiot pärjäisivät (33).

Järjestöohjelmia olivat Radio Ykkösessä toteuttaneet uskonnolliset yhteisöt ja SMP:n Suomen Uutiset (33). Helsingin kaupunki tuotti viikoittain 15 minuutin tiedotusohjelman. Yleisö oli saanut sanoa sanansa Avoin kanava -tyyppisissä ohjelmissa ja suorien keskusteluohjelmien yhteydessä (34).

Turussa Auran Aallot oli antanut järjestöille ohjelma-aikaa, jota käytettiin runsaasti. Kokemus oli opettanut, että päätoimittajan vastuun vuoksi järjestöohjelmatkin pitää voida kokea radioasemaan sopiviksi (37).

Kun taustayhteisönä oli Näkövammaisten Keskusliitto, sai radion toiminta erityistä merkitystä. Toisaalta, kun lisättiin näkövammaisten mahdollisuuksia saada ajankohtaista tietoa, lisääntyi samalla kaikkien muidenkin tiedonsaannin mahdollisuus. Markku Heikkilä arvioi, että onnistuessaan radio saattaisi vähentää asukkaiden irrallisuuden ja juurettomuuden tunnetta (38).

Kuopiossa maakuntalehti Savon Sanomat ei julkaissut Oikean Aseman ohjelmatietoja (40). Näin suoraa kilpailun vaikutusta ei juuri muualla tunnettu.

Radioiden ohjelma-aika kasvoi kokeilun aikana paljon aloitusvaiheessa aiotusta. Auran Aaltojen Markku Heikkilän mukaan kyse oli elinehdosta. Lisääntynyt ohjelma-aika toi kuulijoita ja kuulijoiden määrän kasvu toi lisää mainostajia. Saatiin lisää tuloja, joiden avulla oli mahdollista kehittää ohjelmistoa. Heikkilä myönsi, että ohjelma-ajan lisääntyessä viihteen osuus kasvoi, mutta "kasvaneet voimavarat on pyritty pistämään uutis- ja ajankohtaislähetysten kehittämiseen" (35).

Sisällöt

Paikallisradiotutkimuksen mukaan useilla asemilla viikko-ohjelmatuntien määrä oli joulukuussa 1986 yli kuudenkymmenen eli päivittäin lähetettiin keskimäärin yli kahdeksan tuntia ohjelmaa. Useimmin ohjelmatuntien lisäys tapahtui täyttämällä aamu- ja iltapäivän ohjelmien välinen aika ja lisäämällä illan ohjelmia (Paikallisradiotutkimus 1987, 36-37).

Paikallisradiotutkimus kirjasi tarkasti ohjelmaluokittain ohjelmiston sisällön. Luokkia oli 19 uutisista lastenohjelmiin ja mainoksista järjestöohjelmiin. Paikallisradioiden makasiiniohjelmissa saattoi olla vakio-otsikot, mutta niiden sisällön koostumus vaihteli aseman ohjelmissa päivittäin. Hyvin nopeasti oli omaksuttu ohjelmavirran idea. (38-39)

Paikallisradiotutkimuksessa kunkin aseman osalta yhden otosviikon virrasta eroteltiin musiikki, mainokset, asematunnukset ja väljuonnot. Ennakkoarvio piti musiikin osalta hyvin paikkansa. Äänitemusiikkia oli keskimäärin puolet (50,1 prosenttia) koko ohjelmistosta. Uutisia (4,8 prosenttia) ja ajankohtaisohjelmia (5,9 prosenttia) oli yhteensä keskimäärin kymmenesosa ohjelmasisällöstä.

Dokumentit, lastenohjelmat ja opetusohjelmat olivat harvinaisuuksia. Uskonnollisten ja hartausohjelmien vähäistä määrää (0,1 prosenttia) selittänee jossakin määrin uskonnollisten yhteisöjen oma aktiivisuus, jolloin järjestöohjelmista (2,0 prosenttia) suuri osa olisi niiden tuottamaa. Näin otosviikoilla ilmeisesti oli (132).

Otosviikoilla urheilua oli keskimäärin 5,1 prosenttia ohjelmistosta, mutta esimerkiksi Tampereella ja Helsingissä jääkiekkokausi oli jo ohi, mikä pienensi näissä kaupungeissa urheilun osuutta.

Selkeäpiirteisoin oli Radio City nuorisoon suuntautumisessaan. Musiikkia oli sen ohjelmissa lähes 60 prosenttia ja siitä angloamerikkalaista pop- ja rockmusiikkia neljä viidesosaa. Lähetyksissä oli nopea rytmi samalla kun musiikki ja puhe ovat usein päällekkäin (156).

Uutisten osalta Marja Järvinen teki analyysin Helsingin Radio Ykkösen, Tampereen Radio 957:n ja Kuopion Oikean Aseman sekä Yleisradion Kuopion ja Tampereen alueradioiden ja pääkaupunkiseudun Ylen Aikaisen syksyn 1985 uutisista (Järvinen 1987).

Järvisen tutkimuksen mukaan paikallisradiot tarjosivat uutisia eri aihepiireistä ja myös sellaisista, joita Yleisradion paikallis- ja alueuutiset eivät tarjonneet. Näin tiedon saannin vapaus oli jonkin verran lisääntynyt.

Paikallisuuden osalta Yleisradion ja yksityisten asemien vertailu ei osoittautunut kovin mielekkääksi. Resurssien osalta Järvinen esitti, että kaupallisten paikallisradioiden kannattaisi keskittyä paikallisiin uutisiin kansainvälisten uutisten sijasta. Toivomisen varaa siis jäi. Kuitenkin hän katsoi, että yksityisten radioiden uutisissa oli juttuja aiheista, joita Yleisradion uutisissa ei ollut. Tältä osin tiedon saannin voitiin katsoa lisääntyneen.

Taustoinnissa Järvinen osoitti puutteita sekä yksityisten että Yleisradion asemien uutisten osalta. Toimijoina kaupallisten asemien uutisissa oli organisaatioita, joita tarkasteltujen Ylen asemien uutisissa ei ollut. Tampereella ja etenkin Kuopiossa naiset olivat uutisissa toimijoina Yleisradion asemilla useammin kuin yksityisillä asemilla. Kriittisyydessä, jota uutisissa oli vähän, ei asemien välillä ollut eroja.

Yhteenveto

Radioiden toiminnan käynnistyttyä sulkeutui monia teoreettisia mahdollisuuksia. Jo ministeriön myöntämien lupien lähtökohdat käytännössä sulki pois muiden Pohjoismaiden silloisen toimintamallin: paikalliset radiot kokonaan ilman mainoksia. Käytäntö osoitti myös, miten hankalaa oli yhdistää liiketoimintaa ja aatteellisuutta; tämä tuli näkyviin myös, kun ulkopuolisille yhteisöille myytiin ohjelma-aikaa.

Radioiden käynnistäjät olivat useilla paikkakunnilla halunneet korostaa radion puolueettomuutta ja tarjota sitä paikkakunnan koko yleisölle ja jopa yhdistämään kunnan eri osia. Paikkakunnilla, joissa voimakas maakuntalehti oli jäänyt ilman radiolupaa, oli herkästi kuitenkin noussut esiin vastakkaisuuksia "uuden" ja "vanhan" välineen välille.

Radiot alkoivat jo erottua toisistaan ja paikallisradio kuulosti eri paikkakunnilla erilaiselta. Erottumisen oli kuitenkin usein musiikin avulla aikaan saatua pikemmin kuin varsinaisella paikallisella ohjelmistolla.

1.5. KEHITYS 1987-2000

Lyhyen lupakauden jälkeen toimilupia jatkettiin 11.6.1987 ja uusille asemille myönnettiin toimilupia 30.6.1989 saakka (1985 lähtien toimineet yksityiset asemat liitteenä 2). Samalla annettiin lupia myös ei-kaupallisille radioille, joilta siis kiellettiin kaupallinen toiminta ja taajuuden luovuttaminen kaupallisiin tarkoituksiin. Luvat annettiin 17 kokeilukaudella toimineelle radiolle ja 16 uudelle kaupalliselle asemalle, joista Kuhmo ja Rovaniemi eivät aloittaneet toimintaansa. Lapissa Radio Inari pääsi käyntiin 17.12.1987. Ei-kaupallisia lupia myönnettiin viisi, joista Kaskinen ja Pirkkala eivät aloittaneet.

Aloitettua toimintaa on pidetty menestyksenä: ”On täysin selvää, että kaupalliset radioasemat ovat pelastaneet radion median. Radio on taas Suomessa kiinnostava ja kuunneltu tiedotusväline.” (Haarma 1988).

Helsingin Lahiradio aloitti 4.1.1988. Ei-kaupallisen luvan jakoivat Työväen sivistysliiton Helsingin opintojärjestö, Samfundet Folkhälsan, Kansan sivistystyön liitto ja Kansan radioliitto. Kukin toimitti ohjelmaa erikseen omista toimitiloistaan ja ohjelma-aika oli jaettu. Vain taajuus oli yhteinen.

Kotkassa aloitti toimintansa Radio Lokki 30.11.1987.

Seuraava kierros oli 28.4.1988. Kaupallisia lupia myönnettiin 40, joista uusia kahdeksan. Ei-kaupallinen lupa myönnettiin Valkealaan, mutta se ei johtanut radiotoiminnan aloittamiseen.

Helsingissä kilpailuun tuli mukaan Radio Syke, jonka lähetykset alkoivat 1.10.1988

Toukokuussa 1989 jatkettiin 37 kaupallisen radion lupa-aikaa, kaksi muuttui kaupalliseksi ja uusia kaupallisia lupia myönnettiin 21. Inarin lupa muuttui ei-kaupalliseksi ja uusia ei-kaupallisia lupia myönnettiin viisi. Lupakausi ulottui kesäkuun loppuun 1994.

Rovaniemellä Radio Roy tuli ääneen 15.11.1989.

Uusissa luvissa muuttui myös alkuun noudatettu linja siitä, ettei maakuntien ykköslehdille myönnetty lupia. Esimerkiksi Tampereella luvan sai kokoomuksen Aamulehden ja sosialidemokraattien Kansan Lehden yhteisyritys Radio Tampere, joka aloitti 31.7.1989. Tämän luvan eräänlaisena vastapainona samaan aikaan myönnettiin toinen uusi kaupallinen lupa, jossa toimijoina olivat lähinnä musiikin ammattilaiset, joiden Radio Musa aloitti 18.11.1989.

Paikalliseradiotoiminnan alkuvaiheessa lopettaneiden 951:n ja Rukan seuraan liittyi keväällä 1989 Radio Lakeus.

1990-91 myönnettiin yhteensä yhdeksän uutta kaupallista lupaa ja lukuisten asemien toimilupa-alueita laajennettiin. Uusia ei-kaupallisia lupia myönnettiin kolme.

1990-luvun alussa taloudellinen lama iski radiotoimintaan. Ensin nousiin vuoden 1986 35 miljoonan markan liikevaihdosta 235 miljoonaan vuonna 1990. Sitten liikevaihto putosi joka vuosi 1991-1994 eikä vuosikymmenen lopun elpyminen nostanut kaupallisten radioiden (Radio Nova mukaan luettunakaan) liikevaihtoa 1990-luvulla vuoden 1990 tasolle.

Radioiden määrä oli enimmillään 1990, jolloin niitä oli 66. Seuraavina kolmena vuonna keskimäärin kuusi yritystä lopetti toiminnan vuosittain, mutta uusien yrittäjien vuoksi radioiden määrä ei laskenut alle 56 aseman.

1990-luvun puolivälistä alkaen on ollut mahdollisuus myös erikoisradioihin, joista on tullut useampiin kaupunkeihin toimintansa suuntaavien formaattiradioiden kenttä. Samalla myös ulkomainen omistus tuli mahdolliseksi.

Valtakunnallinen kaupallinen Radio Nova aloitti toimintansa toukokuussa 1997.

Keskimääräinen lähetystuntien viikoittainen määrä nousi yksityisillä paikallisradioasemilla yli sadan 1991 ja vuonna 1993 se oli jo 168 eli oli siirrytty ympärivuorokautiseen ohjelmatoimintaan.

Henkilöstön kokonaismäärä oli suurimmillaan 1990, jolloin vakinaisia työntekijöitä oli 630 ja free lance -henkilöstöä 800. Vakituisten henkilöstön määrä vakiintui vuodesta 1994 noin 500 työntekijään. Free lance -henkilöstön määrä laski vuodesta toiseen ollen alimmillaan 354 vuonna 1997. Asemaa kohti laskettuna oli vuonna 1990 vakinaisia 11 ja muita 14. Vuodesta 1993 vakinaisia on ollut 8 asemaa kohti laskettuna ja vuodesta 1995 muita 6 asemaa kohti.

Sakari Kiuru kuvaa 1980-luvun ratkaisuja: Ensinnäkin Kolmos-tv-osakasyhtiön perustamisella 1985 hahmoteltiin 1990-luvun tilannetta määrittelevä kanavien uusjako Yleisradion ja MTV:n välille. Toiseksi Yleisradiossa 1989-90 profiloitiin radion kanavat kolmeksi suomenkieliseksi kokonaisuudeksi ja jo aiemmin ruotsinkielinen ohjelmarakenne oli uudistettu.

Tv-toiminnan vetäessä liioittelustikin huomiota puoleensa, on muistettava, että 1980-luku oli myös radion vuosikymmen. Kaupallinen paikallisradiotoiminta alkoi vuosikymmenen puolimaissa. Yleisradio sai näin rinnalleen yksityisiä kilpailijoita. Mutta se rakensi voimavarakseen uuden valtakunnallisen radioverkon. Nämä kaksi tekijää olivat suurimpia muutoksia Suomen radiotoiminnassa kautta aikojen, toteaa Erja Ruohomaa tutkimusraportissaan vuonna 1991. Hän osoittaa miten muutokset vaikuttivat radion tarjonnan määrälliseen kasvuun ja sen sisältöön.

Mutta yleisradiostrategia oli yksityiskohdissaan monivivahteisempi. Sen onnistuminen edellytti johdon piirissä yksituumaisuutta. Siihen tarvittiin myös yhtiön talouden vakautta. Yhtiön piti selkeyttää sekä itselleen että ympäröivälle yhteiskunnalle, etenkin päätöksentekijöille, tehtävänsä ja yhtiöidentiteettinsä. (Kiuru 1992, 61)

Kiuru viittaa Erja Ruohomaan tutkimukseen (Ruohomaa 1991), jossa hän on kuvannut radion kuuntelun muutoksia 1980-luvulla. Mitä enemmän radiota kuunneltiin, sitä herkempiä kuuntelijat olivat useamman kanavan seuraamiseen päivän aikana. Dynaaminen kuuntelija on aktiivinen valikoija, joka tietää mitä haluaa ja käyttää myös radiota haluamaansa löytääkseen. (95)

Ruohomaan mukaan radion ja yleisön suhteen muutos ilmentää yleistä 1980-luvun kehitystä. Vuosikymmen edustaa individualismin ja yleisen liberalisoitumisen aikakautta yhteiskuntapolitiikassa. Tämä liberalisoituminen näkyy myös 1980-luvun suomalaisessa viestintäpolitiikassa.

Suomen kansallisessa viestintäpolitiikassa Yleisradion monopolin hajoaminen yksityisen paikallisradiotoiminnan alettua vuonna 1985 on merkittävin muutos sähköisessä viestinnässä sitten televisiotoiminnan alkamisen 1950-luvun lopulla. Tämä puolestaan loi puitteet radiotoiminnan voimakkaalle kehitykselle 1980-luvun loppupuolella. (96)

Hän jatkaa kuvaten, että uusien kaupallisten asemien myötä radiolähetykset muuttuivat. Lähetysten määrä kasvoi toiminnassa nopeasti, ohjelmisto keveni musiikin määrän kasvaessa ja mainonnasta levinneen muotokielen muokatessa ohjelmistoa. Yleisö tuli myös mukaan ohjelmistoon, joka toisaalta muuttui lähetysvirtamaiseksi. (96)

Tamperelaisen Radio 957:n alkuvaiheen yksi voimahahmoista Ari Rannisto muistelee Ylen televisio-opetusohjelmasarjassa "Median silmässä" radion asemaa kunnallispolitiikan keinuttajana. Kaupunginvaltuuston kokousten suora radiointi oli ajatuksissa laajentumassa kaupunginosien radiotoiminnaksi. Ohjelmasarjan jaksossa aikojen muuttuminen havainnollistuu, kun vanhasta radioasemasta ei löydy alkuaikojen toimipisteestään jälkeäkään. Tilat ovat nykyään työvoimatoimiston käytössä.

Tutkijat Roger Wallis ja Krister Malm ovat hahmottaneet tapahtumaketjun siitä, mitä seuraa monopolin purkamisesta, deregulaatiosta, radioon sovellettuna: Toiminta laajenee aluksi, mistä seuraa yleisöjen pirstoutuminen. Osa kanavista karsiutuu. Loput ryhmittyvät ja seuraa toimintamallien (formaattien) keskittyminen. Toiminnan tehostuessa yhä harvempi pystyy olemaan mukana kilpailussa ja kanavat joko liittyvät yhteen tai verkostoituvat. Vähitellen omistus keskittyy. (Malm - Wallis, 1992, myös Wallis - Malm, 1993)

Wallisin ja Malmin esitys kuvaa Suomen kehitystä hyvin siitä huolimatta, että liikenneministeriö yritti luoda vahvoja paikallisia toimijoita olemalla myöntämättä kilpailevia lupia (ks. esim. Ismo Kososen lausunto Journalistiliiton radiopäivillä keväällä 2001, Journalisti 11/2001, 4) ja siitä, että aluksi viestintäalan vanhat toimijat pääosin pidettiin syrjässä paikallisradioista.

2. UUTISSÄLLÖT

Tässä luvussa käydään ensin läpi 1980-luvun tutkimusten kuvauksia alkuvaiheen uutisista. Sen jälkeen kuvaan määrällisesti marraskuun 2000 otoksen uutisia. Lopuksi yritän saada tuloksille analyysiä neljän paikkakunnan uutisvälineiden tarkastelun kautta.

2.1. Aikaisemmat tutkimukset

Marja Järvinen tutki syksyllä 1985 kolmen paikkakunnan Yleisradion ja yksityisten paikallisradioiden uutisia (Järvinen 1987). Paikkakunnat olivat Helsinki, Tampere ja Kuopio ja yksityiset asemat Radio Ykkönen, Radio 957 ja Oikea Asema. Tutkimuspäivät olivat 28.10.-15.12.1985.

Järvisen mukaan yksityiset radiot käyttivät selvästi Yleisradiota enemmän sähköuutisia. Sen lisäksi, että tämä lyhensi uutisia, se myös jätti käyttämättä mahdollisuuden välittää tietoa siten, että kuulija tuntisi olevansa tapahtumapaikalla.

Yksityisten radioiden uutisissa oli jonkin verran eri aiheita kuin Yleisradion uutisissa. Yleisradion paikallis- ja alueuutisten tarjontaan oli siis tullut jotakin lisää.

Yleisradion organisaatiossa paikalliset asemat olivat johdonmukaisessa asemassa ja niinpä niiden keskittyminen paikalliseen aineistoon oli selkeästi parempi kuin yksityisillä asemilla. Toisaalta juuri yksityisten asemien oma rooli teki tällaisesta vertailusta Järvisenkin mielestä vähemmän mielekkään. Joka tapauksessa hän huomautti, että asemien paikallisuudessa uutisten osalta oli toivomisen varaa.

Resurssien osalta Järvinen esitti, että kaupallisten paikallisradioiden kannattaisi keskittyä paikallisiin uutisiin kansainvälisten uutisten sijasta. Kuitenkin hän katsoi, että yksityisten radioiden uutisissa oli juttuja aiheista, joita Yleisradion uutisissa ei ollut. Tältä osin tiedon saannin voitiin katsoa lisääntyneen.

Taustoinnissa Järvinen osoitti puutteita sekä yksityisten että Yleisradion asemien uutisten osalta. Toimijoina kaupallisten asemien uutisissa oli organisaatioita, joita tarkasteltujen Ylen asemien uutisissa ei ollut. Tampereella ja etenkin Kuopiossa naiset olivat uutisissa toimijoina Yleisradion asemilla useammin kuin yksityisillä asemilla. Kriittisyydessä, jota uutisissa oli vähän, ei asemien välillä ollut eroja.

Liikenneministeriön tilaamissa Paikallisradiotutkimuksissa (Liikenneministeriö 1987, Liikenneministeriö 1989) uutiset olivat yhtenä osana kaikki asemat käsittänyttä tutkimuksen laajaa aineistoa.

Paikallisradiotutkimus I:ssä otosviikko oli suurimmalla osalla asemista 3.-9. maaliskuuta 1986. Oikea Asema oli koekaniini ja sen osalta otosviikko oli 9.-14. joulukuuta 1985. Muut poikkeavat otosviikot olivat lähinnä huhtikuulta 1986. Auran Aaltojen osalta tutkittiin viikkoa 4.-10. elokuuta 1986.

Tähän aikaan kaikilla asemilla ei ollut vakiintunutta uutislähetystä. Asemat voitiin kuitenkin jakaa kolmeen ryhmään uutisten avulla. Ensimmäisellä ryhmällä uutiset olivat pelkästään paikallisia, mutta yhtä asemaa lukuunottamatta juuri näillä asemilla ei ollut kiinteitä uutislähetystyksiä.

Uutiset olivat enimmäkseen kunnanhallitusten ja -valtuustojen, kirkkovaltuustojen ja eri lautakuntien päätösten esittelyä.

Toisessa ryhmässä oli yksi laaja 15-30 minuutin uutislähetys, jossa pyrittiin keskitetysti kertomaan kuuluvuusalueen asioista ja tapahtumista sekä lyhyillä uutissähkeillä että laajempien raporttien avulla. Tämän lähetysten lisäksi oli useampia uutissähkelähetystyksiä, joissa pääpaino oli kotimaan ja ulkomaan uutisissa.

Kolmannen ryhmän kohdalla oli säännöllisiä 5-10 minuutin uutissähkelähetystyksiä, joissa pääpaino oli muissa kuin paikallisissa aiheissa. Suomen Tietotoimiston (STT) merkitys korostui tämän ryhmän uutisissa.

Suurimmilla asemilla oli kunnianhimoisia ajatuksia uutistoiminnasta, mutta usein resurssien puute ja kokemattomuus vaivasivat toteutusta. Uutisista tuli näennäiskattavia - tarjonnassa oli STT:n kautta saatuja valtakunnallisia ja kotimaan uutisia - mikä oli omiaan lisäämään STT:n ja lehtien osuutta uutislähteinä. Kunnolliseen paikalliseen uutishankintaan kokemus ja toimituksen väkimmäät eivät useimmiten antaneet mahdollisuuksia.

Paikallisradiotutkimus II:ssa ohjelmien tarkastelua varten tehtiin asemista otos, johon kuuluivat Helsingin Radio Ykkönen, Tampereen Radio 957, Oulun Radio Kaiku, Radio Jyväskylä, Lappeenrannan Saimaan Aallot, Kouvolan SBC-Radio, Joensuun Radio Jokinen, Rauman Radio Ramona, Nivalan Radio Lakeus, Radio Inari, Kaustisten Avainasema, Ikaalisten Radio Satahäme ja Lapuan Radio Simpsiö 96,9. Ei-kaupallisista asemista mukana olivat Helsingin Lähiradio ja Radio Ruovesi.

Aiempaan paikallisradiotutkimukseen verrattuna tutkimusajankohta oli siirtynyt keväästä alkusyksyyn. Radioiden määrä oli kasvanut. Tutkimuksen yhteenvedossa korostetaan, että aiheesta voidaan esittää vain yleisiä linjoja.

Tässä raportissa hahmottuu lähinnä kuva siitä, kuinka paljon paikallisradioasemat lähettävät yleisimpiä ohjelmatyyppejä ja missä suhteessa paikallisradiolähetysten eri peruselementit ovat toisiinsa (Paikallisradiotutkimus II, 19)

Musiikkia oli lähes kolme viidesosaa kaikesta ohjelmistosta (57,8 prosenttia). Uutisia oli aineistosta 4,8 prosenttia. Niitä oli likimain sama osuus kuin aiemmassa tutkimuksessa. Keskeinen havainto oli, että paikallisuutisten osuus oli vähentynyt ja ulkomaan uutisten osuus oli lisääntynyt. (40)

Taustana oli jonkinlainen toiminnan vakiintuminen. Uutisia varten oli yhteistoimintaa useimmilla asemilla joko STT:n tai Aamulehden Sähköisten viestimien kanssa. (39)

Kotimaan aiheista talous oli yleisin. Tavallisia olivat myös yhteiskunnan instituutioista ja rikoksista kertovat uutiset. (42)

2.2. Uutiset marraskuussa 2000

Marraskuussa 2000 käynnistettiin radioiden uutissisältöä koskeva tutkimus Suomen Akatemian rahoittamaan tutkimushankkeeseen Media Economics,

Content and Diversity liittyen. Radioiden sisältötutkimuksen lisäksi myös suomalaisten valtakunnallisten televisiokanavien uutisten materiaali kerättiin.

Radioiden osalta tarkasteluun haluttiin Yleisradion Päivän Peili ja maakuntaradioiden uutisia ja yksityisten radioiden osalta vastaavasti Radio Novan uutiset ja eräiden keskeisten paikallisradioiden uutisia. Laajemman tutkimuskokonaisuuden vuoksi kohteena olivat Yleisradion osalta Helsingin lisäksi Tampereen, Kotkan ja Rovaniemen asemat.

Päivän Peilin osalta materiaalia oli jo aiemmilta vuosikymmeniltä. Muiden osalta suoraa vertailua aiempiin vuosiin voidaan tehdä ainoastaan joidenkin selvitysten ja pro gradu -töiden tuloksiin.

Yksityisistä paikallisasemista mukaan otettiin helsinkiläinen Radio City ja tamperelainen Radio 957. Tutkimusresurssien puute pakotti karsimaan tutkittavien paikallisradioiden määrää. Toisaalta City ja 957 ovat yhtäjaksoisesti olleet toiminnassa vuodesta 1985, joten niiden osalta on mahdollista saada kuvaa kehityksestä pitkältä ajanjaksolta. Niistä on myös jo aiempaa tutkimusta.

Tulokset ovat liitteessä 4.

Päivän Peili

Yleisradion Päivän Peili -lähetysten uutissähkeaineistoa on koottu arkistoiduista uutisliuskoista vuosilta 1970 ja 1990. Vuoden 2000 materiaaliksi aineistot luokitellut Jari Rantschukoff sai koko aineiston.

Vuoden 1970 aineistossa (taulukko 1) oli 35 eri uutista ja ne luokituivat 16 erilliseen aiheeseen ja kun sama aihe voitiin merkitä kahteen eri aihealuokkaan tuli merkintöjä yhteensä 39. Neljännes aiheista kosketti ulkomaan uutisia. Muista eniten olivat esillä politiikka- ja työmarkkina-aiheet.

Vuonna 1990 aineistoa (taulukko 2) oli 103 eri uutista, jotka jakautuivat 22 aiheeseen ja merkintöjä tuli yhteensä 109. Ulkomaan aiheet olivat edelleen kärjessä, mutta niitä oli nyt kolmannes. Elinkeinoelämä- ja talousuutiset olivat ohittaneet politiikan ja työmarkkinat.

Vuonna 2000 aineistossa (taulukko 3) oli 72 eri uutista ja ne jakautuivat 26 aiheeseen, joihin tuli yhteensä 94 merkintää. Kärkiviisikko oli sama kuin edellä, mutta huomattavasti aiempaa tasaisemmin jakautuneena.

Radio Nova

Valtakunnallisen mainosradion syntyä ja sen vaikutuksia suomalaiseen radiomaisemaan on kuvattu Marko Ala-Fossin lisensiaatintutkimuksessa (Ala-Fossi 1999). MTV oli jo 1994 esittänyt valtakunnallista uutispainotteista mainosradiota. Tuolloin hanke ei mennyt läpi, mutta 1996 aika oli kypsä. MTV yhdessä suurilla puolueilla lähellä olevien viestintäyritysten kanssa perusti Oy Suomen Uutisradio Ab:n, jolle lupa myönnettiin kuuden hakijan joukosta. (24-41)

Kanavan aloittaessa toimintansa toukokuussa 1997 havaittiin, ettei uutistoiminta ollut uuden kanavan keskeinen vaikutin. Tosin Ala-Fossi (43-44) huomauttaa, että lupaehdoihinkin kirjattu velvoite: "uutis-, ajankohtais- ja muilla puheohjelmilla on oltava ohjelmistossa huomattava osuus" käytännössä sallii luvanhaltijan itse määrittää miten sen tulkitsee. Sanktiona on toimiluvan peruminen tai sen ehtojen muuttaminen valtioneuvoston päätöksellä. Tällainen ratkaisu reaktiona toimivan viestintävälineen linjauksiin lienee poliittisesti mahdotonta.

Tällä erää näyttää siltä, että käytännössä kaikki Suomen Uutisradioon liitetyt julkilausutut toimilupapoliittiset tavoitteet ovat jääneet - ja myös jäävät saavuttamatta. Sen sijaan Radio Novan toiminnan taloudelliset tuotto-odotukset näyttävät omistajien kannalta varsin hyviltä. (175)

Syksyllä 2000 poliittiset ryhmät olivat vetäytymässä Suomen Uutisradiosta. Ratkaisu ei vaikuttanut ohjelmapoliittiseen linjaan.

Millaisia sitten ovat Radio Novan uutiset? Katri Hyttinen eritteli viikon aiheet. Otokseen otettiin kello 12 ja 16 uutiset, joista löytyi viikon aikana yhteensä 55 uutisaihetta. Ne on luokiteltu siten, että yksittäinen uutinen oli mahdollista kohdentaa kahteen aihealueeseen ja mainintoja on yhteensä 84 (taulukko 4).

Eniten käsiteltiin ulkomaan aiheita. Onnettomuudet, politiikka, talous ja työmarkkinat olivat hyvin esillä. Sosiaali- ja terveysasiat jäävät yksittäisten mainintojen varaan.

Uutislähetys 13.11.2000 kello 12 on esimerkki Radio Novan keskipäivän arkiuutisaiheista:

Kuluttajavirasto varoittaa muotiin tulleista avainhihnoista
Tuponeuvotteluja käydään yhä Etelärannassa
Puolustusvoimat luopuu panssaroitujen telatykkien hankinnasta
Kodintekstiilejä valmistava Finlayson siirtyy takaisin
suomalaisomistukseen

Uutislähetys 16.11.2000 kello 16 on esimerkki Radio Novan iltapäivän arkiuutisaiheista:

Teollisuuden voiman ydinvoimalahankkeen arvellaan tasapainottavan
eurooppalaista energian tuotantoa
Ylioppilaskuntien liitto ehdottaa, että työkokemus liitettäisiin osaksi
yliopisto-opintoja
Valtion velkaa lyhennetään ensi vuonna suunniteltua enemmän
Venäjän laivasto on rajannut teorian sukellusvene Kurskin tuhosta
kolmeen vaihtoehtoon
Inno-Suomi 2000 –pääpalkinto on myönnetty kävelysauvoille

Yleisradion paikallisasemat

Tutkimusjaksolla tarjolla oli neljän maakuntaradion uutislähetyksissä yhteensä 268 yksittäistä uutista (taulukot 5-8). Ne olivat kaikki sähköuutisia. Enintään yhdessä uutisessa lähetystä kohden (30 uutisessa) käytettiin niin sanottua uutiskuvaa täydentämässä ja elävöittämässä uutisjuontajan lukemaa uutissähköä. Uutiskuvan pituus vaihteli noin 20 sekunnista yhteen minuuttiin. Uutiskuvat sisälsivät enimmäkseen uutislähteenä olleen henkilön haastattelua joko puhelimitse tehtynä, haastattelunauhoituksena tai nauhoitettuna otteena jostakin aikaisemmasta lähetyksestä. Muutamassa uutiskuvassa oli äänessä uutisen lähettänyt, tai siitä muun jutun tehnyt toimittaja joko yksinään tai yhdessä uutislähteen kanssa tätä haastatellen. Uutisaiheiden käsittelytavassa ei ollut olennaisia eroja maakuntaradioiden välillä. Uutiset oli kirjoitettu tiiviiksi, ilmaisultaan niukoiksi, keskeisen asiasisällön kattaviksi perinteisiksi uutissähkeiksi.

Tarkastelluissa kahdessa päivittäisessä, yhteensä 40 uutislähetyksessä käsiteltiin yhteensä 30 eri aihealuokkaan sijoittunutta uutisaihetta. Yksittäisten uutisten selvästi useimmin käsitelty aihepiiri sattui tarkasteluviikolla olemaan "liiketoiminta ja yritykset". Tästä aiheesta oli laadittu maakuntaradioihin yhteensä 57 uutista eli runsas viidennes kaikista yksittäisistä uutisista. Tarkasteluviikolla talousuutiset olivat ylläpidettuna yleiseen uutistarjontaan verrattuna, mutta talouden ja elinkeinoelämän käsittely on lisääntynyt keskimäärin maakuntaradioissa 90-luvulla. Tämän aihepiirin osuus oli kaksinkertainen verrattuna seuraavaksi "suosituimpaan" aihepiiriin. Se löytyi odotetusti - tämä on aivan keskimääräisen yleislinjan mukaista - "kunnallisasioista". Sitä käsiteltiin yhteensä runsaassa kymmenesosassa uutisista. Varsinkin hiljaisina uutisaikoina kunnallisasioiden osuus korostuu, koska niitä voi kirjata uutislistoille kunnallishallinnon lukuisilta esittelylistoilta. Myös oma seuranta tuottaa kunnallisasioiden uutisaiheita.

Kolmanneksi suosituin aihe tarkasteluviikolla olivat "koulutus- ja kasvatusjärjestelmään" liittyvät asiat. Niitä käsiteltiin 21 uutisessa. Yli kymmenessä uutisessa olivat esillä myös "työmarkkinat ja työmarkkinapolitiikka": 16 uutista, "liikenne": 14 uutista, "kulttuuri" sekä "onnettomuudet, katastrofit": 12 uutista, "järjestys ja turvallisuus" sekä "maa- ja metsätalous, luontaiselinkeinot": 11 uutista. "Talous" (esimerkiksi talouspolitiikka, kauppapolitiikka, rahapolitiikka) sai huomiota kahdeksassa uutisessa. Elinkeinoelämää ja yrityksiä koskeneet uutiset olivat erikseen, samoin kotitalouden ja kuluttajauutiset. Tiede- ja ympäristöasiat saivat kumpikin seitsemän uutista, samoin ulkomaan asiat. Poliittikkaa ja terveysasioita käsiteltiin kuudessa uutisessa. Terveyspalvelut koodattiin uutisaiheena erikseen. Sitä käsitteli viisi uutista.

Suomen ja ulkomaiden suhteet olivat erillisenä aihealuokkana. Se sai vain yhden uutismerkinnän tarkastelujaksolla. Huomion arvoista on sekin, että Euroopan integroitumista ja EU:ta käsiteltiin kolmessa uutisessa. Uskontoa, kirkkoa ja seurakuntia käsiteltiin yhteensä neljässä uutisessa. Myös maanpuolustus sai neljä uutista; kaikki yhden radion eli Kotkan lähetyksissä. Hallituksen tai eduskunnan päätöksiä tai muulla tavoin poliittikkaa koskeneita uutisia oli maakuntaradioissa yhteensä vain kuusi.

Maakuntaradioiden keskinäistä vertailua

"Liiketoiminta ja yritykset" oli kaikilla neljällä maakuntaradiolla uutisten suosituin tai toiseksi suosituin aihepiiri. Sen osuus uutisaiheista oli parikymmentä prosenttia Helsingin, Kotkan ja Rovaniemen uutistoimituksissa. Tampereella "business" oli täpärästi toisena "kunnallisasioiden" jälkeen. Ainoastaan Rovaniemellä kunnallisasiat pääsivät seuraavalle sijalle suosituimmuusjärjestyksessä. Helsingissä toiselle sijalle liiketoiminnan jälkeen sijoittui "kulttuuri" vajaan kymmeneksen osuudella, ja Kotkassa "koulutus- ja kasvatusjärjestelmä" samoin vajaan kymmeneksen osuudella. Yleislinja hajonnasta lukuisten aihepiirien kesken suosituimman aihepiirin jälkeen oli yhteistä kaikille maakuntaradioille. Ainoastaan Tampereella sattuiivat kunnallisasiat ja liike-elämä kahtena suurimpana vierekkäin uutistarjonnassa.

Muiden kuin suosituimpien aihepiirien käsittelyssä ei ollut yhtenäistä linjaa maakuntaradioiden välillä, vaan hajonta oli suurta radioiden kesken. Kun kaikilla maakuntaradioilla on sama valtakunnallinen uutistarjonta käytössään Ylen aluepalvelun, STT:n ja nettipalvelujen kautta, voi hajonnan katsoa osoittavan maakuntaradioiden itsenäisyyttä ja erillisyyttä erilaisten omahankintaisten ja muiden uutisaiheiden käsittelyssä ja valinnassa.

Lukumääräisesti eniten yksittäisiä uutisia oli Kotkassa: 79 kpl. Seuraavalle sijalle ylsi Helsinki, 68 kpl. Rovaniemellä lukumäärä oli 66 kpl ja Tampereella vain 56 kpl. Se on runsas kaksi kolmasosaa (70,9 %) Kotkan uutisten lukumäärästä. Uutislähetysten kestot olivat Kotkassa hieman pidempiä verrattuna Tampereeseen, ja uutiset kirjoitettiin keskimäärin lyhyemmiksi. Kotkassa oli myös selvästi enemmän erilaisia uutisaiheita tarjolla kuin Tampereella, jossa yhtä aihetta käsiteltiin keskimäärin perusteellisemmin. Tampereella oli myös enemmän uutiskuvia osana uutissähkeitä.

Kokonaan käsittelyä vaille jäi aihealue "yhteiskunnalliset jaot ja jännitteet", kuten sukupuolten tasa-arvoa, etnisiä ryhmiä, pakolaisia, syrjäytymiseen liittyviä ongelmia ja eri ikäryhmien ongelmia käsittelevät uutisaiheet. Niitä käsiteltiin tarkastelujaksolla jonkin verran lehdistössä.

Kokonaisuutena voi luonnehtia maakuntauutisia eri aihepiirien tarjonnaltaan laajaksi, monipuoliseksi ja kattavaksi: tarjolla oli uutisia 30 eri aihepiiristä viiden päivän aikana. Keskimääräinen aihepiirien lukumäärä maakuntaradiota kohden oli noin 20 (19,9). Aihepiirien lukumäärät maakuntaradioittain olivat: Kotka 24 kpl, Helsinki ja Rovaniemi 19 kpl ja Tampere 17 kpl. Ero laajimmin uutismaailmaa käsitelleen ja suppeimman tarjonnan välillä oli 7 uutisaihepiiriä, joten Kotka tarjosi laskennallisesti 41 % laajemman uutiskirjon tarkastelluissa viikon uutislähetyksissään kuin Tampere.

Yksittäiset maakuntaradiot ja niiden keskinäinen vertailu

Helsinki

Helsingissä liike-elämän uutisaiheilla oli selkeä ykkösasema (14 kpl, 20,6 %). Tämähän oli yhteistä kaikille tutkituille maakunta uutisille, paitsi Tampereelle. Helsingin eli Ylen aikaisen kohdalla kiinnittää kuitenkin huomiota ulkomaita koskeneiden uutisten laaja osuus (6 kpl, vajaa kymmenes eli 8,8 % Helsingin uutisista) verrattuna muiden maakuntaradioiden ulkomaita koskeneisiin uutisiin. Ainostaan yhdellä muulla maakuntaradiolla eli satamakaupunki Kotkalla oli yksi saman aihepiirin uutinen (kokonais määrä 7 kpl). Helsingissä ylliedustettuna oli myös "kulttuuri", joka oli aihejärjestyksessä toisella sijalla yhdessä ulkomaan uutisten kanssa. Molemmilla oli kuusi merkintää. Kuuden uutisen aiheita Helsingissä olivat myös "työmarkkinat" sekä "onnettomuudet ja katastrofit". Kulttuuri uutisia oli kaikilla neljällä maakuntaradiolla yhteensä 12, joten puolet niistä lähetettiin Helsingin taajuudella. Suosittu uutisaihe oli Helsingissä myös "politiikka": yhteensä viisi merkintää, kun kokonais määrä radioilla oli kuusi. Vain Kotkassa Helsingin lisäksi käsiteltiin politiikan asioita. "Euroopan integraatiota ja EU:ta" käsitellessä yhteensä kolmesta uutisesta kaksi lähetettiin Helsingissä.

Tampere

Tampereen maakunta uutisten aiheille oli tyypillistä tarkasteluviikolla se, että kärjessä oli kaksi tasavahvaa aihepiiriä: "kunnallisasiat" ja "liiketoiminta, yritykset". Kunnallisasiat olivat selvästi ylliedustettuina verrattuna muihin maakuntaradioihin ja niukasti suosituin aihepiiri (16 uutista, 28,6 %). Poikkeuksellista oli sekin, että selvästi yli neljännes kaikista Tampereen uutisista käsittelee kunnallisasiota. Liike-elämää koskeneet uutiset nekin poikkeuksellisen suureen osuuteen (15 kpl, 26,8 %) ja yli neljännekseen kaikista uutisista. Näiden kahden aihepiirin uutisia sattui tarkasteluviikolla olemaan Tampereella selkeästi yli puolet kaikista uutisista (yhteensä 55,4 %). Kolmanneksi suosituin aihepiiri oli "koulutus- ja kasvatusjärjestelmä": 5 uutista (8,9 %). Sen osuus jäi kuitenkin kolmannekseen kahden suosituimman osuuksiin verrattuna. Muut aihepiirit saivat vielä vähemmän merkintöjä: "ympäristö" 3 uutista (5,4 %), "kulttuuri", "talous" ja "liikenne" 2 kpl kukin (3,6 %).

Kotka

Kotkassa toiselle sijalle liike-elämän (16 kpl, 20,3 %) jälkeen nousi "koulutus- ja kasvatusjärjestelmä". Se sai vajaan puolen osuuden suosituimmasta (7 uutista, 8,9 %). Yhdelläkään muulla maakuntaradiolla ei koulutus uutisten osuus noussut yhtä merkittäväksi. Muuten oli Tamperetta lukuun ottamatta tyypillistä, että yhden merkittävän aihealueen (liike-elämä) jälkeen seuraavaksi suosituimpien aiheiden osuudeksi enintään jäi noin tai vajaa kymmenesosa. Kotkan kohdalla erityishuomion ansaitsee "urheilun" ja "puolustuksen" suuri osuus. Urheilu uutisia oli 5 kpl (6,3 %) ja puolustus uutisia 4 kpl (5,1 %). Mikään muu maakuntaradio ei lähettänyt tarkastelujaksolla urheilun uutisia maakunta uutisissaan. Myös puolustus asioiden uutistarjonnasta joutui Kotka huolehtimaan yksinään tarkasteluviikolla. "Ympäristö" -aihepiirin uutisia sattui olemaan Kotkassa 2 kpl (kokonais määrä 7 kpl), vaikka Kotka sijaitsee likaantuneen merialueen rannikolla. Teollisuuden ja tuotantolaitoksiin liittyneitä uutisia oli Kotkassa enemmän "liike-elämä" -kategoriassa kuin muualla

Rovaniemi

Rovaniemelläkin liike-elämän uutisten osuus oli laajin (12 kpl, 18,2 %), mutta se ei kuitenkaan ollut yhtä hallitsevassa asemassa kuin muissa maakuntaradioissa (Tampere 26,8 %, Helsinki 20,6 %, Kotka 20,3 %, keskimääräinen osuus 21,3 % kaikista uutisaiheista). Rovaniemellä ero muihin uutisaiheisiin ei myöskään ollut niin suuri kuin muissa maakuntaradioissa (paitsi että Tampereella oli kaksi tasavahvaa aihetta ja iso kuilu muiden aihepiirien suosioon). Seuraavaksi eniten Rovaniemellä oli "kunnallisasiat" -uutisia: 9 kpl (13,6 %). Myös Tampereella kunnallisasiat olivat suosittuja, jopa niukasti suositumpia kuin liike-elämän uutiset.

Huomion arvoinen, joskin "luonnollinen" ominaispiirre Lapin alueradion uutisille oli "maa- ja metsätalous, luontaiselinkeinot" -luokan suuri osuus. Siitä aiheesta oli kymmenesosa uutisista: 7 kpl (10,6 %). Lapissa on maa- ja metsätalouden merkitys muiden elinkeinojen rinnalla selvästi suurin maakuntakohtaisessa vertailussa. Luonnollisesti tämä ympäröivän yhteiskunnan ominaispiirre kuuluu maakuntauutisissa. Rovaniemellä eri uutisaiheiden jakautuma oli tasaisin maakuntaradioista. "Koulutus- ja kasvatusjärjestelmästä" irtosi 5 uutista (7,6 %). Seuraavan eli viidennen jakoivat "järjestys ja turvallisuus", "liikenne" ja "talous". Niistä oli löytynyt 4 uutisaihetta kustakin (6,1 %). Huomion arvoista on, että Rovaniemellä lähetettiin puolet kaikista "talouden" (esim. . talouspolitiikka, kauppapolitiikka, rahapolitiikka, verotus, budjetti) uutisista (yhteismäärä 8 kpl, 3 % kaikista uutisaiheista). Lapin alueelle ja sieltä nouseville uutisarvostuksille tyypillistä on myös, että kaikki maakuntaradioiden uutisissa tarjotut "aluepolitiikka, asutuspolitiikka" -uutisaiheet (3 kpl) lähetettiin Rovaniemellä. Muut maakuntaradiot eivät käsitelleet tätä aihepiiriä. "Uskonto, kirkko ja seurakunnat" -aihepiiriä käsiteltiin Lapin radiossa 3 uutisessa (yhteismäärä 4 kpl), joten silläkin alueella Rovaniemi oli "markkinajohtaja". Helsingissä lähetettiin yksi uskonto-kategoriaan sijoittunut uutinen. Rovaniemen tilanne johtuu osaltaan merkittävästä uskonnollisesti toimeliaasta väestönosasta Lapin alueella. Ainoa "joukkoviestintää" koskenut uutinen oli Rovaniemen lähetyksissä.

Radio 957

Radio 957 kuuluu nykyään SBS Radiot -ryhmään, jonka omistaja SBS Broadcasting on toiminut Pohjoismaissa vuosikymmenen aluksi televisioalalla (Norja 1990, Tanska 1991 ja Ruotsi 1992) ja vuodesta 1994 radioalalla.

Suomessa SBS omistaa Radio Sadan Turussa, Radio Megan Oulussa, Radio 957 Tampereella, Radio Cityn Helsingissä (90.3% osuus), puolivaltakunnallisen erikoisradio Kiss FM:n ja Iskelmäradion.

Radio 957:n kuuluvuusalue kattaa Tampereen lisäksi Ikaalisen, Oriveden, Ruoveden ja Vammalan. Aseman pääkohderyhmänä ovat 25 - 54 -vuotiaat.

Aseman ohjelmistoa pro gradu -työtään varten laajemmin tutkinut Edith Ahola kirjasi viikon ajalta päivittäin kahden uutislähetyksen aiheet. Kyseiset lähetykset olivat kello 11 ja kello 16, paitsi lauantaina 18.11. jolloin jälkimmäinen tarkastelluista lähetyksistä oli kello 15.

Yhteensä 14 lähetyksessä oli kaikkiaan 94 aihetta (taulukko 9), jotka luokittuivat 109 kohtaan. Elinkeinoelämän ja talouden kanssa yhtä usein tulivat mainituksi terveys- ja sosiaaliasiat.

Maanantain 13.11.2000 lähetys kello 11.00 koostui seuraavista aiheista:

Suomalaistutkimus osoittaa elämäntapojen muutoksen vaikutuksen aikuistyyppin diabeteksen torjunnassa
 Finlayson palaa suomalaisomistukseen
 Konepajakonserni Partekin tulos parani tammi-syyskuussa viime vuoteen verrattuna.
 Pirkkalan kunnanvaltuusto saa käsiteltäväkseen budjetin
 Rakentaminen tuo liikennejärjestelyjä Tampereella D-kulman tontin ympäristöön

Radio City

Helsinkiläinen Radio City on nykyään SBS Radiot -yhtiön osa. Minna Nalbantoglu koodasi syksyn 2000 otosviikon uutiset. Eniten esillä olivat työmarkkinat, liikenne ja politiikka. Sosiaali- ja terveysaiheet nousevat esiin yksittäisiä luokkia yhdistettäessä.

Yhteensä 51 aihetta luokittui kaikkiaan 65 kohtaan (taulukko 10).

Nalbantoglun mukaan Cityssä ei ole varsinaista pääuutislähetystä. Kaikki uutiset ovat suunnilleen saman pituisia. Otokseen otettiin joka arkipäivältä klo 12 ja klo 16 uutiset. Viikonloppuisin uutisia ei ole.

2.3. Paikkakuntien uutiset: Helsinki, Tampere, Kotka ja Rovaniemi

Helsinkiläisten ja tamperelaisten paikallisradioasemien uutistarjontaa tutkittiin Paikallisradiotutkimuksen toisessa osassa pääasiallisesti syyskuun alussa 1988. Otokseen osuivat tuolloin Radio Ykkönen ja Radio 957, jotka olivat olleet mukana myös Marja Järvisen tutkiessa syksyn 1985 uutistarjontaa. Järvisen tutkimuksessa oli mukana myös Ylen Aikainen.

Käytetyt menetelmät, otosajankohdat ja tutkittujen radioiden luonne eroavat jokaisessa tutkimuksessa toisistaan. Joitakin huomioita on mahdollista tehdä pientenkin otosten perusteella. Tulosten vertailtavuutta parantaakseni yhdistin Media Economics, Content and Diversity -tutkimuksen koodiluokkia samaan Yleisradiosta peräisin olevaan luokitukseen, jota Järvisen ja Paikallisradiotutkimuksen toisen uutisanalyseissä oli käytetty.

Käytetty jaottelu on: *yhteiskunnan instituutiot* (esimerkiksi politiikka, hallitus, eduskunta, järjestöt), *talous* (esimerkiksi maatalous, teollisuus, ulkomaankauppa, liikenne, työehtosopimukset ja talouselämä), *sosiaaliset aiheet* (esimerkiksi sosiaalipolitiikka, terveydenhoito, asuminen ja ympäristökysymykset), *tiede- ja*

kulttuuriaiheet (esimerkiksi opetustoimi ja joukkoviestintä), *rikkokset ja onnettomuudet* (esimerkiksi lakiasiat, luonnonkatastrofit ja ulkomaan uutisissa mellakat tai levottomuudet), *kansainväliset suhteet* (esimerkiksi sodat, kansainväliset järjestöt, diplomatia), *kilpaurheilu* ja *human interest -aiheet*.

Näin tehdyn jaottelun ongelmana on se, että kun yksittäinen uutinen oli mahdollista kohdistaa kahteen luokkaan, voi tekemäni uudelleenryhmittely tuottaa ylimääräistä kasautumista. Esimerkkinä voisi olla uutinen, jossa käsitellään köyhyyden aiheuttamia terveysvaikutuksia. En kuitenkaan näe tätä ongelmaa niin suurena, että se estäisi käytetyn menetelmän soveltamisen. Aineiston tulkinnessa tämäkin rajoitus on kuitenkin muistettava.

Tässä tarkasteluun on etsitty vain uutistekstejä. Nykyisessä lähetysvirtaan perustuvassa radiomallissa uutisilla on lähinnä täydentävä osa. Toisaalta täysin ilman uutisia ei radioasema yleensä toimi. Vähäisetkin säännölliset uutislähetykset voivat tapahtumien niin edellyttäessä saada seurakseen päivän tapahtuman tiivistäkin seurantaa. Tämä on tullut esiin varsinkin 11.9.2001 tapahtumien yhteydessä.

Yhä useammalla uutisten kuluttajalla on liki samat mahdollisuudet seurata uutislähteitä ympärivuorokautisten televisio- ja verkkopalvelujen kautta. Saattaa olla, että monen radion kannattaa keskittyä siihen minkä parhaiten osaa. Kaikilla se ei voi olla uutisvälitys.

Uutisaihekokonaisuuksia tarkasteltaessa kiinnittää huomiota edelleen talousasioiden suuri osuus. Vuoden 1985 lähes osuudesta on toki tultu alaspäin (tuolloiset luvut Ylen Aikainen 55 prosenttia, Radio 957 69 prosenttia, Tampereen Radio 47 prosenttia). Kuitenkin talouden osuus on edelleen suurin likimain kaikissa radioissa. Osittain 1980-lukua pienempiin lukuihin saattavat talouden osalta olla selityksenä erilliset talousuutisjaksot, jotka mahdollisesti ovat jääneet varsinaisten uutislähetysten ulkopuolelle.

Toinen suuri aihealuekokonaisuus koskee yhteiskunnan instituutioita, joka on tasaisesti esillä nykyään myös Radio 957:ssä, jossa 1980-luvun tutkimukset saivat tähän luokkaan sijoittumaan tuskin lainkaan uutisia. Ilmeisesti politiikkaa, hallitusta, järjestöjä ja eduskuntaa koskevat asiat käsiteltiin tuolloin muualla Radio 957:n ohjelmistossa.

Radioiden osalta uutisten tarkastelu antaa hyvin epävarman tunnun. Ainakin Media Economics, Content and Diversity -tutkimuksen luokittelurunko tuntuu soveltuvan paremmin lehdistön tarkasteluun, koska luokiteltavaa aineistoa on lehtien osalta hyvin paljon. Radiouutisissa käsiteltyjä aiheita on kovin niukasti, mikä lisää satunnaisuuden osuutta.

Vuoden 2000 tarkastelua auttaakin Media Economics, Content and Diversity -tutkimuksen tarjoama mahdollisuus paikkakuntaakohtaiseen ja välinevertailuun.

Helsingin ja Tampereen osalta materiaalista on mahdollista vertailla päälehdien, Yleisradion alueellisen kanavan ja kaupallisen paikallisradion uutisia. Kotkan ja Rovaniemen osalta päälehdien ja Ylen kanavan uutisia (taulukot 15-18).

Lehtien uutistarjonta näyttää olevan yksinkertaisesti tasaisempaa näin tehdyssä ryhmittelykentässä. Ensivaikutelma ei varmastikaan ole kovin vääriä. Pelkästään yksittäisten uutisjuttujen määrä on kovin erilainen: Helsingin Sanomissa (taulukko 11) yli tuhat ja paikallisradioissa joitakin kymmeniä.

Analyysin vakioinnissa saattaisi auttaa urheilun poistaminen luokittelusta. Siinä on selkein ero lehtien ja radioiden välillä. Radiot käsittelevät tämän aineiston mukaan urheilun ilmeisesti muualla kuin sähköutislähetyksissään.

Kokonaiskuvan jatkotarkentaminen on hankalampaa. Keskeinen ongelma on edelleen radioaineiston kapeus.

Helsingiläisten välineiden tarkastelu (taulukko 15) antaa kuvan melko tasaisesta uutistyöstä. Radio City saa suuria arvoja yhteiskunnan instituutioita, taloutta ja sosiaalisia aiheita käsiteltäessä. Osittain suuret luvut johtuvat aineiston pienuudesta ja osittain siitä, että luokittelu oli mahdollista tehdä useampaan ryhmään. Yksittäisen välineen prosenttilukujen summa voi siten ylittää sadan.

Helsingin Sanomiin verrattuna Ylen aikaisen aineisto näyttäisi korostavan tiede- ja kulttuuriaiheita ja Radio Cityn aineisto sosiaalisia aiheita, joita Ylen aikainen alikorostaisi. Radio Cityn painotus oli selkeästi yhteiskunnan instituutioissa.

Tampereella (taulukko 16) on aivan yhtä perusteltua puhua tasaisesta ja monivaihteisesta uutistarjonnasta. Radioiden keskinäiset erot painotuksissa näyttäisivät viittaavan Tampereen Radion painottavan yhteiskunnan instituutioita ja Radio 957:n sosiaalisia aiheita. Aamulehteen (taulukko 12) verrattuna samat erot näkyvät. Lisäksi radioiden uutisaineistossa on talous ollut jonkin verran Aamulehteä enemmän esillä, mutta ei kovin merkittävästi.

Kotkassa yksityinen radio oli tutkimusajankohtana muuttumassa osaksi erikoisradiota (Iskelmäradio). Näin paikkakunnan tarkastelussa (taulukko 17) voidaan verrata Kymen Sanomien (taulukko 13) ja Ylen Kymenlaakson radion uutisia.

Edelleen havainto on sama: molempien uutistyö on tasaista ja monivaihteista. Ylen aseman osalta näyttäisi talous aihekokonaisuutena painottuvan, mutta muuten luvut ovat samankaltaisia. Taulukossa on mukana myös paikallinen Viikko-Eteenpäin, jonka osalta vaihtelu kahteen edelliseen on huomattava.

Rovaniemellä (taulukko 18) tarkastelussa ovat mukana Lapin Kansa (taulukko 14) ja Ylen Lapin Radio. Jälleen tasaista ja monipuolista uutistyötä. Painotusero on sama kuin Kotkassa eli talous on Ylen uutisissa hieman korostunut aihealuokkana.

Yksityinen radioasema Radio RFM oli aloittanut toimintansa vuotta tutkimusajankohtaa aikaisemmin. Radion aineisto olisi tuonut tarpeellisen lisän tarkasteluun, mutta tutkimusresurssien rajallisuus jätti sen tästä kokonaisuudesta pois.

LOPUKSI

Paikallisradiotoimilupia on nykyään 70. Vuoden 2000 tutkimusajankohta oli paikallisradioiden kannalta dramaattinen. Maaliskuussa 2000 oli alusta eli vuodesta 1985 saakka toimintaansa jatkaneista mukana Radio City, Radio Satahäme, Radio Jyväskylä, SBC:n Radio Kaakkois-Suomi, Oikea Asema, Radio Paitapiiska, Simpsiö 969, Radio Pori, Radio 957, Radio Vaasa ja Auran Aallot.

Vaasan ja Jyväskylän radioiden toiminta keskeytyi vuoden 2000 lopulla, kun yksi keskeisistä vaikuttajista Suomen Viestintärahoitus sai tarpeekseen jatkuvista tappioista ja vetäytyi alalta. Samalla purkautui edellisvuonna perustettu paikallisradioiden yhteistyöketju Plus, jossa oli mukana parikymmentä toimilupayritystä. Osa ketjuun mukaan tulleista joutui taloudellisista syistä luopumaan toiminnasta. Niiden tilalle on tullut jatkajia, mutta joissakin tapauksissa toiminnan tarkoitus on muuttunut. Plus-ketjun tamperelainen radioasema muuttui vuoden 2001 kuluessa SBS-ketjun Iskelmäradioksi. Alan perintöä kuvaa, että lopettaneen aseman juuret voidaan johtaa 1989 aloittaneeseen Radio Tampereeseen. Myöhempiä saman aseman nimiä olivat Radio Sataplius ja Radio Alex.

Vuoden 2001 alussa liikenne- ja viestintäministeriö avasi hakuun lisää taajuuksia ja alalle tuli uusia yrittäjiä. Alkuvuodesta myönnettyt luvat ovat jo aiemmin myönnettyjen tapaan voimassa vuoden 2006 loppuun.

Alalta vetäytyi toiminnan veteraani Nils Tuominen ja amerikkalainen Metromedia tuli mukaan suomalaiseen radiokilpailuun.

Yksityisten asemien kärkiyhtiö on SBS Radiot, jolla eräillä paikkakunnilla on keskeinen asema. Nyt tarkastelluista alueista Tampereella sen haltuun joutui toinenkin perinteinen paikallisradioasema jo ennestään sillä olleen Radio 957:n lisäksi. Uusi omistus muutettiin pian Iskelmäradioksi.

Suomalainen musiikki teki lopultakin läpimurron 1990-luvun lopussa kaupallisten asemien soittolistoilta: Sävelradio, Iskelmäradio ja RadioSuomiPop etsivät kuulijansa suomalaisen musiikin ystäväistä.

Suurimpien kaupunkien ulkopuolella radioasemat kuten Radio Rex Joensuussa ja Radio Kajaus Kajaanissa ovat lisänneet kuuluvuusalueitaan ja nykyiset kuuluvuusalueet vastaavat ilmeisen hyvin niitä, joita ensimmäisiä paikallisradiolupia hakeneet havittelivat.

Yksityisiä radioita käynnistämään lähteneet olivat 1980-luvun puolivälissä vaikeassa tilanteessa. Heidän puolestaan oli luvattu paljon paikallisen kulttuurin kohottamisesta aina maaseudun asuttuna pitämiseen. Lisäksi he olivat murtamassa radion osalta vuosikymmeniä jatkunutta monopolia, joka tosin ei ollut aiemminkaan ollut kiveen hakattu, mutta käytännössä hyvin vahva.

Puoleen vuosisataan kukaan ei ollut Suomessa ollut yksityisen radioaseman vetäjänä. Monet keskeiset talouteen ja ohjelmistoon vaikuttavat tekijät oli haettava muualta. Esimerkkiä haettiin ulkomailta esimerkiksi Paikallisradioliiton matkoilla.

Toisaalta esimerkiksi tarjottiin myös jo vakiintunutta toimintaa ja useissa tapauksissa paikallislehdistö esitettiin sopivana mallina.

Joissakin tapauksissa oli luonnehdinnassa turvaututtava siihen, mikä ei ollut tavoitteena. Tällöin oli helppo kuvata Yleisradio isoksi ja kaavoihin kangistuneeksi ja siten oma toiminta nopeaksi ja ketteräksi. Brechtiläinen radiotoiminta (Halttula&Koivisto) ei ollut mielessä.

Toiminnan vakiintuessa moni asia muuttui. On vaikea arvioida mihin olisi päädytty, jos ei-kaupallisille radioille olisi tarjottu enemmän tilaa ja tukea vaikkapa kulttuurilehtien tuen mallin mukaisesti tai jos ensimmäinen kokeilu olisi toteutettu Perttusen komitean esittämän mallin mukaan.

Hyödyllisempää lienee tutkia mitä nykyinen toiminta tarjoaa. Rajautuminen uutisaineistoihin on tällä kertaa resurssien edellyttämä ratkaisu.

Uutiset ovat journalistisessa toiminnassa hyvin vakioitunut osa ja siitä on myös paljon tutkimusta. Aineisto viittaa siihen, että yleisellä tasolla eri välineet tarjoavat hyvin kattavan ja monipuolisen uutistarjonnan. Eri välineiden ja paikkakuntien kohdalla on eroja, mutta mitään välinettä ei voi sanoa yksipuoliseksi.

Tarvitaan lisää tutkimusta osoittamaan onko kysymys todellisesta monivivahteisuudesta vai onko ulos näkyvä tasaisuus itse asiassa tulosta samojen uutislähteitten käytöstä.

Tässä tulee esille radiotutkimuksen resurssien puute. Esimerkiksi radiotoiminnan arkistointiin liittyvät ratkaisut olisi tehtävä pikaisesti. Nyt meillä on hyvin heikko mahdollisuus tarkastella sitä, mitä radioiden toiminta sisältää.

Muuta radioihin liittyvää tutkimusta on toteutettu rutiininomaisesti jo vuosia. Kaupallisten radioiden taloutta seurataan vuosittain Turun kauppakorkeakoulun Mediaryhmän kokoamin taloustilastoin. Tuorein on vuodelta 2000 (Kaupallisten radioiden taloustilasto 2000). Tilastokeskus on joukkoviestintätilastoissaan koonnut vuodesta 1987 alkaen tietoja myös radioista. Tuorein julkaisu on Joukkoviestimet 2000 (Tilastokeskus 2001).

Viestinnän kannalta keskeistä on taloudellisten mittareiden, lähetystuntimäärien ja henkilökuntaosuuksien lisäksi tietää, mitä radiot sanovat. Tutkimuksen tarkentamiseksi on radioiden, yliopistojen ja ministeriöiden kesken mietittävä miten myös radioiden sisältöjen tutkimus turvataan.

LÄHTEET

- Ahola, Edith: Paikallinen uutinen ja paikallinen nainen. Kaksi polkua Radio 957:n paikallisuuteen. Pro gradu –tutkielma, Tiedotusopin laitos, Tampereen yliopisto 2002
- Allardt, Erik: Yhteiskuntamuoto ja yleisradiotoiminta. Teoksessa Heikkinen, Kalle (toim.), Elämää kuvavirrassa. Oy Yleisradio Ab. Helsinki 1989
- Ala-Fossi, Marko: Tähtien kylmä loiste. Radio Novan markkinoilletulon vaikutus Suomen kaupallisten paikallisradioiden toimintaan. Tampereen yliopisto Tiedotusopin laitos. Julkaisuja A92. Tampere 1999
- Alasuutari, Pertti: Toinen tasavalta - Suomi 1946-1994. Vastapaino. Jyväskylä 1996
- Anderzén, Matti: Valmisteltu puheenvuoro Suomen lakimiesliiton XXIV lakimiespäivillä. Teoksessa Valtiosääntö, sähköinen joukkotiedotus s. 158-162. Suomen lakimiesten kustannus Oy. Vammala 1973
- Aronen, Eeva-Kaarina: Rock, raha, rehellisyys. Helsingin Sanomat, Kuukausiliite N:o 8, 21.4.1990, sivut 16-19
- Auvinen, Reino J.: Katsaus yleisradiotoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamisvaiheisiin Suomen lakimiesliiton XXIV lakimiespäivillä. Teoksessa Valtiosääntö, sähköinen joukkotiedotus s. 141-149. Suomen lakimiesten kustannus Oy. Vammala 1973
- Facta-tietosanakirja, täydennysosat 1990, 1994
- Fossum, Henriette: The Norwegian Radio Reform. Teoksessa Ulla Carlsson (ed.): Radio Research in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Nordicom Review Special Issue No. 1/1997
- Gray, Peggy & Lewis, Peter: Great Britain: Community broadcasting revisited. Teoksessa Nick Jankowski, Ole Prehn, James Stappers (editors): The People's Voice, Local Radio And Television In Europe, Acamedia Research Monograph 6, John Libbey, London 1992
- Haarma, Jukka: Hyvästi kansansivistys, tervetuloa radiokonsultit? Musiikin Suunta 1988/2
- Halttula, Pekka & Koivisto Juhani: Brechttiläinen radiotestamentti. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto 1990
- Hedman, Lowe: Sweden: Neighbourhood radio. Teoksessa Nick Jankowski, Ole Prehn, James Stappers (editors): The People's Voice, Local Radio And Television In Europe, Acamedia Research Monograph 6, John Libbey, London 1992
- Heino, Anne: Tampereen seudun aamuradio. Tutkimus Tampereen paikallisradiosta ja sen kuuntelusta ensimmäisen toimintavuoden jälkeen. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto 1984
- Hujanen, Taisto: "Viestinnän demokratisointi, yleisradiotoiminnan deregulaatio ja paikallisradiot", Tiedotustutkimus 4/1991

- Hujanen, Taisto (toim.): Radiotutkimusta kohti, Tiedotusopin laitoksen julkaisuja C 18, 1993
- Hujanen, Taisto: Ääniradio. Artikkelit teoksessa Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) Suomen mediamaisema. WSOY 2001
- Janhunen, Reino (toim.): Alussa oli kipinä : Suomen radioamatööriliiton 75-vuotiselta taipaleelta. Suomen radioamatööriliitto, [Helsinki] 1996
- Jauert, Per: Local Radio in Western Europe. Conflicts between the Cultures of Center and Periphery. Teoksessa Ulla Carlsson (ed.): Radio Research in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Nordicom Review Special Issue No. 1/1997
- Järvinen, Marja: Paikallisradioiden uutiset. Yleisradio Suunnittelu- ja tutkimusosasto. Sarja B: Tutkimusraportit 9/1987
- Kaupallisten radioiden taloustilasto 2000. Turun kauppakorkeakoulu Mediaryhmä. Turku 2001
- Kempainen, Pentti: Radion murros. Julkisradioiden kanavaudistus Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Väitöskirja. Viestinnän julkaisuja 4, Helsingin yliopiston viestinnän laitos. Helsinki 2001
- Kiuru, Sakari: Sähköiset lähteeni. Muistumia ja merkintöjä Kesäkadun vuosiltani. Valtion painatuskeskus. Helsinki 1992
- Kohvakka, Rauli - Minkkinen, Virpi - Sauri, Tuomo (toim.): Joukkoviestimet. Finnish Mass Media 2000. Tilastokeskus Helsinki 2000
- Kokkonen, Esko: Hyödyksi ja huviksi pohjoissuomalaisille. Pohjois-Suomen radiotoiminnan vaiheita vuosina 1915-1995. Scripta Historica 24 Acta Societatis Historicae Ouluensis. Pohjoinen. Oulu 1996
- Kosonen, Ismo: Lausunto Journalistiliiton radiopäivillä keväällä 2001, Journalisti 11/2001, s.4
- Kulmanen, Juha: Yleisradiolainsäädäntöhankkeet. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto 1991
- Liikenneministeriön asettaman työryhmän paikallisradioseurannan väliraportti, 1986
- Lindfors, Jukka: Nupit kaakkoon : Elmu kymmenen vuotta / teksti Jukka Lindfors, Markku Salo ; tutkimustyö Ritva Väänänen. Elävän musiikin yhdistys. Helsinki 1988
- Littunen, Yrjö: Tutkimusnäkökohtia radion ja television työnjaosta, 23.10.1957. Yle Tv-osasto 21 (Elinkeinoelämän keskusarkisto)
- Lyytinen, Eino: Perustamisesta Talvisotaan. Teoksessa Yleisradion historia, 1.osa s. 11-128. Yleisradio Oy. 1996
- Malm, Krister & Wallis, Roger: Media Policy and Music Activity. Musikkuseetskriftelser. Routledge, London 1992
- Nordenstreng, Kaarle: Epilogi: Yleisradiotoiminta suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Tulppo, Pirkko (toim.): Radioamatööreistä tajuntateollisuuteen. Puoli vuosisataa suomalaista yleisradiotoimintaa. WSOY. Porvoo 1976
- Nordenstreng, Kaarle & Wiio, Osmo A. (toim.) Suomen mediamaisema. WSOY 2001

- Numminen, Jaakko Katsaus paikallisradiotoiminnan tulevaisuuteen. Paikallisradio 28.2.1985, sivu 7
- Numminen, Jaakko Ratkaisevaa on nyt toimialamme laajentaminen ja kehittäminen. Paikallisradio 31.12.1986, sivut 5-6
- Onttonen, Markku (toim.): Pentti Hanski: Pöllön siivin. MTV:n vuodet 1955-1984. Otava. Keuruu 2001
- Poulsen, Ib: Public Service Radio in Denmark Today. Teoksessa Ulla Carlsson (ed.): Radio Research in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Nordicom Review Special Issue No. 1/1997
- Paikallisradiokokeilun seurantatutkimus, Liikenneministeriön julkaisuja 1:1987
- Paikallisradiotutkimus II, Liikenneministeriön julkaisuja 15:1989
- Radio- ja Televisiokomitean IV osamietintö. Komitean ehdotukset yleisradiotoiminnan järjestelyiksi, yleisradiolaiksi ja tekniseksi radiolaiksi 1984:7
- Ruohomaa, Erja: Radion yhtenäisen yleisö 80-luvulla. Tutkimusraportti 8/1991. Oy. Yleisradio Ab. Tutkimus- ja kehitysosasto. Helsinki 1991
- Salokangas, Raimo Aikansa oloinen. Yleisradion historia, 2. osa. Yleisradio Oy. 1996
- Silvo, Ismo Valta, kenttä ja kertomus : televisiopolitiikan tulkinnat. Yleisradion suunnittelu- ja koulutustoiminnan julkaisuja N:o 2. Yleisradio. [Hki] 1988
- Suomi, Vilho: Suomen Yleisradio 1926-1951. Oy Yleisradio Ab. Helsinki 1951
- Tiuri, Martti: Tulevaisuus alkaa nyt. Otava. Keuruu 1985
- Tulppo, Pirkko (toim.): Radioamatööreistä tajuntateollisuuteen. Puoli vuosisataa suomalaista yleisradiotoimintaa. WSOY. Porvoo 1976
- Wallis, R. & Malm, K.: From State Monopoly to Commercial Oligopoly. Teoksessa T. Bennett, S. Frith, L. Grossberg, J. Shephard and G. Turner (eds): Rock and Popular Music: Politics, Policies, Institutions. London and New York, Routledge 1993, s. 156-168
- Viestintäpoliittinen komitea III osamietintö. Komiteamietintö 1974:18
- Viestintäpoliittinen komitea V osamietintö. Komiteamietintö 1974:79
- Vihavainen, Timo: Sodan ja vaaran vuodet. Teoksessa Yleisradion historia, 1.osa s. 129-302. Yleisradio Oy. 1996
- Wiio, Juhani: Managing Strategic Change In The Changing Radio And Television Market: A Finnish Example 1985-1998, Finnish Broadcasting Company [1998]
- Wiion yhden miehen toimikunnan mietintö 1973
- Viljakainen, Jarmo: Paikallisradiotoiminta käynnistyi. Teoksessa Mitä Missä Milloin 1986 s. 425-428. Helsinki 1986
- Viljakainen, Jarmo (toim.): Radio tuli takaisin. Paikallisradioväki kertoo yksityisten paikallisradioasemien kokeilukaudesta 1985-1987. Suomen paikallisradioliitto. [Helsinki] 1987
- Yleisradiolainsäädäntökomitean mietintö. Komiteamietintö 1960:5

LIITTEET

Liite 1

ALOITUSVAIHEEN KYSYMYSRUNKO

Kysymykset

Paikallisradioasemien toiminta- ja tiedotusfilosofiat

Teemahaastattelun kysymykset:

1. Aseman nimi
2. Toiminta-alue
3. Luvan saaja.
4. Päätoimittaja - toimitusjohtaja
- 5a) Missä vaiheessa ja kenen toimesta syntyi ajatus paikallisradioluvan hakemisesta?
- 5b) Millaisena näitte radioaseman tehtävän ja tarkoituksen lupaa anoessanne?
- 5c) Mitkä olivat lupa-anomuksenne perustelut?
- 5d) Kuka tai ketkä osallistuivat lupa-anomuksen tavoitteiden ja perusteiden muotoilemiseen?
6. Onko lupaa hakenut organisaatio (a) perustettu radiotoimintaa varten vai (b) muuta toimintaa harjoittava yhteisö/yritys? Jos (b), millä muilla aloilla yritys toimii?
7. Onko radiotoimintaa aloittava organisaatio juridisesti ja taloudellisesti sama kuin luvan saaja, vai onko luvan saanut organisaatio perustanut jonkin uuden organisaation (esim. osakeyhtiön)?
Minkä ? Missä vaiheessa ?
8. Minkälainen on radiotoimintaa aloittavan organisaationne (yhtiön/ yrityksen/ yhteisön) muodollinen organisaatio? (Omistus, päätösvalta, vastuu, kontrolli - suhteet)
- 9a) (Kysymyksen päällä käsikirjoitettuna: Millä radiohankkeen käynnistäminen rahoitetaan?) Minkälainen on radiotoiminnasta huolehtivan organisaationne (yrityksen, yhteisön) rahoitustausta?
- 9b) Ketkä tai mitkä tahot ovat organisaatiossanne mukana rahoittajina?
Osakkaat?
Osakejakauma? (A- ja B-osakkeet, jakauma eri rahoittajien kesken)?
Osakepääoma?
Sijoitetun pääoman suhde äänimäärään?
Lainan tai leasing-rahamäärä?
- 10a) Palaamme takaisin suunnitteluprosessiin. - Mitkä ryhmät/ketkä henkilöt toimiluvan saannin jälkeen ovat vieneet eteenpäin radioaseman ohjelmapoliittista, taloudellista ja organisatorista suunnittelua?
- 10b) Oletteko palkannut erityistä suunnitteluhenkilökuntaa? Missä vaiheessa? Mihin tehtäviin? Oletteko käyttänyt konsulttipalveluja? Millaisia?
- 10c) Oletteko tässä suunnitteluvaiheessa olleet yhteydessä paikkakuntanne eri intressiryhmiin? Mihin? Missä tarkoituksessa (taloudelliset, ohjelmapoliittiset kysymykset)? Jos ette ole ollut yhteydessä, aiotteko olla? (Kysymyksen alla käsikirjoitettuna: Entä valtakunnallisesti?)

- 11a) Kuka päättää ohjelmapoliitikasta muodollisessa organisaatiossa? Entä käytännössä?
- 11b) Ovatko esim. alan ammattilaiset (toimittajat) olleet vaikuttamassa ohjelmapoliittisen linjanne muotoutumiseen? Miten? Entä talouspuolen ihmiset (radioaseman sisällä, ulkopuolella)? Entä erilaiset esim. harrastusryhmät? Järjestöt? Millaiset?
- 12a) Mikä on radioasemanne ohjelmapoliittinen linja ja sen painopisteet suunnitteluvaiheen tässä vaiheessa?
- 12b) Minkä tyyppistä ohjelmistoa (uutis, ajankohtais, musiikki, kulttuuri) tulette erityisesti painottamaan ohjelmistossanne?
- 12c) Kohdennatteko ohjelmatoimintaanne joillekin tietyille ikä- ja tai kansalaisryhmille? Mille? Perustelut?
- 12d) Pyrittekö ohjelmatoiminnallanne lähinnä heijastamaan paikkakuntanne elämää vai pyrittekö enemmänkin vaikuttamaan paikkakuntanne asioihin? Mihin ensisijassa?
- 13a) Toimilupaehdoissa edellytetään, että ohjelmistossa on pyrittävä edistämään paikallista kulttuuria. Miten te aiotte käytännössä toteuttaa tuota ehtoa? (Mahdollisimman konkreettisesti)
- 13b) Miten ylipäänsä ymmärrätte paikallisuuden radiotoimintanne lähtökohtana?
- 13c) Entä miten aiotte käytännössä ”edistää kansalaisten avointa keskustelua” kuten lupaehdoissa edellytetään?
- 14a) Minkälaista henkilökuntaa aiotte palkata huolehtimaan radiotoiminnasta? Ohjelmatyöntekijät, tekninen henkilökunta, hallinnollinen, taloudellinen? Kuinka paljon?
- 14b) Entä miten aiotte käytännössä toteuttaa ohjelmatyön? Kuinka suuri osuus hoidetaan vakinaisin toimittajavoimin? Free lance -työvoiman avulla? Minkä tyyppisiä ohjelmia free lance -tekijät etupäässä tulevat tekemään?
- 14c) Kuinka suuri osuus ohjelmistostanne tulee oman tuotanto-organisaation ulkopuolelta eli kuinka paljon aiotte myydä ohjelma-aikaa?
- 14d) Kuinka suuri osuus tulee olemaan ostetulla ohjelmistolla? Millaisia ohjelmia aiotte ostaa? Mistä?
- 14e) Jos tulette myymään ohjelma-aikaa, kenelle aiotte myydä etupäässä? Onko ryhmiä/järjestöjä, joille ette missään tapauksessa luovuta/myy ohjelma-aikaa?
- 14f) Oletteko aktiivisesti etsineet yhteyksiä sellaisiin kansalaisryhmiin ja järjestöihin (tai muihin ns. tahoihin), joiden haluaisitte tulevan mukaan ohjelmatyöhön? Millaisiin?
- 14g) Onko teihin otettu tällaisia yhteyksiä? Millaiset ihmiset/ organisaatiot/ järjestöt/ryhmät?
- 14h) Aiotteko itse tuottaa ohjelmia myyntiin?
- 15a) Paikallisiradiotoiminnan tarvetta on perusteltu mm. sananvapauden laajentamisen tarpeella. Millaisia puutteita sananvapauden toteutumisessa paikkakunnallanne on tähän mennessä ollut? Mitkä asiat eivät mielestänne ole saaneet riittävästi julkisuutta? Entä mitkä tahot/ kansalaisryhmät eivät mielestänne ole saaneet riittävästi ääntään kuuluville?
- 15b) Ovatko jotkin em. asioista/ryhmistä sellaisia, joita erityisesti haluatte tuoda esille omassa ohjelmistossanne? Mitkä?
- 15c) Onko taas asioita, joita ohjelmistossanne ei tulla käsittelemään? Mitä?
- 16a) Miten te ylipäänsä näette radion viestintävälineenä? Mikä on radion erityisluonne verrattuna esim. lehtiin? Mitkä ovat radion tärkeimmät ominaisuudet

16b) Mitkä ovat mielestänne pahimmat puutteet siinä radiotoiminnassa ja radiojournalismissa, jota meillä tähän saakka on harjoitettu?

17a) Entä miten näette oman radioasemanne suhteessa paikkakuntanne muihin viestintävälineisiin (radio, lehdet jne.) ? Näettekö tilanteen kilpailuna vai onko kysymyksessä enemmän täydentävä väline ? Perustelut ?

17b) Jos kilpailu, millaista lähinnä (journalistinen, taloudellinen)?

17c) Onko teillä ollut konkreettista yhteistyötä muiden viestintävälineiden/organisaatioiden kanssa?

17d) Onko paikallisradiokokeilunne käynnistymisessä paikkakunnallanne ollut näkyvissä ristiriitoja paikallisen lehdistön, Yleisradion tai muiden etupiirien taholta? Minkä kanssa? Millaisia?

18) Yleisradiolla on jo alueradiotoimintaa useilla paikkakunnilla. Millä tavoin teidän ohjelmistonne tulee poikkeamaan Yleisradion alueradion ohjelmasisällöstä?

Asemat

Helsinki - Radio Ykkönen

Helsinki - Radio City

Eno/Joensuu

Iniö - Radio Iniö

Joensuu/Eno

Jyväskylä - Radio Jyväskylä

Karkkila - Radio West

Kouvola - SBC Radio

Kuopio

Kurikka - Paitapiiska

Kuusamo - Radio Ruka

Lappeenranta - Saimaan Aallot

Lapua

Nivala - Radio Lakeus

Pieksämäki

Pori - Radio Pori

Tampere - Radio 95,7

Toijala/Valkeakoski - Radio 937

Turku - Auran Aallot

Uusikaarlepyy

Vaasa

Valkeakoski/Toijala

Luvansaajien haastattelut

Seuraavissa eri luvansaajien ajatusten esittelyissä on litteroitujen vastausten sävy pyritty säilyttämään. Teksti on minun tulkintaani haastattelun litteroinnin kuvaamasta haastateltavan tarkoituksesta. Joissakin tapauksissa litteroijan tai haastattelijan kommentti on ollut tarpeen kirjata erikseen, joskus taas haastateltava on puhunut niin suoraan, että olen halunnut erillisellä lainauksella korostaa, että olen ottanut suoraan litteroidun tekstin sanamuodon. Taustatiedot yhdyskunnista ja taloudellisista järjestelyistä ovat haastatteluajankohdan tietoja, siis vuoden 1985

keväältä ja kesältä. Haastateltavien nimet on kerrottu, jos tieto on yhteenvedossa tai muuten pääteltävissä.

Radio Ykkönen - Radio Ettan

Helsinkiin myönnettyistä luvista toiseen oli pakotettu omia lupia hakeneet seitsemän yhtiötä. Yhteisen yhtiön toimitusjohtajaksi kutsuttiin huhtikuussa 1985 Markku Veijalainen, joka vastasi suurimpaan osaan esitetyistä kysymyksistä. Häntä haastateltiin 21.5.1985 ja kysymyksen viisi osalta viitataan lyhyeen aikaan, jonka hän ollut tehtävässään ja kerrotaan seitsemän yhtiön erillisistä hakemuksista, joissa ovat tiedot alunperin tehdyistä suunnitelmista. Luvan myöntäjä oli tehnyt ne tarpeettomiksi.

Yhtiön hallituksessa puheenjohtajana oli Kimmo Jokela (Suomen Sosialidemokraatti) ja jäsenenä Arto Tuominen (Uusi Suomi), Pekka Vennamo (Pientalonpoika Oy), Lars Rönn (Hufvudstadsbladet), Matti Anderzén (Sanoma Oy), Pekka Thulin (Kansan Uutiset) ja Lauri Kontro (Suomenmaa).

Veijalainen oli hallitukselle vastuussa ohjelmistosta päätoimittajan tapaisesti. Hän oli osallistunut palkkamisestaan asti toiminnan suunnitteluun, sitä ennen luvan saaneiden yhtiöiden edustajat, jotka nyt istuvat hallituksessa.

Muodollisesti ohjelmapolitiikasta päättäisi hallitus. Veijalainen ja toimittajat vaikuttaisivat ohjelmapoliittisen linjan muotoutumiseen. Tässä vaiheessa ennen toimittajien palkkamista keskustelut olivat olleet hyvin yleisellä tasolla. Tarkoitus on tehdä yhtä radio-ohjelmaa ei seitsemää erillistä.

Juttujen pitää olla mielenkiintoisia, ajankohtaisia, nopeita ja niissä pitää olla selvä journalistinen ote. Sisältönä olisi uutisia pääkaupunkiseudulta, viihdeohjelmaa uutis- ja ajankohtaisohjelmiston välissä.

Musiikin osuus kasvaisi suhteellisesti ohjelma-ajan kasvessa. Veijalainen teki eron toimitetun musiikkiohjelman ja kahden uutislähetysten välissä olevan tauottoman täytemusiikkiohjelman välillä. Musiikillinen profiili olisi "laidasta laitaan, tämä on se asema, jossa ei pottuilla Matille ja TEpollekaan".

Alkuun ohjelmaa lähetettäisiin kello 6-9 ja 15-18.

Ohjelmiston yleisilme olisi tarkoitettu aikuisille kaupunkilaisille. Joskus tosin olisi tarkoitus kilpailla myös Radio Cityn ja Yleisradion kanssa nuorista kuuntelijoista. Muitakin kohderyhmiä palveltaisiin, mutta pääosin ohjelma olisi "yleisohjelmaa".

Radio ei pyrkisi olemaan auktoriteetti, mutta herättäisi keskustelua seudun asioista ja vaikuttaisi sitä kautta. Radioasema antaa ihmisille mahdollisuuden sanoa oma mielipiteensä asioista. Veijalainen vastusti kannanottoja uutisiin (kuten Radio Cityssä oli tapahtunut).

Aseman tehtävä ei ole jonkin asian ajaminen, vaan asema on neutraalin välittäjän roolissa. Toimittaja voi vaikuttaa kolumnistina, mutta uutiset uutisina, kommentit erikseen eli perinteinen lehdistön pelisääntö.

Yhteisöt voisivat käyttää ohjelma-aikaa omatoimisesti. Omassa ohjelmistossa radio heijastaisi päivittäin mitä kaupungissa tapahtuu, mistä puhutaan, minkälaisia ajatuksia pääkaupunkiseudulla liikkuu. "Vilpitön pyrkimys on, että näillä konstein radio edistää paikallista touhua."

Omien uutisten kautta voi seurata myös maailman asioita, mutta ei siinä mittakaavassa kuin muista välineistä. Valtakunnallistenkin asioiden näkökulma paikallinen.

Veijalaisen mukaan ammattitaito on välttämättömyys, toimittajia haetaan sekä Yleisradiosta että lehdistön piiristä. Toimittajia valittaessa ei noudatettaisi mandaattijakoa, vaan kriteerinä olisi ammattitaito.

Veijalainen arvioi sananvapausnäkökulmaa:

Lisäämme sananvapautta matemaattisesti tuomalla uuden kanavan sähköiseen viestintään. Toimittajia tulee lisää, useampi ihminen pääsee sanomaan mielipiteensä.

Radio on nopea, vaivaton eikä se ole sidottu paikkaan. Radio on alati muuttuva, se elää koko ajan. Veijalainen näkee radion tärkeimpänä tehtävänä tiedonvälittämisen.

Asema toimii Suomen kilpailumalla alueella. Suurin kilpailu muiden radioiden kanssa, mutta kilpailua myös lehtien kanssa.

Yleisradion kanssa Veijalainen arveli olevan lähinnä journalistista kilpailua, Radio Cityn kanssa taloudellista kilpailua mainosmarkoista kuten myös lehdistön kanssa. Radio City oli niin persoonallinen, että ei syntyisi journalistista vastakkainasettelua.

Pyrkimyksenä oli tehdä ohjelma paremmin kuin Yleisradio. Kilpailutilanne ajaa toimittajat yrittämään kovemmin, mikä koituu kuulijan parhaaksi ja piristää yleisemminkin. Veijalainen käytti esimerkkinä MTV:n uutisten vaikutusta Ylen uutisiin.

Kysymyksiin 13c, 15 ja 16a vastasi Matti Anderzén haastattelussa 6.6.1985.

Hänen mielestään, kun paikkakunnalla on useampi kanava, on mahdollisuuksia saada eri kansalaispiirejä puhumaan yhtä monia kuin kanavia. Samalla voidaan itse hakea niitä ihmisiä ja ryhmittymiä, joilla on paikkakunnalla sanottavaa. Yleisradion kanavat hakevat omat ihmisensä ja jokainen paikallisradiokanava hakee omat ihmisensä. Keskustelijoiden piiri laajenee, keskustelun laatu on arvostuskysymys.

Anderzén kuvaili phone-in-ohjelmia tyypillisiksi paikallisradiotavoiksi ja suhteellisen halvoiksi. Toiminnan laajentuessa olisi ehkä mahdollista ottaa mukaan ulkolähetyskalusto ja saada toimintaan mukaan liikkuvuus. Radio lähestyisi niitä, joille se haluaisi tarjota mahdollisuuden esittää asiansa.

Paikallisradiotoiminnan lähtökohtia Anderzén piti erilaisina kuin yleisradiotoiminnan. Kyse on puhtaasti paikallisista muista kuin yleisradiotoiminnan yrittäjistä. Lehtitalot, yhdistykset ja muut intressipiirit halusivat saada sanoa sanansa ja toimilupaehtojen mukaan myös taata, että useat alueen kansalaispiirit pääsevät puhumaan.

Anderzénin mielestä oli liuta erilaisia intressiryhmiä, jotka eivät olleet ainakaan omasta mielestään päässeet esimerkiksi Yleisradion ohjelmissa esiin: uskonnollisia, liikunnallisia ja poliittisia. Asiaa piti tarkastella myös toisinpäin. Millaisia kuuntelijaryhmiä paikkakunnalla on, jotka eivät mielestään ole saaneet haluamaansa ohjelmistoa: eläkeläiset, vuoro- ja yötyöntekijät, liikenteessä olevat. Helsingissä on aika lailla asioita ja kansalaisryhmiä, jotka eivät saa ääntään kuuluville, koska painotaloja eivät hallitse kansalaisryhmät, vaan kustantajat ja kustannusyhtiöt.

Yleisradion paikallistasoa Anderzén piti huomattavan hyvin hoidettuna, tosin aika kaavamaisen ohjelmarakenteen mukaisesti. Hän arveli, että paikallisradioiden painotukset voisivat vaihdella. Ylen Aikaista hän piti erinomaisesti toimitettuna, mutta sen ohjelmalla oli vain yksi muoto.

Radio Ykkönen aloitti lähetyksensä 30.8.1985

Radio City

Helsingin toinen lupa myönnettiin Elävän musiikin yhdistys (Elmu) ry:lle. Teemahaastatteluun vastasivat 25.4.1985 Reijo Rutanen, Teppo Turkki ja Petri Niemi. Radio aloitti 30.4.1985.

Teppo Turkin mukaan ajatus siitä, että nuorille saataisiin radio syntyi ensimmäisen kerran toukokuussa 1984, jolloin Helsingissä oli YK:n nuorisovuoden seminaari. Teemu Lehto ehdotti, että nuorisolle pitäisi saada oma radioasema. Nuorisolautakunnan piti hakea lupaa. Kesällä Turkki oli innostunut asiasta ja lupaa päätti hakea Elmu ry. Hakemus tehtiin elokuussa 1984, se julkistettiin Elmun kansanjuhlassa. "Periaatteessa kuva oli selvä jo tuolloin ja sama kuin nyt." Luvan hakemisen jälkeen on tehty pelkkää teknistä toteuttamista, syventämistä, laajentamista ja hienosäätöä. Lupahakemuksessa ei ollut paljon perusteluita. Lupaa haettaessa keskeisimmät toimijat olivat Christian Moustgaard, Teemu Lehto ja Teppo Turkki - anomus tehtiin hyvin spontaanisti

Suunnitteluun olivat Reijo Rutanen mukaan luvan myöntämisen jälkeen osallistuneet samat ihmiset kuin siihen asti: Teppo Turkki, Christian Moustgaard, Juha Hemánus, Juha Tynkkynen. Rutanen itse oli tullut mukaan vasta 1.4.1985.

Paikkakunnan intressiryhmistä oli tavoiteltu mahdollisimman monia: Ylipäänsä kaikki mahdolliset intressiryhmät haun kohteena ohjelmapoliittikkaa ajatellen. Elmu on yrittänyt turvata tuotantoyhtiön taloudellista pohjaa. Ohjelmapoliittisessa vastuussa olivat juridisesti Teppo Turkki ja Juha Tynkkynen ja käytännössä myös Reijo Rutanen. Kolmikko tuotti ohjelmat.

Kysymykseen siitä ketkä kaikki olivat olleet vaikuttamassa ohjelmapoliittisen linjan muodostumiseen vastasi Rutanen: "Toimittajat ovat vaikuttaneet ja heitä on

palkattu käytännön työhön." Vastaukseen on kirjattu myös: "Rutasen palkkaamisen jälkeen talouspuoli ja harrastusryhmät eivät ole suoraan vaikuttaneet ohjelmapolitiikkaan." Asiaa täsmensi markkinointijohtaja Petri Niemi, joka oli tullut mukaan syyskuussa 1984. Alkuun toimituksen ja Niemen näkökannat ohjelmapolitiikasta olivat eronneet toisistaan.

Keskustelimme koko syksyn kaupallisuudesta. Kaikki aseman työntekijät ymmärtävät olevansa työssä kaupallisella radioasemalla. Olemme erottaneet sisällöllisen ja välineellisen kaupallisuuden - olemme välineellisesti kaupallisia. Minua askarrutti aseman toimivuus kaupallisesti - yleensä elinkeinoelämässä pelätään sanoja "kulttuuri" tai "taide" yms. Näistäkin on löydettävissä myös kaupallisesti toimivia asioita. Aluksi ajattelin, että voimme yksinkertaisesti ja hyvinkin helposti tehdä kaupallisesti toimivaa "purkkaohjelmaa", mutta ajatus jäi heti pois. Uskon, että ohjelmistosta löytyy ammattitaidollisesti ja ohjelmallisesti niin kovia juttuja, että sillä on kuuntelijoita ja sitä on helppo myydä.

Ohjelmapoliittista linjaa koskeviin kysymyksiin vastaamassa on Reijo Rutanen ja mukaan tulee Teppo Turkki, joka ei tiedä mitä Rutanen on vastannut.

Rutasen mielestä:

Ohjelmapoliittinen linja perustuu mahdollisimman riippumattomaan journalistisen työprosessin puitteissa tapahtuvaan ohjelmatyöhön. Journalistisen työprosessin sisällä on mahdollista tehdä uudenlaisia ratkaisuja.

Hän viittaa siihen, ettei Radio Cityllä ole samanlaisia taustaryhmiä kuin kaikilla olemassa olevilla tiedotusvälineillä (kustantajat lehdissä, poliittinen päätöksenteko Yleisradiossa, kaupalliset intressit MTV:ssä) ja arvioi, että Radio Cityn kaupallinen intressi on mahdollisesti yhteen sovitettavissa journalistisen ambition kanssa.

Ohjelmapoliittisen linjan yhtenä osana on tarkoitus käsittää radioasemakulttuuri hyvin kokonaisvaltaisesti, ei vain erillisinä ohjelmina. Pyrimme pitkälle suoraan lähetykseen perustuvaan radioasemaan, jolla on oma profiili.

Turkki jatkaa siitä sanomalla, ettei Radio Cityllä ole varsinaista formuloitua ohjelmapolitiikkaa.

Kyseessä on prosessi, joka on matkalla jonnekin. Elmun hakemus perustui siihen, että

tämä juttu oli ilmassa, siihen oli sosiaalinen tilaus - Helsingissä oli paljon ihmisiä, jotka olivat ajatelleet oman radioaseman hankkimista, koska tämän maan radiokulttuuri on ollut sen verran köyhää ja vaikutteita on tullut niin paljon muualta.

Turkin mukaan takana oli myös päätös pistää hanttiin suurille lehdille. Piti siis toteuttaa journalismia ja tapaa tehdä ohjelmia, joka on omansa - se ei ole lehtitalojen rahalla ostettu maailma eikä YLE:n maailma, vaan yritys kehittää omaa radiokulttuuria.

Tämä ei ole establishmentin asema, vaan pyrimme sijoittamaan painopisteitä niin, että ne, jotka saavat sanomansa läpi edustavat hahmottumassa olevaa nuorta kulttuurin, politiikan, teon ja elämisen puolta.

Rutanen lisää: "Myös establishment huomioidaan, jos siellä on jotakin kiinnostavaa. Meillä ei ole mitään osa-alueita, jotka suljetaan automaattisesti pois." Turkki: "Mutta tärkeää on se, että kaikki tulkitaan. Emme pyri informoimaan, kertomaan, vaan pyrimme kuvaamaan ja tulkitsemaan asioita tietynlaisen, ehkä aika subjektiivisen journalismin kautta."

Toki tarkoitus oli myös koota hyvä musiikkikanava - alle 44-vuotiaille rakennettu pop- ja rock-kanava. Painotuskysymyksessä (12b) Rutasen vastaus on yksiselitteinen: "Musiikki, kaikki muut ohjelmistotyypit samanarvoisia." Paikallisen kulttuurin edistämisestä kysyttäessä Turkki viittaa myös Elmun toimipaikkaan Lepakkoon, jossa harjoittelee 50 paikallista bändiä.

Muuten hän sanoo paikallisesta kulttuurista (13a): Pyrimme edistämään paikallista kulttuuria tekemällä ohjelmaa, joka pystytään ymmärtämään, mieltämään ja elämään Helsingin kaupungissa ja pääkaupunkiseudulla Suomessa.

Paikallisuudesta yleensä Turkki tekee erottelun toisaalta fyysiseen reaaliympäristöön ja toisaalta mielen paikallisuuteen. Edellistä edustaa alue, jolla aseman signaali kuuluu. "Huomioimme alueen tapahtumat, paikat nimet ja tilaisuudet." Jälkimmäisestä: "Media-aikana New York on ihmisten mielissä ehkä lähempänä kuin Sipoo." Vastauksen hän kiteyttää seuraaviin lauseisiin: Miten tässä kaupungissa tänä aikana suomalainen identifioi itsensä globaalin paikallisuuden ja merkijärjestelmän keskellä. Pyrimme kombinoimaan nämä kaksi paikallisuuden lajia, koska maailma on tänä päivänä se.

Tarkemmin toimilupaehdojen vaatimusta "edistää kansalaisten avointa keskustelua" kommentoidessaan (13c) Turkki kertoo asian järjestyvän neljällä eri ohjelmatyypillä:

- 1) Annamme rajatulle määrälle järjestöjä, jotka valitsemme subjektiivisesti, mahdollisuuden tehdä ohjelmaa omasta viitetaustastaan. Sen täytyy olla radio-ohjelmaa eikä propagandaa.
- 2) Esittelemme kaikkia mahdollisia järjestöllisiä ja ilmaisullisia muotoja mitä kaupungissa on. Tämän tekee toimitus itse oman journalisminsa puitteissa.
- 3) Painotamme phone-in -ohjelmia, joissa ihmisillä on mahdollisuus käydä debattia suorassa lähetyksessä.
- 4) Aiomme itse olla aktiivinen tekijä tässä kaupungissa ja vaikuttaa erinäisiin kunnallispoliittisiin, kulttuuri- ja ympäristökysymyksiin.

Rutanen täsmentää, että kontaktiohjelmilla pyritään saavuttamaan luottamussuhde kuuntelijoiden kanssa. "Kuka tahansa voi soittaa, kirjoittaa ja tuoda ongelmansa tänne ja me pyrimme aktiivisesti ratkaisemaan ne."

Sananvapaudesta kysyttäessä Turkin vastaus on pitkä: Lähdimme liikkeelle tarpeesta saada vaihtoehto Helsingin kaupungin alueelle, jossa päähakijoina olivat MTV ja valtalehdet. Jos vain nämä olisivat saaneet luvat, olisi sananvapaus mielestämme kerääntynyt sitä jo hallitseville. Meillä ei ole aikaisemmin ollut mitään mediaa ja katsomme, että tämän luvan kautta sananvapaus yleisemmin laajenee, kuin jos lupa olisi mennyt pelkästään valtalehdille tai MTV:lle.

Radio Cityllä, jonka keski-ikä on 25 vuotta on kontaktit nuoriin spontaaneihin ryhmiin. Kynnys madaltuu.

Sananvapaus on suhteellista. Suomessa on hyvä sananvapaus, täällä saa äänensä kuuluviin, jos osaa muotoilla lauseita. Julkisuutta saa helposti liikaakin verrattuna muuhun maailmaan. Ongelma on suhteellinen: mitä painotetaan. Painotukset esim. lehdissä ovat implisiittisiä, rivien välissä. Radio City tuo vaihtoehtoa implisiittiselle sananvapauden rajoittamiselle.

Esimerkki sananvapauden laajenemisesta on Kynnys ry., joka on vammaisten itsensä perustama ja hallitsema etujärjestö. Vammaisten asioita hoitavissa keskusliitoissa ei vammaisilla sinänsä ole edustusta. Annamme ohjelmistossa aikaa Kynnys ry:lle eikä esim. Invalidiliitolle tai Näkövammaisten Keskusliitolle, jotka huolehtivat vammaisista ylhäältäpäin. Annamme yhden järjestön, joka suhtautuu kriittisesti omiin yläjärjestöihinsä puhua omalla kielellään. Esim. tällä tavoin voidaan laajentaa suhteellista sananvapautta suhteessa olemassa oleviin organisaatioihin.

Turkin mielestä radio on joustava viestintäväline.

Radio on urbaani kulttuuri- ja taajamien kommunikaatioväline, joka on halpa, nopea, helposti reagoiva. Se on poleeminen, viihdyttävä, poliittinen, erityisesti kommunikatiivinen ja äärimmäisen herkkä "oikean journalismin" väyläksi.

Meillä on monopolistinen perinne. Yleisradio on mammuttilaitos, joka kärsii liian suuren organisaation vaivoista ja siitä, että todellisuus hukkuu kaiken keskelle, maailma sirpaloidaan. Kaikki on nauhoitettua eikä suoraa ja poleemista.

(Radio Cityn aloitusvaiheen keskusteluista katso myös Lindfors 1988)

Ikaalinen

Pohjois-Satakunnan viestintä Oy oli perustettu varsinaisesti syksyllä 1983 kaapelitelevisiotoimintaa varten. Yhtiön perustamisvaiheessa tuli julkisuudessa esille myös mahdollinen paikallisradiotoiminta, joka otettiin myös mukaan toimenkuvaan.

Toimitusjohtaja Timo Talvitie kertoi teemahaastattelussa 14.5.1985, että paikallisradion toimilupaa haettaessa radioaseman tehtävistä ja tarkoituksista oli monenlaisia näkökantoja:

Paikalliskulttuurin viljeleminen vastapainona monikansalliselle ohjelmatarjonnalle (satelliittilähetykset kaapelitelevision kautta), sananvapauden turvaaminen valtion monopolisointiyrityksiä vastaan (YLE), kaupalliset pyrkimykset - haluttiin turvata Ikaalisten-Jämijärven kilpailukyky muihin lähellä oleviin alueisiin nähden eli radioaseman tehtävänä nähtiin toimia osana paikkakunnan kehittämistä.

Toimintaa käynnistettäessä yhteyksiä oli otettu kaupunkiin, seurakuntiin ja ilmoittajiin. Lupa oli myös herättänyt kiinnostusta ja luvan saajaankin päin oli ollut yhteydenottoja runsaasti.

Pohdintaa oli ollut siitä pitäisikö ohjelmaneuvosto tai muu elin perustaa ohjelmapolitiikasta päättämään vai hoituisiko asia yhtiön sisällä. Mikäli yksi henkilö palkattaisiin radiotoimintaan, hän vastaisi päätoimittajana ohjelmapolitiikasta.

Paikallislehti Pohjois-Satakunnan päätoimittaja Jyrki Talonen oli vetänyt Paikallisradioliiton ohjelmatyöryhmää ja hän oli myös suunnitellut ohjelmapolitiikkaa.

Talvitien mukaan ohjelmapolitiikan painopiste on "paikallisten uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisessä sekä runsaasti musiikkia". Ohjelmaa tarjottaisiin koko väestölle sillä yksikään ikäryhmä yksinään ei ole riittävän suuri.

Ohjelmatoiminnan linja valitaan siten, että sekä puututaan esimerkiksi epäkohtiin tai otetaan kantaa tiettyihin hankkeisiin että myös annetaan ihmisille kuva vallitsevista oloista.

Eri yhdistyksille tarjottaisiin ohjelma-aikaa, jossa näiden jäsenet voivat toteuttaa kerhotoimintaansa, esimerkiksi näytelmäkerho kuunnelmia.

Paikallisuus lähtökohtana merkitsee, että kaikki käsiteltävät asiat ovat paikallista perua; mikäli valtakunnallisia asioita käsitellään täytyy niille löytyä merkitystä Ikaalisten perspektiivistä.

Lähtökohta vertautuu paikallislehden näkökulmaan. Oman kunnan asioista kertominen on tärkeää, valtakunnallisista asioista kertomisen Yle hoitaa melko hyvin.

Alustavasti oli päätetty, että kansalaisille pitää antaa "vapaa sana" tai "yleisönosasto" ja tällainen tullaan toteuttamaan lähetyksissä.

Sananvapaudesta Talvitie ei yksilöinyt yhtään puutetta, mutta esitti, että ilman paikallisradiokokeilua radiotoiminta olisi saattanut monopolisoitua kokonaan Yleisradiolle, mikä pitkällä tähtäimellä ei olisi ollut sananvapauden kannalta hyvä asia. Samalla hän huomauttaa, että kaikissa kansalaisryhmissä ja tahoissa on sellaisia, jotka omasta mielestään ovat jääneet paitsioon tiedotusvälineissä. Kenenkään nimeäminen erityisesti on tässäkin asiassa vaikeaa.

Ohjelmistossa otetaan esille kulloinkin tärkeitä ja ajankohtaisia asioita lähtemättä kenenkään äänitorveksi. Lain ja säädösten puitteissa mitä asiaa tahansa voidaan käsitellä.

Radio on nopea ja suorissa lähetyksissä tulee esiin autenttisuus.

Ennen paikallisradioita puutteena on ollut: "Tietyissä asioissa tietynlainen yksipuolisuus esimerkiksi uutisoinnissa joistakin tapahtumista."

Talvitie katsoo, että lehtiyhtiön kanssa voi tulla jonkinlaista kilpailua mainosmarkoista, mutta lähinnä hän näki radion lehteä täydentävänä välineenä. Uutisten osalta radio on nopeudellaan kilpailija. Journalistista kilpailua saattaa tulla myös alueen muiden lehtien (Aamulehti, Satakunnan Kansa, Lalli, Ilkka) ja Ylen alueradion kanssa paikallisesta uutisoinnista. Tämä koetaan Ikaalisissa kuitenkin lähinnä terveenä ilmiönä.

Radio Satahäme aloitti 2.12.1985.

Iniö

Kunnanjohtaja Bo Ahlnäs kertoo päiväämättömässä haastattelussa, että kunta oli hakenut lupaa alkukesällä 1984. Aiemmin puhelinkeskus on ollut informaatiokeskuksena erityisesti kelirikkoaikana. Paikallisradiosta tulisi informaatiokeskus, jossa olisi tiedot laivojen aikatauluista ja jätteistä. Seurakunta ja Pidä Saaristo Siistinä -yhdistys olleet yhteydessä. Tarkoituksena on kunnallisen informaation lisäksi lähettää muuta informaatiota esimerkiksi saariston jätekysymyksistä sekä seurakunnan yleisiä ohjelmia.

Aluksi vain puheohjelmaa Teosto-maksun suuruuden vuoksi.

Sananvapaudessa Iniössä Ahlnäs ei näe ongelmia. Kaikki asukkaat ovat luottamusmiehiä ja paikallislehti toimii kattavasti.

Radio tuntuu sopivalta välineeltä kunnassa, joka on 15 eri saarella eikä posti kulje joka päivä.

Ylellä on katettavana suurempi alue eikä tiedotus ole yksityiskohtaista. Kilpailusta Ahlnäs ei näe ongelmaa - paikallislehti ja alueradio tarvitaan.

Radio Iniö aloitti toimintansa 26.1.1986.

Joensuu-Eno

Pohjois-Karjalassa oli kahdelle hakijalle myönnetty yhteinen lupa. Käytännön ratkaisut olivat haastatteluja tehtäessä kesken. Haastatteluyhteenvedossa arvioitiin silloista tilannetta niin, että "mitä ilmeisemmin nämä myös aikovat toimia kuin kaksi eri radiota."

Joensuun Paikallisradio Oy:n toimitusjohtaja Pekka Huittinen vastasi kysymyksiin 11.6.1985. Idea radion perustamiseen oli tullut Paikallisradioliiton perustamisen myötä. Lupaa anottaessa ajatukset radioaseman tehtävistä ja tarkoituksesta olivat olleet epämääräiset ja yksilöimättömät. Kysymys oli uuden paikallisuuteen pohjautuvan viestintävälineen perustamisesta. Sen pitäisi ylläpitää itsensä.

Yhtiö oli perustettu vain paikallisradiotoimintaan. Sen omistaja Maakunnan Kirjapaino kustansi Karjalan Maa -maakuntalehteä, ilmaisjakelulehteä ja paikallislehteä. Emoyhtiön hallituksen puheenjohtaja Reino Karpola oli kansanedustaja ja Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtaja. Pohjois-Karjalan yhteisluvan taustakuvio olikin mielenkiintoinen: asiaa alun perin valmistellut sosialidemokraattinen ministeri Matti Puhakka oli Enosta kotoisin. Maakunnan ykköslehti, kokoomuslainen Karjalainen ei saanut toimilupaa.

Toimitusjohtajan lisäksi ohjelmiston suunnitteluun oli kevään lopulla palkattu toimittaja Pekka Sivukari, joka vastasi haastattelussa ohjelmapolitiikkaa koskeviin kysymyksiin. Tarkoituksena on toimitusjohtajan mukaan olla yhteydessä paikkakunnan tahoihin "lestadiolaisista punkkareihin".

Ajatuksena oli tehdä linjaratkaisuja vasta aloituksen jälkeen kuuntelijatutkimuksen perusteella. Ohjelmapoliittista yhteistyötä ei aiottu tehdä toisen luvansaajan kanssa. kumpikin toimittaisi itsellisesti omat ohjelmansa.

Sivukarin mielestä ohjelmapoliittikka oli vaikea kysymys, sillä paikallisradiolle ei ollut minkäänlaista vertailukohtaa, ei mitään mistä katsoa mallia. Huittinen piti tärkeimpänä kuuntelijoiden välisen vuorovaikutuksen saamista tiiviiksi.

Keskustapuoluelaisen Karjalan Maan tai puolueen taholta ei paineita ollut tullut. Ohjelmapoliittikka oli tarkoitus pitää mahdollisimman riippumattomana.

Sivukarin mukaan jo klassinen luonnehdinta sopii heihinkin: "paikallista, ajankohtaista ja viihdyttävää". Uutis- ja ajankohtaisohjelmia oli tarkoitus tehdä tasapainossa viihteen kanssa. Kaiken pitää olla paikallista "muuten eivät ihmiset paikallisradiota kuuntele".

Ohjelmaa oli tarkoitus lähettää kaksi tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa. Uutisyhteistyötä lehtitalon kanssa harkittiin. Musiikki on tasapainottava tekijä ja sitä olisi noin 50-60 prosenttia.

Ohjelmien kohderyhmä pääosin 25-44-vuotiaat, mutta tehostetusti maaseutuväestö ja nuorisot.

Jälkimmäinen ryhmä on ostovoimainen ja maanviljely paikkakunnan keskeinen elinkeino.

Mitään Kalevala-kulttuuria ei Joensuussa Sivukarin mielestä ollut tarvis edistää.

Radion tuli olla vähemmän vaikuttava ja enemmän heijastava.

Valtakunnallisista päätöksistä kerrottaisiin sen paikkakuntakohtainen merkitys. Paikkakuntalaisia haastatellaan. Kansalaisten avoin keskustelu oli tarkoitus saada esille puhelinhaastatteluina ja kyselytunteina sekä kirjeiden avulla. Esimerkkinä päättäjät studiossa ja kuuntelijat voivat soittaa ja kysyä suoraan häneltä.

Huittisen mielestä paikallislehdistö on Pohjois-Karjalassa ollut erittäin kattava, toisaalta "lehtipuolella ei ole ollut kilpailua vaan maakunnan ykköslehdellä on ollut selvä monopoli sillä se on myös ostanut erinäisiä paikallislehtiä". Maakunnallista valta-asemaa ovat rikkoneet vain Ylen valtakunnalliset uutiset. Asiat, jotka ovat olleet maakunnan ykköslehden toimituspoliittikan ulkopuolella, eivät ole saaneet riittävästi julkisuutta.

Radion vahvuutena on nopeus, asioista voidaan kertoa muutaman minuutin varoitusajalla. Ylen alueuutisiin nähden ohjelma-aika on vapaampi ja sitä voidaan myös muuttaa tarpeen mukaan. Siihen asti vallinneen radiojournalismin vikana on, että "se on liiaksi yhteen muotittu".

Kilpailua arvellaan tulevan lähinnä lehtien kanssa uutisten tuoreudesta ja mainosmarkoista. Alueradion kanssa kilpailua tuskin tulee, sillä on omat lähetyssaikansa.

Pielisjokiseudun paikallisradion toimitusjohtajaa Matti Pyyköstä haastateltiin puhelimitse 12.6.1985.

Lupaa anottaessa ajatuksena oli paikallisen tiedotuksen täydentäminen Enon kunnan alueella. Paikallislehti ilmestyy vain kerran viikossa. Lupa-anomuksessa ei ollut tarkempia perusteluja. Yhdistetty lupa oli kaavailuja hieman muuttanut.

Pielisjokiseudun paikallisradio Oy oli perustettu vain paikallisradiotoimintaa varten. Yhtiön hallituksessa kolme Pielisjokiseutu-lehden sekä edustajat Enon ja Kontiolahden kunnista. Toimitusjohtaja oli yksin suunnitellut radion toimintaa, ohjelmapoliittista keskustelua on käyty yhtiön hallituksessa.

Ohjelmapoliittikka sisältää uutis- ja ajankohtaislähettyksiä, paikallista kulttuuria ja juonnettuja musiikkiohjelmiä. Musiikin osuuden arveltiin jäävän paikallisradioiden yleistä tapaa pienemmäksi. Ohjelmia pyrittäisiin kohdentamaan ajoittain kaikille kansalaisryhmille - jokaiselle jotakin. Ohjelma-ajaksi arvioitiin aluksi kaksi ja puoli tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa.

Radion tarkoitus on heijastaa paikkakunnan elämää: aktiivista toimituspolitiikkaa, joka kuitenkin olisi positiivista. Tällä tarkoitetaan, että osallistutaan alueen kehittämiseen positiivisesti, ei niinkään räkyttämään tai arvostelemaan - hyvin tällainen paikallislehtimäinen ote.

Paikalliset kulttuurijärjestöt, kuorot yms. saisivat äänensä kuuluviin radiossa ja toimittajavalinnoissa oli tarkoitus ottaa kulttuurin tuntemus huomioon.

Paikallisuuden haastateltava kiteytti: "Minä ymmärrän, että se on tämän alueen tapahtuma."

Kansalaisten avoin keskustelu toteutui Pyykösen mielestä itsestään kaikissa paikallisradioissa. Studioon suunniteltiin keskustelutiloja. Siellä oli tarkoitus järjestää teemakeskusteluja, joihin yleisö voisi myös osallistua.

Paikallislehden mahdollisuudet avata tiloja laajaan keskusteluun ovat rajatut, vaikka periaatteessa kuka tahansa on voinut saada julkisuutta. Paikallisradiot paikkaavat kuitenkin Pyykösen mielestä aukkoa sähköisessä viestinnässä paikallisten ja ihmisläheisten asioiden käsittelyssä.

Paikalliskulttuuri erityisesti ohjelmistossa esillä samoin kuin kunnallinen tiedottaminen. Toisaalta ihan tavallisten ihmisten tuli saada äänensä kuuluviin. Radiota ei aiota antaa minkään poliittisen ryhmittymän äänitorveksi, vaikka poliittisiakin asioita käsitellään toimituksen ehdoilla.

Radion hyvä puoli on Pyykösen mielestä nopeus, huono puoli kalleus, joka tulee rajoittamaan henkilöstön määrää.

Haastateltavaa oli häirinnyt radiojournalismissa se, että toimittajat ovat ohjelmissa tuoneet omat mielipiteensä tarpeettoman korostuneesti esiin. Jos vääristymiä on tullut, on oikaisun saaminen ollut lähes mahdotonta.

Enossa radio olisi täydentävä väline, taloudellista kilpailua saattaa tulla.

Lopulta radio(i)ta ei saatu toimintaan. Joensuussa Radio Jokinen aloitti muulta omistajapohjalta toimintansa 12.3.1988

Radio Jyväskylä

Jyväskylän Seudun Paikallisradio Oy:n toimitusjohtaja Erkki Syrjää haastateltiin 10.6.1985.

Syrjä oli pannut liikkeelle radioluvan hakemisen. Yhtiö perustettiin elokuussa 1983. Luvan hakemisella haluttiin varmistaa, että taustayhteisö Keski-Suomen sanomalehti Oy on myös mukana sähköisen viestinnän kehityksessä. Tärkeimmäksi radion tehtäväksi Syrjä näki kertoa paikallisuutisista.

Anomuksessa ei ollut erityisiä perusteluja ja se tehtiin Paikallisradioliiton kautta.

Yhtiö on perustettu radiotoimintaa varten, tosin muutakin viestintätoimintaa yhtiöjärjestys sallisi. Alunperin pelkästään sosialidemokraattisen Keski-Suomen sanomalehti Oy:n perustama yhtiö on luvan saamisen jälkeen saanut vähemmistöosakkaiksi muun muassa Jyväskylän kaupungin, maalaiskunnan, Keskisuomalaisen, Kansan Uutiset ja Kokoomuksen Keski-Suomen piirin. Periaatteista on keskusteltu osakkaiden kesken. Päätoimittajalla tulee kuitenkin olemaan erittäin suuri ohjelmapolitiittinen valta. Yhtiön hallitus puuttuu ohjelmapolitiikkaan nimittäessään ja erottaessaan päätoimittajan.

Ohjelmapolitiittinen linja on sitoutumaton ja paikalliset asiat muodostavat ohjelmapolitiikan ytimen. Kustannussyistä musiikin osuus tulee olemaan aluksi suuri - 50-70 prosenttia. Tämän lisäksi ajankohtaisohjelmia ja kulttuurikin mahtuu mukaan. Ohjelmaa lähetetään aluksi viisi tuntia päivässä seitsemänä päivänä viikossa. Ohjelmapolitiikka kuuluu päätoimittajalle, jota ei ollut vielä valittu. Radio lähestyy kaikkia kuulijoita, jokaiselle jotakin.

Ihmiset kaipaavat tietoa niistä asioista, jotka ovat heitä lähellä. Valtakunnallisista uutisista oli Syrjän mukaan jopa ylitarjontaa.

Radioon on tarkoitus saada eräänlainen mielipidepalsta eli ohjelmia joihin kuuntelijat voivat soittaa ja kertoa mielipiteensä.

Julkisen sana on Jyväskylässä monopolisoitunut lähes täysin valtalehti Keskisuomalaisen käsiin, jonka peitto on lähes 100 %. Paikallislehdistäkin useat ovat em. lehden omistuksessa toisaalta ääniviestinnässä monopoli on ollut tähän asti Yleisradiolla, joka ei ole antanut paljon ohjelma-aikaa paikallisille asioille (noin 1/2-1 tuntia päivässä lähinnä läänin tapahtumista).

Poliittisista ryhmistä kaikki muut keskustaa lukuun ottamatta tuntevat etteivät ole saaneet ääntään riittävästi kuuluviin. Nuorisolle tarpeen tehdä kunnon asiaohjelmia.

Radion valttina nopeus ja suorat lähetykset. Ongelmana on ollut käsiteltävien asioiden valtakunnallisuus. Tavallisen kuulijan on ollut vaikea vaikuttaa ohjelmien asiasisältöön

Kilpailu olisi toisaalta taloudellista (lehtien mainostulot) ja toisaalta journalistista (lehdet, Ylen paikallisradio).

Radio Jyväskylä aloitti 19.8.1985 päätoimittajana Kari Tyni.

Radio West

Karkkilassa luvan sai vuonna 1962 perustettu paikallislehteä kustantava Karkkilan Tienoo. Toimitusjohtaja Eero Aholaa haastateltiin 22.5.1985.

Ahola oli ollut vuoteen 1981 Paikallislehtien liiton puheenjohtaja. Liitossa oli tullut esille tarve paikallisradiotoiminnan aloittamisesta Suomessa. Asiaa oli alettu tehokkaammin valmistella vuoden 1983 alkupuolella. Järjestäytyminen paikallisradioliitoksi oli suunniteltu syksyyn, mutta puuha tuli julkisuuteen ennen aikojaan jo kesällä 1983.

"Totesimme, että tarvitaan mahdollisimman laaja liikkeellelähtö. Silloin kaikki yhteisömme lehdet halusivat anoa lupaa." Karkkilan Tienoota kustantavan yhtiön omisti Eero Aholan omistama Kar Print, jolla oli kuusi muuta paikallislehteä. Näiden toimintapaikkakunnille anottiin radiolupia eli Helsinkiin (Helsinki-lehti), Vihtiin (Luoteis-Uusimaa), Karjaalle (Karjaan Seutu), Lohjalle (Uusi Lohja) ja Saloon (Suur-Salo). Toimipaikoista Suomusjärvelle ei lupaa haettu, mutta sen sijaan Espooseen, jossa yhtiöllä ei ollut toimintaa.

Radiolupaa haettaessa tausta-ajatuksena oli, että ihmisten halukkuus saada tietoa useilta kanavilta lisääntyy, jolloin myös sähköinen viestintä lisääntyy. Paikallisradio on vain yksi kanava muiden rinnalla. Sen ei pitäisi olla "kansainvälisen krääsäkulttuurin" vaan paikallisen kulttuurin ja paikallisten tapahtumien välityskanava. Siinä suhteessa Ahola näkee paikallisradion aivan yhtenevänä paikallislehden kanssa.

Motiivina ei ollut pelkkä halukkuus paikallisradiotoimintaan. Haluttiin myös turvata paikallislehden reviiriä, ettei lupa menisi muihin käsiin.

Radiolle oltiin muodostamassa paikallisradioneuvostoa, jossa mukana olisivat kunnat, seurakunnat ja järjestöt mukaan lukien urheilu- ja kulttuurijärjestöt. Tavoitteena oli saada radiosta kaikkien kansalaisten radio - ei pelkästään luvansaajan. Neuvoston ajateltiin määrittelevän radion toimintaa, ohjelma-ajan luovuttamista ulkopuolisille ja ohjelma-ajan hinnoittelua. Poliittista tasapuolisuutta pidettiin tärkeänä, koska Karkkila on voimakkaasti vasemmistolainen paikkakunta.

Ajatuksena oli, että ohjelmapolitiikassa vastuu siirtyisi Aholalta pikaisesti muualle, esimerkiksi paikallisradioneuvostolle. Siinä olisivat edustettuina Karkkilan kaupunki, Nummipusulan kunta, näiden alueiden seurakunnat,

urheilujärjestöt, kulttuurijärjestöt, ammatilliset järjestöt, maataloustuottajat, yrittäjät ja poliittiset järjestöt.

Ohjelma-ajan luovuttamisessa järjestöille rajat asettuisivat hyvien tapojen mukaan. Toisen järjestön haukkuminen "sopimattomasti" ei kävisi. "Aatteellisiin sanomiin ei puututa, mielipiteitä ei rajoiteta."

Esillä olisi paikallinen elämä, tieto ja kulttuuri. Kaikkea kuuntelualueen ulkopuolelta tulevaa vierastetaan. Musiikkia toki joudutaan ottamaan kuuntelualueen ulkopuolelta.

Ohjelmistossa olisi uutisia, ajankohtaisia asioita, kulttuuria, paikallista musiikkia ja suoria lähetyksiä niin paljon kuin mahdollista. Musiikin osuudeksi arvioi Ahola noin puolet.

Lähetyksiä olisi viitenä päivänä viikossa kello 16.30-17.30. Aamuohjelmaa on ajateltu, mutta työaikakysymykset askarruttivat, tosin mainostajat olivat kiinnostuneita aamukontakteista.

Nuorten takia myös viikonloppulähetykset olisivat tärkeitä. "Perjantaina myöhäisillalla pitäisi saada nuoret pois tappelemasta Karkkilan torilta."

Resurssien kasvaessa kohdentamista voidaan tehdä ja silloinkin nuoret ovat tärkeysjärjestyksessä ykkösenä. Nuoret, "jotka ovat vieraantuneet yhteiskunnasta niin pahasti".

Radio heijastaa paikkakunnan elämää Aholan mukaan luonnostaan, mutta vaikuttamaan ei varsinaisesti pyritä. Vaikuttaminen tulee luonnostaan, kun hyviä ja tärkeitä asioita tuodaan julki.

Ahola olisi halunnut lupiin tarkempia määräyksiä paikallisuudesta ja kulttuurista. Hän ei näe rockmusiikin levittämistä paikallisradion tehtävänä, vaan pikemmin paikallisen tiedon välittämisen.

Kulttuuria radiossa pidetään erityisesti esillä, tosin haastattelija korostaa, että Ahola käyttää sanaa kulttuuri suppeammassa taiteen käsitettä lähenevässä merkityksessä.

Musiikki on Aholan mielestä vähentänyt Karkkilassa poliittisia vastakohtaisuuksia ja ollut ihmisiä yhdistävä tekijä. "Ehkä tästä paikallisradiosta saadaan nyt yhdistävä voima Karkkilaan."

Paikallisuuden hän katsoo myös määrittävän Yleisradion ja paikallisradioiden työnjakoa.

Yleisradio hoitakoon valtakunnallisen ja alueellisen radiotoiminnan. Jättäisi rauhaan paikalliset asiat ja antaisi paikallisradioiden hoitaa ne nyt ja tulevaisuudessa. Paikallisradioiden ei myöskään tule mennä Yleisradion alueelle.

Kansalaiset voisivat olla suoraan yhteydessä ohjelmiin, myös studiokeskusteluihin, ennen muuta puhelimella.

Karkkilassa paikallislehdistö on kehittynyt eikä sananvapauden puutetta juuri ole ollut. Karkkilan Tienoon toimituspolitiikassa on Aholan mukaan korostettu, että palstat ovat avoimet kaikille. Paikallisradio lisää sananvapautta, koska se on helpompi väline: vain harvat kirjoittavat yleisönosastoon.

Ahola myöntää, että jonkin toisen hallussa radio saattaisi lisätä sananvapautta jonkin verran enemmän. "En suostu kuitenkaan myöntämään, että olisi kysymys monopolista, vaikka paikallislehti ja paikallisradio ovat samalla taholla."

Hän ei löydä asioita tai kansalaisryhmiä, jotka eivät olisi saaneet riittävästi ääntään kuuluviin. Kaksi paikallislehteä - Karkkilan Tienoon lisäksi Karkkilan Seutu - vaikuttivat tähän.

SKDL-taustainen, itse asiassa SKP:n vähemmistö eli niin sanotut taistolaiset hallitsivat, Karkkilan Seutu ei ollut hakenut radiolupaa. Aholan mukaan kilpailevaa lehteä oli pyydetty mukaan paikallisradioneuvostoon puitteissa ja Karkkilan Seudun toimittajat olivat olleet mukana tilaisuuksissa. Hän toivoo, että radiota ei nähtäisi Karkkilan Tienoo -lehden asemana, vaan Karkkilan paikallisradiona.

Mitään asioita ei suljeta pois, mutta kuuluvuusalueen ulkopuolelta tuleva on vierasta, vaikka sitä ei kokonaan suljeta pois.

Radio on nopea väline. Ihminen voi kuunnella radiota keskittyessään tekemään jotakin muuta.

Ahola näkee radion ennen muuta tiedonvälittäjänä, pitkälti eetteriin siirrettyinä sanomalehtenä.

paikallisradiolupia edeltäneelle radiotoiminnalle hän antaa yleisarvosanan hyvä, mutta joskus ohjelmisto on ollut hieman asenteellista. "Tiettyjä asioita on haluttu siirtää kuulijalle sillä tavalla, että kuulijalta on viety vapaus muodostaa mielipiteensä asiasta."

Kilpailua on Karkkilan Seudun, Ylen alueradion ja myös oman Karkkilan Tienoon kanssa. Kilpailua hän pitää terveenä ilmiönä. Se on varmaankin journalistista, tuskin taloudellista.

Karkkilan Tienoon Radio West aloitti toimintansa 31.10.1985.

Kouvola

Kouvolaan annettiin yhdistetty lupa kahdelle erikseen hakeneelle yhtiölle: toisaalta Saksan veljesten ja toisaalta Kouvolan Lähiradio Oy:n hankkeelle

Saksan veljekset

Ajatus omasta radiosta oli ollut jo ennen kuin Paikallisradioliitto perustettiin. Ovat itse musiikin tekijöitä - yhtye vuodesta 1969 ja yhtiö 1982 - ja haluavat lisätä musiikin tarjontaa ja vähentää kotikopiointia. Paikallista musiikkitarjontaa on tarkoitus tuoda radioon.

Paikallisradiotoimintaan oli kaupparekisterissä jo paperit perusteilla olevaa SBC Radio Oy:tä varten. Aiemmalla yhtiöllä musiikkistudiot musiikin tuottamiseen TV-mainoksiin, elokuviin ja videoihin sekä musiikkiäänityksiin.

Voitto Saksa ja Reijo Saksa - haastateltava - olivat luvan saannin jälkeen vieneet suunnittelua eteenpäin. Heidän ammattitaitoaan oli käytetty laajemminkin konsultoimaan Paikallisradioliiton kautta radioiden tekniikkaa.

Ohjelmisto oli rakenteilla, tosin kyselyjä oli jo tullut ohjelma-ajan ostamisesta. Tarkoitus oli tehdä asiaviihdekanava, jonka ohjelma kattaa paikalliset tarpeet. Musiikki hittipitoista, lähetysaika päivittäin kello 15-19 eli 28 tuntia viikossa. Ensimmäinen ja viimeinen tunti ehkä nuorisolle ja keksiosaan ehkä asiapitoisempaa: Musiikillinen ote leimaa, mutta muuten asiapitoista ohjelmaa, kuten paikallisuutisia ja ajankohtaista tietoa.

Tarkoitus vaikuttaa musiikkitarjonnan laajentamiseen ja tarjota uusi kanava niille, jotka eivät ole pitäneet tähänastisesta. Tärkeintä kuitenkin olisi työpäivän jälkeen tarjota viihtyvyyttä, jotain mistä ihmiset pitävät ja mikä aktivoisi harrastamaan uusia asioita.

Paikallisen kulttuurin osalta luotetaan kulttuuritoimittajan asiantuntemukseen.

Kouvolan talousalue taajamineen on kaupallinen keskus. Tarjotaan alueen ihmisille heidän toiveidensa mukaista radiotoimintaa. Paikallinen musiikki jossain määrin, paikalliset tapahtumat, urheilukilpailut yms. Kansalaisille tarjotaan mahdollisuus suoraan kontaktiin. Aiemmin kynnys on ollut korkea: lehtiin pitää vaivautua kirjoittamaan, Ylessä tarvitaan hyväksynnät ja ohjelmapoliittinen siunaus ja vasta sitten voidaan tehdä. Paikallisradiossa voidaan ottaa suoraan tai lähes suoraan lähetykseen. Esimerkkinä kunnallispolitiikan seuraaminen, jolloin voi seurata päätöksentekoa.

Kysyttäessä onko asioita, joita ohjelmistossanne ei tulla käsittelemään, vastaus on selkeä: "Politiikka".

Yhteydet muuhun alueen viestintään ovat hyvät. Uusi radio lähinnä täydentää tarjontaa. Kilpailua on varmaan mainosmarkoista, mutta ei horjuta lehtien suuria mainostajia. Toisen radion kanssa tarkoitus jakaa mainosmarkat tasan. Ohjelmallista kilpailua terveellä pohjalla ja ehkä jossain määrin Ylen kanssa. Tässä vaiheessa Kouvolan kaupunki oli päättänyt jäädä yhtiön ulkopuolelle.

Luvan toinen haltija oli Kouvolan Lähiradio Oy taustallaan David Mawby, toimitusjohtaja Niko Niemi ja rakennusneuvos Väinö Vuorinen. Haettaessa tarkoitus oli aloittaa radio joka palvelee paikallisia asukkaita sellaisissa asioissa, missä muut eivät palvele. Mawbyllä oli myös Oxfordissa käyty Local Radio -kurssi. Kaupunki, seurakunta ja urheilun tukisäätiö olivat mukana.

Radiotoimintaa varten perustettuun yhtiön pääomistaja oli Kymen Wiener Oy, jonka toimitusjohtaja haastateltava Niko Niemi oli.

Luvan saannin jälkeen oli ajatuksena ottaa mukaan myös Kouvolan Sanomat, mutta "pudotettiin pois, kun huomattiin, että täytyy pudottaa pois".

Ohjelmaneuvostoa kaavailtiin neuvoa-antavaksi elimeksi. Siinä mukana olevat edustaisivat lähikuntia tasapuolisesti. Mukana myös B-osakkaat - Kouvolan kaupunki, seurakunta, elektroniikkayritys Computec ja urheilun tukisäätiö.

Radion linjaksi suunniteltiin neutraalia, riippumatonta kaupallista linjaa. Ohjelmaa neljä tuntia päivässä arkisin kello 6-10 ja viikonloppuöinä 20-2.

Ohjelmatyypeistä kysyttäessä vastaus on, että kyse on liikesalaisuudesta, mutta että suunnitelma on tehty millilleen.

Arkisin tavoitellaan koko kansaa ja viikonloppuna nuorisoa. Radion on tarkoitus heijastella kaikkea ilman erityistä vaikuttamisen kohdetta.

Tarkoitus oli koota avustajiksi yhdistysten tiedottajista tiedotusrengas, joka kertoo tapahtumista.

Paikallisuus on talousalue. Myös valtakunnalliset uutiset ja ylikansallista musiikkia tarjotaan. Kaikkea, ettei tarvitse hakea eri kanavilta, paikallislehteä laajemmin.

Aiemmin uutiskynnys on ollut korkea. Paikallislehteä ei ole, ainoastaan maakunnallinen Kouvolan Sanomat ja kaupunkilehti, joka toimituksellisesti oli "kirjoituspöytärunoilijoiden hallussa". Mitään rötösherrajahteja ei ollut tarkoitus ruveta kaivelemaan. Kaupungissa oli aina ollut avoin henki. Uutiskynnys on turhauttanut järjestöjä.

Radion viestintävälineroolista kysyttäessä vastaus on melkein pä runollinen: Tässä ja nyt. Oikea elämän syke, kun tilanteet tulevat äkkiä, kuten lumipyry tai kaatosade. Lehti on aina vanhentunut. Myös se, ettei jää kuleksimaan nurkkiin, vaan on pelkkä tiedonvälittäjä ja kun on välitetty, haihtuu taivaan tuuliin.

Yleisradiota arvioitiin junaksi, joka "ajaa raiteita, tokko pystyy muuttamaan nopeasti".

Suhteiden arveltiin olevan erinomaisessa kunnossa ja radion tulevan täydentämään. Myös läheisiä asioita käytettiin esimerkkinä: "Jos on koira karannut, niin pystytään saamaan se kiinni."

Taloudellinen kilpailu on alkanut, mistä esimerkkinä haastateltavan mielestä television kolmoskanavaa rakentamaan perustettu MTV:n, Yle:n ja Nokian yhteisyritys.

Radiot aloittivat 12.8.1985

Kuopio

Kuopion Paikallisradio Oy:n toimitusjohtaja Nils Tuominen oli haastateltavana 11.6.1985.

Luvansaaja oli Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto TVK ry:(n Kuopion aluekeskus).

Tuomisen arvion mukaan paikallisradioista keskusteltaessa työmarkkinajärjestöt katsoivat, että niidenkin on päästävä mukaan - sen kummemmin miettimättä mitä se tarkoittaa. Paikallisradio on yksi toiminnan laajentumisen muoto. Kuopion lisäksi lupaa oli anottu muihin aluekeskuksiin Ouluun, Tampereelle ja Turkuun. Virkamiestyöryhmä oli esittänyt lupaa TVK:laiselle Toimihenkilöiden Sivistysliitolle.

Järjestölle paikallisradiot ovat yksi kanava vaikuttaa tavoitteidensa tunnetuksi tekemiseen. Vaikutuskanavien hakeminen oli myös luvan hakijan pohjimmainen tarkoitus. Toisaalta TVK:ssa ymmärretään myös se, että kysymyksessä on paikallinen media, joka tavoittaa noin 100 000 ihmistä.

Luvan saaja perusti radiotoimintaan Kuopion Paikallisradio Oy:n. Taloudellinen määräysvalta oli tarkoitus säilyttää TVK:lla. Yhtiön hallintoneuvosto oli hyvin edustava: puheenjohtajana TVK:n puheenjohtaja Matti Kinnunen, varapuheenjohtajana Kuopion kaupunginjohtaja Juhani Koskinen ja jäsenenä TVK:n aluejärjestön puheenjohtaja, TVK:n tiedotuspäällikkö, edustajat Kauppakamarista, Skopista, Osuuspankista, Sampo-yhtiöistä, Opettajien ammattijärjestöstä ja Teollisuustoimihenkilöliitosta. Hallituksessa puheenjohtajana TVK:n taluspäällikkö Pekka Keltikangas ja jäsenenä Pohjois-Savon Säästöpankin toimitusjohtaja Jukka Räihä ja toimitusjohtaja, TVK:n koulutuspäällikkö Nils Tuominen.

Osakkaiksi oli TVK:n lisäksi saatu Kuopio, Karttula ja Siilinjärvi eli kuuluvuusalueen kunnat Vehmersalmea lukuunottamatta, yrityksiä, järjestöjä ja kolme yksityishenkilöä. Osakkeiden myynnin yhteydessä oli tulevien osakkaiden kanssa keskusteltu ohjelmayhteistyöstä. Lisäksi on oltu yhteydessä kaupunkiin ja kuntiin, opiskelijajärjestöön ja muihin erityisjärjestöihin. Yhteistyöstä on ollut puhetta myös lehtiyhtiöiden kanssa. Tuominen oli käynyt myös yrittäjäpäivillä puhumassa radiohankkeesta, vaikkei pitänytään TVK:ta ja Suomen yrittäjien keskusliittoa läheisinä yhteistyökumppaneina.

Muodollisesti ohjelmapolitiikasta vastaamaan oli merkitty hallitus ja hallintoneuvosto, mutta käytännössä päättäjät oli päätoimittajat. Ohjelmapolitiikan varsinaiset ratkaisut odottivat päätoimittajan nimittämistä.

Ajatuksena oli muodostaa asema, joka olisi kuuntelijoiden foorumi ja kohtaamispaikka, johon voisi myös oikeastikin tulla. Olennaista olisi kaksisuuntaisuus, jossa palautetta saa sekä toimitus että kuuntelija mielipiteilleen.

Pyrkimyksenä oli myös yllätyksellisyys, kokeilevuus ja luovuus siten, että kanavaa kuunneltaisiin senkin takia, että ei etukäteen tiedetä "mitä ne pojat tänään ovat keksineet". Tiedotuksia, kunnallispolitiikan seuranta ja valtakunnallista uutispalvelua ei ollut tarkoitus unohtaa.

Musiikkia olisi kanavalla noin puolet, lisäksi kulttuuri- ja urheiluohjelmien osuus olisi merkittävä.
Ohjelmaa olisi 36 tuntia viikossa. Arkisin kello 6-9 ja 15-18 sekä lauantaisin 8-14.

Ohjelmatoimintaa ei varsinaisesti aiota kohdentaa, toisaalta TVK-tausta vaikuttanee siten, että monet ohjelmat on tarkoitettu työssäkäyvälle väestölle. Tuominen huomauttaa, että väestöpohja kuuluvuusalueella on niin pieni, ettei Radio Cityn kaltaiseen kohdentamiseen ole mahdollisuuksia, vaan ohjelmia tehdään niin koululaisille kuin eläkeläisillekin.

Radioasema ollessaan kohtaamispaikka ja kuuntelijoiden mielipidekanava on myös painostuselin päätöksentekijöihin päin. Radio pyrkii seuraamaan asioita, mutta ei vain passiivisesti. Erityisesti "vihreitä arvoja" aiotaan puolustaa (kaupunkimiljöön, ympäristön ja luonnon suojelu).

Kanava tarjoutuu kulttuurin käyttöön, tosin paikallisen kulttuurin osalta ratkaisut jäävät päätoimittajan tehtäviksi.

Sisältö painottuu paikallisten ihmisten elämän seuraamiseen ja paikallisiin asioihin vaikuttamiseen. Ylen alueradiosta erotutaan kaksisuuntaisuudella - olemalla kohtauspaikka.

Kansalaisten avointa keskustelua edesautetaan Tuomisen mukaan tarjoamalla ihmisille tietoa ja virikkeitä paikallisista asioista. Omistuspohjasta johtuen ohjelmistonlähtökohta on moniarvoisuudessa ja monipuolisuudessa siten, ettei "olla kenenkään vankkureissa vaan annetaan kaikkien kukkien kukkia".

Tuominen viittaa Savon Sanomien ja sen kautta keskustapuolueen vaikutusvaltaan alueella. "Kuopiossa on paikallinen dynastia, jossa kaikki napamiehet ovat tavalla tai toisella sotkeutuneet Savon Sanomien kanssa, joko lehden hallintoon tai sen omistamiseen."

Seuraavassa suora lainaus haastatteluylhteenvedosta:

Kuopio on haastateltavan mukaan yksi Suomen mustimpia alueita sikäli, että sitä ja tarkemmin ottaen koko lääniä hallitsee yksi lehti, Savon Sanomat. Se on mukana myös kaapeli-TV hankkeessa ja se haki paikallisradiolupaa niin että "jos vielä sen olisi saanut niin eihän täällä olisi saanut muuta kuin kepulaista, maaseutuhenkistä informaatiota". Tämän vuoksi paikallisradio on tärkeä viestintäpoliittisesti, sillä esimerkiksi myös Kuopion Iän[j] [Ylen alueradio] on haastateltavan mielestä parantunut muutaman viimeeksi kuluneen kuukauden aikana merkittävästi, kilpailu tuo mukanaan kunnianhimon kasvua.
"Johtuen siitä, että Savon Sanomat on agraarifasistien lehti, niin palkansaajaväestö, joka on suurin lehden tilaaja saa vähän tietoa omista asioistaan. Levikkipoliittisista syistä Savon Sanomat saattaa kuitenkin ison kuvan kanssa kertoa miten johonkin syrjäkylille on syntynyt vasikka."

Edellä lainatun jälkeen on helppo arvata, että erityisesti ohjelmistossa halutaan kertoa palkansaajien asemasta ja ongelmista, työelämästä ja sen muutoksista. Toki kaikista asioista kerrotaan, mutta suhteutettuna kuuntelijakunnan rakenteeseen.

Radio tavoittaa hyvin suuren osan väestöstä päivittäin ja sitä kuunnellaan taustalla. Radio on myös nopea ja joustava sekä kohderyhmiä valikoiva.

Tuomisella ei mielestään ollut edellytyksiä arvioida aiemmin harjoitettua radiojournalismia, mutta arveli, ettei siinä välttämättä ole mitään puutteita.

Radio pyrkii yhteistyöhön ja toisaalta muut lehdet paitsi Savon Sanomat ovat myös osakkaina. Journalistista kilpailua voi syntyä Ylen alueradion kanssa. Mainosmarkoista kilpailua tulee Savon Sanomien ja suoramainontayhtiöiden kanssa. Radion pitäisi saada mainosmarkoilla itsensä kannattavaksi. Ilmoituspakettiyhteistyö oli rakenteilla kolmen lehden kanssa.

Ristiriitoja ei ollut, "mitä nyt Savon Sanomat säännöllisesti kerran kuukaudessa käsittelee meitä vähemmän ystävällisessä sävyssä". Tuominen piti mielenkiintoisena, että kun keskusta valtakunnallisesti on esiintynyt sananvapauden airuena ja suhtautunut myönteisesti paikallisradiotoimintaan niin paikkakunta-kohtainen tarkoituksenmukaisuus saattaa tätä suhtautumista muuttaa esimerkiksi Kuopiossa.

Oikea Asema aloitti 18.9.1985

Kurikka

Kurikka-lehden päätoimittaja Jaakko Ujainen vastasi kysymyksiin 20.5.1985.

Ajatus luvan hakemisesta syntyi samalla kun Paikallisradioliitto "pisti luparujanssin käyntiin" eli ensimmäisen kerran touko-kesäkuussa ja varsinaiset lupahakemukset keväällä 1984. Lupahakemus oli tekninen eikä siinä ollut sen kummempia perusteluja. Luvan hakija ja saaja oli Kurikka-Lehti Oy. Yhtiö kustantaa paikallislehteä ja on perustettu 1928.

Lähtökohtana oli viestinnän kentän kehitys, jonka myötä tulee uusia välineitä, jotka etupäässä tukeutuvat ohjelmistossaan ulkomailla tuotettuun massaviitteeseen - että pystyttäisiin radiotoiminnan avulla turvaamaan paikallinen identiteetti ja tšekäläisen kulttuurin esillä olo.

Päätoimittaja ja toimitusjohtaja olivat luvan saamisen jälkeen vieneet suunnittelua eteenpäin. Yhteyksiä on ollut lähinnä vain kuntaan ja seurakuntaan, jolla on omassa studiossaan valmiudet tehdä ohjelmia. Muista uskonnollisista ryhmistä kiinnostuneita olivat olleet helluntailaiset ja vapaa kirkko.

Ohjelmia oli tarkoitus tehdä kuuntelijoiden ehdoilla. Varsinaista ohjelmaneuvostoa ei aiottu perustaa, vaan ohjelmapolitiikasta päättäisivät palkatut toimittajat. Lähtökohtana oli lisätä kiinnostavuutta ja tarjota paikallista niin paljon kuin se on mahdollista.

Varsinaiset toimitetut ohjelmat pyritään tekemään niin, että niillä on jokin yhteys kuuluvuusalueen ihmisiin ja paikkakuntaan. Jonkin verran joudutaan turvautumaan musiikkiin ja valtakunnallisiin uutisiin, jotta ohjelma-ajasta tulisi riittävän pitkä.

Ohjelma-ajaksi suunniteltiin viisi tuntia viitenä päivänä viikossa. Musiikkia olisi valtaosa, mainoksia 10 prosenttia ja loppu erityyppistä toimitettua ohjelmaa. Aika suuri paino olisi keskusteluohjelmilla, joissa on jokin teema ja johon kuuntelijoiden on helppo osallistua.

Suppea kuuluvuusalue estää kovin paljon segmentoimasta yleisöä.

Paikallisen kulttuurin arveltiin tulevan edistetyksi lähes automaattisesti esimerkiksi niin, että valtakunnallinen keskustelu jostakin asiasta tuodaan paikkakunnan tasolle. Lisäksi paikkakunnalla tuotettu musiikki, paikkakunnan uutiset ja tapahtumat olisivat ensisijaisia suhteessa muualla tuotettuun.

Radiotoiminnassa on ollut puutteita, paikalliset asiat ovat tulleet Ylen ohjelmissa liian vähän esille. Ujainen arveli myös tarkemmin yksilöimättä, että on kansalaisryhmiä, jotka eivät ole saaneet riittävästi ääntään kuuluville.

Ohjelmapolitiikan pitää olla sellaista, että kaikki ihmiset voivat sen omaksua omakseen. Kuuluvuusalueen jokaisen ihmisen täytyy tuntea, että hänen edustamansa taustaryhmä ja ajatukset ovat jollakin tavalla edustettuina myös radion ohjelmistossa.

Taustalla kokemukset paikallislehdestä, jossa lähtökohtana toimituspolitiikassa ehdoton tasapuolisuus: kaikki ryhmät, niin poliittiset kuin muutkin aatteelliset ryhmät, saavat äänensä kuuluviin siinä suhteessa kuin ne paikkakunnalla esiintyvät.

Radion etuna on nopeus, verrattuna esimerkiksi kaksi kertaa viikossa ilmestyvään paikallislehteen. Utustarjonnassa päästään todennäköisesti valtakunnan ykköseksi omalla alueella.

Radioasema ja paikallislehti tukevat toisiaan, toisaalta asema uutiskilpailussa paranee päivälehtiin nähden. Tilanne ei kuitenkaan ole puhtaan kilpailullinen, vaan on radio on täydentävä väline.

Taloudellisia kilpailuvaikutuksia vaikea ennakoida. Osa radion tuloista saattaa olla myös pois omalta paikallislehdeltä.

Yleisradio on suhtautunut Ujaseen mielestä hieman ihmeellisesti paikallisradioihin ja niiden tehtäviin. Maakuntalehtien piirissä on ollut hieman kateutta luvan päätyemisestä Kurikka-lehdelle.

Radio Paitapiiska aloitti Kurikassa 24.10.1985.

Kuusamo

Koillismaan Paikallisradio Oy:n toimitusjohtaja Jouni Virranniemi oli haastateltavana 16.7.1985.

Yhtiö perustettiin Koillissanomat Oy:n tytäryhtiöksi radiotoimintaa harjoittamaan. Paikallislehti Koillissanomat oli 1983 Paikallislehtiön liiton aloitteesta lähtenyt mukaan radiolupaa hakemaan ja on Paikallisradioliiton perustajajäseniä. Haettaessa ajatuksena oli täydentää paikallislehden paikallista viestintää.

Lupa oli ainoa Pohjois-Suomessa, tosin pohjoissuomalaista radiotoimintaa käsitellessään Esko Kokkonen asettaa alueen etelärajan läänijaon mukaisesti: "Pohjois-Suomessa luvan saivat Nivalan Kustannus Oy Nivalaan ja Koillismaan Paikallisradio Oy Kuusamoon." (Kokkonen 1996, 239)

Käynnistysvaiheessa radiota on suunniteltu hyvin lähellä lehden organisaatiota. Toimitusjohtaja Virranniemi ja päätoimittaja Raimo Eksymä olivat samat kuin lehdelläkin. Luvan saannin jälkeen asiasta on tiedotettu lehden kautta ja keskusteltu ilmoittajien kanssa. Alustavasti on oltu yhteydessä järjestöihin ja harrastuspiireihin ja samalla haettu avustajia. Kaupunki ja seurakunta eivät olleet vielä aktiivisesti mukana.

Ohjelmistossa etsitään lähtökohtia samalta suunnalta kuin paikallislehti. Ollaan lähellä ihmistä, lehteäkin lähempänä yksityistä ihmistä. Ohjelmaa on tarkoitus lähettää neljä tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa, kaksi tuntia aamulla ja kaksi tuntia iltapäivällä.

Paikalliset uutiset keskeisiä, paikkakunnan ihmisiä kiinnostavat pienehköt asiat ja uutiset. Musiikilla keskeinen osuus. Pyritään siihen, ettei asemasta tule pelkkä musiikkiradio. Paikkakunnan kulttuuripohjaa heijastettaisiin saamalla erilaisia harrastajapiirejä mukaan.

Samoin kuin paikallislehdessä, radiolla on tehtävä kiinnittää ihmisten huomiota tärkeisiin asioihin paikkakunnalla ja yrittää saada jotakin aikaan. Siinä suhteessa pyritään vaikuttamaan.

Paikkakunnalla on tiettyä omaleimaisuutta, jonka pitää näkyä. Sen vuoksi aseman ohjelma eroaa paikallisradion ohjelmasta muualla päin Suomea. Toki yhteisiäkin piirteitä on.

Kanavasta yritetään saada niin avoin kuin mahdollista. Kansalaisten avointa keskustelua edistetään yhteydenotoilla niin, että ihmiset voivat soitella ja otetaan yhteyttä ihmisiin päin.

Sananvapauden osalta suuri ongelma on, että pienen paikkakunnan asiat eivät yleisiä kanavia pitkin kovin helposti tule esiin. Utiskynnykset ovat liian korkeat tällaisille asioille.

Radion etuna on nopeus ja ihmisten on ehkä helpompi lähestyä radion avulla ja ottaa osaa.

Radion arveltiin kilpailevan paikkakunnan viestimien kanssa jonkin verran, vaikka lehti onkin takana.

Radio Ruka aloitti 12.10.1985. Toukokuussa 1986 enemmistö Koillissanomien omistuksesta siirtyi oululaiselle Liitto Oy:lle. Radio Ruka lopetti lähetykset 6.6.1986.

Lappeenranta

Haastateltavana oli 10.5.1985 toimitusjohtaja Jukka Salmi.

Saimaan rannoille saatiin jaettu paikallisradiolupa Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön SAK ry:n ja SAK:n Lappeenrannan Ammatillisen Paikallisjärjestön käyttöön. Radiotoimintaa varten oli perustettu oma yhtiö Paikallisohjelmia Oy. Radion nimeksi tuli Saimaan Aallot.

Lupayhteisöjen työryhmä selvitteli yhteyksiä kaupunkiin ja työväenjärjestöihin. Osakeyhtiön perustamisen jälkeen toimitusjohtaja on ollut yhteyksissä seurakuntaan ja kaupunkiin. Suhteita liike-elämään ei vielä oltu aloitettu. Radiolle haluttiin avoin imago, ketään ei suljettaisi pois: "vähemmistöt ja muutkin hullut hyvin avoimesti mukaan ohjelman tekemiseen.

Ohjelmajärjestelmän päätöksenteon osalta ratkaisut olivat vielä muotoutumassa. Kysymykseen kuka päättää Salmi vastaa: "Hauska nähdä."

Ohjelma-ajaksi kaavailtiin 4-5 tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa. Aamulla kello 6-8 ja iltapäivällä kello 15:stä eteenpäin. Aamun ensimmäisen tunnin kohderyhmänä olisi perinteinen työväestö ja toinen tunti kohdennettaisiin toimihenkilöille. Iltapäivällä alku olisi kotiin tuleville koululaisille ja nuorisolle ja ensimmäisen tunnin jälkeen vähän jokaiselle. Musiikki olisi etenkin aamulla esillä.

Vaikuttamisesta kysyttäessä vastaaja painotti sitä, että jotain omaleimaista ja eteenpäin vievääkin täytyy tarjota. Mukaan ohjelmia tekemään tulevien järjestöjen kautta tämä näkökulma korostuu. Kuluttajavalistus, ammattiyhdistysasiat, vanhusten palvelu ja tiedottaminen nousivat esiin. "Kaupunki on kokeillut tiedotustoimintaa, mutta ei onnistunut, Dingon välissä menis paremmin."

Paikallista kulttuuria edistettäisiin antamalla toimintaedellytyksiä, kulttuuri on tässä ymmärretty laajasti. Paikallisuus merkitsee asemalle paljon. Nurkkapatrioottinenkin jossakin määrin ja pitää esillä lappeenrantalaisia ja eteläkarjalaisia teemoja. Pitkälti samaa kuin paikallislehti. "Angolan tapahtumat ei tuu meitä kiinnostamaan, se on valtakunnan uutisissa." Toisaalta ei palvele valtakunnallisissa asioissa niin hyvin kuin muut välineet.

Kansalaisten avoimen keskustelun kohdalla viitataan uudelleen avoimuuteen. Kaikki järjestöt ja kylähullut mukana, kynnys alhaalla.

Sananvapaudessa ei välttämättä ole ollut puutetta. Toisaalta mitä enemmän asioita on julkisuudessa niin kaikki on lisäämässä sananvapautta tai ainakin on mahdollisuus lisätä sananvapautta. Kuluttajavalistuksen ja tietämyksen kaupungin asioista Salmi arvioi huonoksi. Hän ei tiedä johtuuko ongelma siitä, ettei asioita

ole tuotu esiin lehdissä vai siitä, ettei osata lukea. "Tavallinen ihminen ei tiedä miten hallinto toimii."

Joidenkin järjestöjen, joilla ei ole omaa lehteä samoin kuin yksityisten ihmisten on vaikea saada asioitaan esille julkisuuteen joissakin tapauksissa. Tätä pitäisi yrittää parantaa.

Ylestä, jota Salmi ei halua moittaa, puuttuu ohjelmissa ihmisläheisyys, siellä tehdään enemmän ohjelman tekijöiden ehdoilla.

Kilpailua on jonkin verran, alueradio on tietysti laajempi. Lehdistön kanssa pyritään yhteistyöhön. "Jossakin on ohjelmatiedot julkaistava." Lehdistä oli oltu yhteyksiä ja harkinnassa oli voisiko jonkin lehden uutistiedostoa käyttää.

Mainoskilpailua Salmi arveli olevan jonkin verran, lähinnä kuitenkin suoramainonnan kanssa. Mainonta on kokonaisuus, joka koostuu useista medioista. Radiomainonnassa voisi mainita lähemmistä tiedoista lehtimainoksissa.

Saimaan Aallot aloitti toimintansa 11.11.1985.

Nivala

Haastateltavana oli 24.4.1985 Jaakko Salmela. Radio Lakeus aloitti ensimmäisenä uutena yksityisenä paikallisradiona toimintansa 27.4.1985.

Nivalan kustannus Oy , jonka toimitusjohtaja ja Nivala-lehden päätoimittaja Salmela on, sai luvan. Yhtiön taustayhteisössä Nivala-seurassa oli jo pitempään pohdittu kotiseutuyhdistyksen toiminnan tulevaisuutta ja sitä kuka tulevaisuudessa jakaa talousalueen tiedotuspöytä. Tähän asti varoja oli hankittu kotiseutulehteä julkaisemalla. Lehti on ollut alueen ilmoittajien käyttämä ilmaisjakelulehti ja sellaisena hyvin tuottava.

Sähköisen viestinnän nopea tuleminen - Nivalassa myös kaapelitelevisio - ja Paikallisradioliiton perustaminen varsinaisesti olivat synnyttäneet ajatuksen radioluvan hakemisesta. Salmela oli Paikallisradioliiton perustavassa kokouksessa itse mukana.

Näistä lähtökohdista radion tehtäväksi arvioitiin kotiseututyön tekeminen ja kuntalaisten palvelujen lisääminen. lisäksi Salmela arvioi, että kaupallisen radiotoiminnan käynnistyessä ja jos seuralla ei olisi radiolupaa, pysähtyisi mainosmarkkojen tulo ja sitä kautta myös kotiseutuyhdistyksen toiminta.

Lupahakemuksessa viitattiin 40 vuoden traditioon paikallisviestinnässä ja siinä saavutettuun hyvään tulokseen.

Luvan myötä 1978 perustetun kustannusosakeyhtiön toimialaan lisättiin kaapelitelevisio- ja radiotoiminta. Toimitusjohtaja oli vienyt hanketta eteenpäin ja osallistunut Paikallisradioliiton toimintaan.

Radion nimeksi harkittiin Radio Lakeus, koska Nivala oli liian pieni talousalue radiolle ja lupa uskottiin saatavan laajemmalle alueelle. Toiminta-alueena nyt lähikunnat: Nivalan lisäksi Haapajärvi, Ylivieska, Sievi, Haapavesi ja Reisjärvi.

Kustannustoiminta oli ollut taloudellista tuottavaa. Niinpä Salmelan arvion mukaan velvollisuutta sen enempää kuin tarvettakaan heillä ei ollut hakeutua yhteyksiin esimerkiksi MTV:n tai muunkaan "ison rahan" kanssa.

Uskonto oli ongelmallinen pohdittava. Helluntaiseurakunta oli ollut aktiivisin ja heille aiottiin myös antaa ohjelma-aikaa. Nivala on herätysliikkeiden keskeisiä paikkoja, lestadiolaisia noin 50 prosenttia ja körttiläisiä 30 prosenttia. Radio ei voi olla ottamatta huomioon uskonnollisia herätysliikkeitä.

Ohjelmapolitiikasta päättämään oli suunniteltu lehden toimitusneuvostoa, jossa puheenjohtajana kirkon edustaja, ensin kirkkoherra ja sittemmin kappalainen, varapuheenjohtajana kunnan edustaja, jäsenenä kummankin herätysliikkeen edustajat, kaikkien Nivalassa vaikuttavien puolueiden edustajat ja liike-elämän edustajat. Salmelan mukaan kyse on enemmän herätysliikkeiden voimasuhteista kuin poliittisista.

Käytännössä Salmelan arvion mukaan radio on niin nopea väline, että toimitukselle on annettava erittäin paljon valtaa. Toimitusneuvosto on liian hidas tähän. Toisaalta kuuntelijat ovat Salmelan mielestä se oikea ohjelmaneuvosto.

Salmela sanoo, että Sanomalehtimiesliiton puheenjohtajan Antero Laineen kanta siitä, että saman kustannusyhtiön toimittajat eivät voi ottaa osaa sekä lehden että radion töihin on pitänyt lehden toimittajat pois radion ohjelmapolitiikan suunnittelusta.

Ohjelmiston perustana kustannussyistäkin suorat lähetykset ja "soita studioon" - lähetykset. "Me olemme epäonnistuneet ellei studioon tule vähintään 400 puhelua päivässä." Pääasiallisena ideana on, että alueen ihmiset "tekevät" ohjelman ja sen luonteen, radio on vain välikäsi.

Ohjelma-aikaa on arkisin päivittäin viisi tuntia eli aamulla 6.30-10 ja iltapäivällä 15.30-17. Lisäksi viikonloppuisin ohjelmaa ja päälle vielä myydyt ohjelma-ajat. Musiikin osuudeksi Salmela arvioi 70 prosenttia ja juonnetuille ja puheohjelmille jäisi 30 prosenttia.

Ajankohtaista ohjelmistoa tavoitellaan, mutta uskon suhteen pitää olla hienotunteinen. "Salmela korostaa, että tässä on otettava ostopäätöksiä tekevät ihmiset huomioon."

Suorien lähetysten suuren osuuden takia ohjelmiston luonne määräytyy paljon paikkakuntalaisten aktiivisuuden mukaan.

Kohdentamista voidaan ajoittain tehdä esimerkiksi herännäisjuhlien takia. Osa ohjelmistosta voidaan suunnata myös nuorisoa aktivoimaan radion alkuvaiheessa, mutta jatkossa ohjelmaa tehdään kaikille ikä- ja kansalaisryhmille.

Paikkakunnan asioihin ei aiota vaikuttaa eikä radio siihen pystyisikään herätysliikkeiden voiman takia. Poliitikkaankin ollaan kyllästetty joten aikomuksena on olla palveluradio: avoimet työpaikat, eläinlääkäri- ja terveyskeskuspäivystykset, sää- ja tieolot tai esimerkiksi missä puimuri on vapaana. Tärkeätä on myös, että yksittäinen ihminen pääsee puhumaan radiossa.

Paikalliskulttuuria edistettäisiin radiossa. Lisäksi kansanmusiikin nauhoittaminen ja nuorten paikallisten bändien musiikin soittaminen radiossa kuuluisivat toimintaan.

Paikallisuudesta Salmela mietiskelee, että nopeasti muuttuva yhteiskunta ja muuttoliike luovat juurettomuutta etenkin nuorisossa. Ihmisille pitää antaa mahdollisuus vaikuttaa siihen ympäristöön, jossa he asuvat eli esimerkiksi päästä puhumaan radiossa, jotta heille muodostuisi käsitys kotiseudusta.

Kansalaisten avoin keskustelu toteutuu antamalla kaikille mahdollisuus päästä ääneen eli edellä kuvatut suorat soita studioon -ohjelmat ovat käytettävissä.

Toimitusrutiini on aiemmin lehdissä aiheuttanut sen, että ei ole keritty riittävästi kuuntelemaan tavallisia ihmisiä. Radio tarjoaa mahdollisuudet ja sitä pyritään toteuttamaan.

Herätysliikkeiden asioita radiossa ei käsitellä.

Radiolupa on aiheuttanut hermostuneisuutta sellaisilla tahoilla, joita aikaisemmin ei ole pidetty kilpailijoina. Mainosmarkat ovat menossa uusjakoon. Kalajokilaaksossa yhdelläkään päivälehdellä ei ole ollut todella vahvaa otetta, vaan Nivalan talousalue on ollut paikallislehtien valta-alue. Päivälehdistä Kalajokilaakso, Kaleva, Pohjalainen ja Iikka ovat perinteisesti pitäneet Nivalan aluetta keskinäisenä kilpailualueenaan.

Nurmijärvi, Kiljava

SAK:n koulutussihteeri Jari-Pekka Jyrkänne oli haastateltavana 23.5.1985.

Paikallisradioliiton perustamisen aikaan lehtien hakiessa kokeilulupia oli SAK:ssa työryhmä, joka pohti uutta viestintäpoliittista tilannetta. Ryhmä esitti SAK:n hallitukselle, että järjestö anois useampiakin paikallisradiolupia.

Kiljavan ammattiyhdistys- ja kansanopiston lupahakemuksessa ensisijaiseksi tehtäväksi määriteltiin ohjelma-avustajien koulutusradiona toimiminen.

Luvan saannin jälkeen opiston johtokunnan puheenjohtaja Jyrkänne on vetänyt suunnittelua.

Tähän mennessä käytetty tekniikan konsulttina SAK:n tiedotusosaston av-toimittajaa ja yhteyksiä on ollut paikallislehden ja seurakunnan kanssa, jotka molemmat haluaisivat olla mukana radion kehittämisessä ja käyttää sen ohjelma-aikaa.

Ohjelmavastuu on luvan myötä opiston johtokunnalla.

Koulutusradiolähtökohdasta ohjelmapoliittinen linja on ollut työelämän tietouteen ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin painottuva. Lisäksi ajatuksena on sananvapauden lisääminen ja voimakas paikallisuus. Suunnittelun tässä vaiheessa tarkempi erittely oli vaikeaa, mutta todennäköisesti akseli ajankohtaisohjelmat - paikalliskulttuuri olisi vahva.

Ohjelma-aikaa on ajateltu arki-illoiksi tunti tai pari ja lisäksi ulkopuolisille kansalaisjärjestöille mahdollisesti varattava aika.

Radion kohderyhmänä palkkatyöväestö, mutta kukin ohjelma hakee oman kohderyhmänsä. Pyritään sekä heijastamaan paikkakunnan elämää että vaikuttamaan, mutta ilman tendenssiä.

Paikallisen kulttuurin edistäminen yleisenä pyrkimyksenä sopisi hyvin kaavailtuun radion linjaan. Kyse olisi paikkakunnalla elävien ihmisten tiedotusvälineestä, sillä paikallisuus lähtee ihmisistä. Yhdeksi tehtäväksi tulisi erilaisten väestöryhmien ja heitä edustavien järjestöjen aktivointi. Järjestöillä on ehkä enemmän tarvetta julkistaa käsityksiään kuin yksityisillä kansalaisilla.

Koulutusradio voisi myös tuottaa ohjelmia, joita voitaisiin lähettää muualla kuin Kiljavalla ja osa ohjelmista voisi kelvata jopa valtakunnalliseen levitykseen.

Nurmijärven kunta on hajanainen ja sillä on monta keskusta. Vain muutama tiedotusväline tavoittaa kaikki kuntalaiset. Paikkakunnan päälehden yksipuolinen omistuspohja osaltaan kaventaa sananvapautta.

Suurin pulma sananvapauden toteutumisessa on taloudellisen intressin korostetun vahva mukanaolo tiedonvälityksessä. Se pyrkii rajaamaan sellaiset mielipiteet ja sellaisten kansalaisryhmien toiminnan ulkopuolelleen, joiden suhde kaupalliseen viestintään on kriittinen ja joiden suhde mainontaan on varauksellinen.

Jyrkänne ei itse asunut Kiljavalla, mutta muisteli takavuosien kunnallispoliittisten kiistojen aikana paikallislehden "ottaneen selvästi kantaa porvareitten puolesta". Hänen mielestään tavallisten ihmisten ja työntekijöiden asioista kerrotaan paikallislehdissä varsin vähän verrattuna esimerkiksi rotarien ja lionsien tempauksiin. Myös erilaiset pienemmät ryhmät (vammaisat ym.) saavat varsin vähän asioitaan julkisuuteen.

Jos asema pyrkii toteuttamaan sananvapautta, sen pitää jopa hiukan kannustaa näitä ryhmiä käyttämään sananvapautta. Ainoat rajat ohjelmille asettaa Ohjelmatoiminnan säännöstö.

Radion kuuntelu on helppoa välineen seuraaminen ei vaadi samaa intensiteettiä kuin television tai lehden. Vaikeutena on, että radion viesti menee nopeasti ohi.

Jyrkänteen mielestä Suomessa on varsin korkeatasoista radiojournalismia. Puutteena on ollut ehkä paikallisuuden, kevyen paikallisen otteen puuttuminen, mikä on luonut tilauksen paikallisradioille. Korkeatasoinen journalismi asettaa myös riman paikallisjournalismille.

Radio olisi ensisijaisesti täydentävä paikallisuudellaan ja kyvyllään tuoda esille asioita monipuolisesti uuden ja paljon henkilökohtaisemman median kautta kuin esimerkiksi lehti. Sen verran kilpailua, että elävöittää tiedonvälitystä paikkakunnalla. Lähinnä kilpailu olisi journalistista.

Konkreettista yhteistyötä ei ole muiden viestintävälineiden kanssa. Nurmijärven Sanomien kanssa oli ollut keskusteluja radion uutistoiminnan avustamisesta, mutta lehti oli lähinnä kiinnostunut mainonnasta.

Erosta Yleisradion ja paikallisradion välillä Jyrkänne:

Yleisradion ohjelmat ovat ammatti-ihmisten tekemiä. Heillä on resursseja, joiden kanssa pieni asema ei pysty kilpailemaan. Paikallisradio ei pysty samanlaiseen uutishankintaan kuin Yleisradio. Mutta paikallisradioasemalle voi tavallinen ihminen tulla tunniksi turisemaan. Koska ohjelma on paikallista ja pienelle ihmisjoukolla suunnattua, se on henkilökohtaisempaa ja tuttavallisempaa, siinä esiintyy enemmän tuttuja asioita ja tuttuja ihmisiä kuin Yleisradion ohjelmissa.

Radio ei aloittanut toimintaansa.

Pieksämäki

Päätoimittaja Ilkka Seppää haastateltiin 10.6.1985.

Luvansaaja perheyriety Lehtisepät Pekka ja Ilkka Seppä Ky kustantaa Pieksämäki-lehteä. Yrityksellä on myös kirjapaino. Lehtisepät osallistuu myös koko Itä-Suomen kattavan kaapelitelevisioverkon rakentamiseen.

Radion taustalla oli Ylen Mikkelin alueradion huono kuuluvuus Pieksämäellä. Valtiolta oli toistuvasti anottu tukilähetintä Pieksämäen ja Mikkelin välille. Keväällä 1983 paikallisradiokokeilun ollessa julkisuudessa tuli valtiolta kielteinen päätös lähetinanomukseen ja niin syntyi ajatus Pieksämäestä yhtenä paikallisradion kokeilupaiikkakunnista.

Lupaa haettaessa radion ajateltiin toimivan täydentävänä välineenä paikallislehden rinnalla. Se ei pysty määrällisesti samaan kuin lehti, mutta on toisaalta nopeampi. Lehteä pystytään paikkakunnalla julkaisemaan viitenä päivänä viikossa ja radio saattaa tarjota monipuolista ohjelmaa myös viikonloppuna.

Radio on viestintäväline, jota pieksämäkeläisten ei ole ollut aikaisemmin mahdollista itse kokeilla eikä kuulla paikallisista asioista radion kautta.

Lupaa haettiin kiireellä yhdessä muiden Paikallisradioliittoon liittyneiden kanssa, jotta kaikkia hakemuksia ei olisi mahdollista tyrmätä. Aikaa erillisen yhtiön perustamiseen radiotoimintaan ei tuolloin ollut. Radiota varten perustettavan yhtiön, mikäli liikenneministeriö sellaisiin ottaa myönteisen kannan, omistus olisi laajempi. Mukaan otettaisiin paikallisia tahoja.

Alustavasti yhteydessä on oltu kaupunkiin ja maalaiskuntaan, [Pieksämäellä toimivaan] Suomen kirkon sisälähetysseuraan, Pieksämäen ammatilliseen

paikallisjärjestöön, Pieksämäen kauppakamarivaliokuntaan ja liikemiesyhdistykseen. Yhteydenotoissa on periaatteellisella tasolla keskusteltu sekä taloudellisista että ohjelmapoliittisista kysymyksistä.

Radion vetäjäksi valittava henkilö päättää ohjelmapolitiikasta yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Linjana on tarjota paikallista, uutisvoittoista ohjelmaa, jonka ohessa käytetään paikkakuntalaisia ja heidän harrasteipiirejään ohjelmien esittämisessä siten, että mahdollisimman monella olisi mahdollisuus olla mukana ohjelmien tekemisessä. Erityisesti toivotaan, että kansalais- ja työväenopistot, teatterin harrastajat, kirjoittajat ja kuorot tulevat aktiivisesti mukaan ja siten myös muuta kulttuuritoimintaa viriäisi radion myötä. Ohjelmistossa kuitenkin pääpaino on uutisilla ja musiikilla.

Tähän mennessä ainoat kontaktin ohjelmiston sisällöstä ottaneet ovat olleet ammatillinen paikallisjärjestö ja sisälähetyseura. Niille joko vuokrataan ohjelma-aikaa tai ovat muuten mukana.

Suunnitteilla on "ohjelmaneuvosto" tai "puhujaraati", jonka jäseninä olisi eri intressipiirien edustajia ja jolla saataisiin sisältöön monipuolisuutta ja kaikki tulisivat kuulluiksi.

Musiikkiohjelmaa olisi noin puolet, ajankohtais- ja uutisohjelmaa noin viidennes ja loput muuta ohjelmaa. Ohjelma-aikaa olisi 4-5 tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa, myös sunnuntaiohjelmat ovat suunnitelmassa.

Paikkakunnan pienuuden takia kohteena ovat kaikki ikä- ja kansalaisryhmät.

Radio heijastelee sikäli, että paikkakunnan nykyisestä elämästä ammennetaan kaikki aiheet, mutta kulttuuriharrastusten osalta pyritään "houkuttelemaan" myös uudistuksiin. Samalla radio tarjoaa yhden esiintymispaikan kulttuurin harrastajille, joilla muuten saattaisi olla vaikeuksia tavoittaa yleisöään.

Paikallisuus ymmärretään siten, että aihepiirit liittyvät paikkakunnan elämään ja historiaan ja siten ohjelmat kiinnittyvät paikkakuntaan. Ulkopuolisia uutisia seurataan ja "suomennetaan" eli kerrotaan mitä ne tarkoittavat pieksämäkeläisille.

Kansalaisten avointa keskustelua edistämään aiotaan puhelinhaastattelukierroksia, joilla kansalaismielipide yritetään saada esiin. Myös pienimuotoiset keskusteluohjelmat ajankohtaisista asioista.

Pieksämäki on Sepän mielestä niin Kuopion ja Mikkelin puristuksessa, että harvoin on joku pieksämäkeläinen päässyt eetteriin. Ongelma on ollut kaikille yhteinen, esimerkiksi kunnallispoliittisia keskusteluja ja kannanottoja ei ole ollut mahdollista kuulla. Radion avulla saattaa myös pienimuotoinen kulttuuritoiminta saada äänensä paremmin kuuluviin.

Ohjelmisto noudattaa paikkakunnan luonnetta siten, että "tuskin se kovin rajun radikaali tulee olemaan esimerkiksi sukupuoliopetuksen alalta"

Radion etuna on se, ettei se ole tekniseen valmistusaikaan sidottu. Suorassa lähetyksessä se on ilmaisutavaltaan aidompi kuin lehti. Radio on täydentävä väline: suppeampi, mutta nopeampi kuin lehti. Lisäksi niillä on erilainen luonne kulttuurin virittäjinä.

Suurin ongelma radiojournalismissa on ollut sen valtakunnallisuus. Yleisradion osalta se ei tietysti ole haitta, jos paikallisradiot saavat keskittyä suppeiden talousalueiden tiedotukseen ja Yleisradio hoitaa valtakunnalliset ja kansainväliset yhteydet sekä sellaiset korkeatasoiset erikoisohjelmat, joita paikallisradioiden ei ole mahdollista tuottaa.

Taloudellista kilpailua tulee sillä radio vie paikallisesta mainoskakusta osan. Pieksämäellä toivotaan kuitenkin osan mainoksista olevan paikkakunnan ulkopuolelta, jolloin radion keräämä mainonta ei heikentäisi lehden toimintaedellytyksiä. Lehden taloudellisesta tuloksesta vastaavat ovat epäilleet radion vaikutusta lehden talouteen.

Yleisradion Mikkelin toimitus on osoittanut tiettyä kriittisyyttä; sitä ei selvästikään ole miellyttänyt Pieksämäen paikallisradiohanke.

Erona Yleisradion alueelliseen ja paikalliseen ohjelmistoon on, että uutiskynnys Pieksämäen paikallisradiossa on erittäin matala.

Radio Pieksämäki aloitti 1.12.1985.

Pori

Teknisten Liitto sai toimiluvan Poriin. Toimittaja Matti Kairimo kertoi alkuvaiheen suunnitelmista.

Kairimo viittaa Paikallisradioliiton 1983 käynnistyneeseen kampanjointiin, luvan hakuun lähdettiin tasavertaisuuden vuoksi, monopolia vastaan.

Osakeyhtiö oli aikomus perustaa toimintaa varten ja mukaan kaavailtiin Porin kaupunkia, seurakuntia, ammattiliittoja, yrityksiä, ammattiyhdistysliikettä lähellä olevia tahoja sekä pienosakkaita, esimerkiksi harrasteyhdistyksiä.

Ohjelmayhtiö valitsisi ohjelmaneuvoston, joka olisi yhteydessä toimitukseen. Ohjelmatyö oli tarkoitus eriyttää selvästi taustayhteisöistä. Toimitus päättäisi ohjelmapolitiikasta mahdollisimman paljon.

Käynnistyksestä käytiin lukemattomia keskusteluja asiantuntijoiden kanssa ja myös viestintäpoliittinen keskustelutilaisuus järjestettiin. Ohjelmaprofiilia suunniteltaessa oli paljon yhteyksiä.

Paikallisradio puolustaa kansallista kulttuuria. Kaikki ajatukset ja mielipiteet eivät tule esiin maakunnallisten ykköslehtien kautta. Keskustelua haluttaisiin viedä työpaikoille ja toreille. Miten se tapahtuisi oli vielä ratkaisematta. Se oli selvää, ettei ohjelma olisi kuitenkaan pelkkää viihdettä.

Tarkoituksena ei ollut painottaa musiikkia. Feature-ohjelmistoa pidettiin tärkeänä, samoin läheisiä kontakteja kuntalaisiin. Ohjelmia tehtäisiin työstä ja työn tekemisen ehdoista, elinkeinoelämästä, elinkeinorakenteesta ja muista jokapäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Käyttötiedolla olisi suuri osuus. Käyttötietoa on esimerkiksi tiedotukset, sää, aikamerkit, tapahtumakalenterit ja vinkit. Paikallista ajankohtaista ovat uutiset, ajankohtaisohjelmat ja kulttuuri.

Kuunnelmia ja lastenohjelmia voitaisiin tehdä yhteistyössä muiden asemien kanssa. Listaan kuuluivat Kuopio, Lappeenranta, Nurmijärvi, Turku ja Vaasa.

Ohjelmaa oli tarkoitus lähettää kuusi tuntia päivässä. Kohteena kaikki porilaiset.

Heijastaa ja vaikuttaa: ei tuuliviiri, mutta ei myöskään pakkosyöttöä.

Paikallisen kulttuurin osalta määritelmä "suppeampi kuin Radio Cityllä. Ei painotu Nato-maihin."
Porilainen kulttuuri esiin ilman nurkkakuntaisuutta.

Sanavapaudesta Kairimo huomauttaa sanomalehtien keskittymisen olevan ilmeistä. On myös paikallisia tiedotusmonopoleja, lehti ja kaapelitelevisio samalla omistajalla. Kaipaa lisää keskustelua yhteiskuntaelämästä ja -politiikasta ja ihmisten keskeisistä ongelmista. Viestintää ei ole tehty enemmistön ehdoilla. Laaja joukko ei pääse riittävästi esiin: palkansaajat, perheiden ja vanhusten ongelmat.

Radio elää ajassa mukana ja on helposti mukana kaikkialla. Kynnys avata on pieni.

Yleisradiossa on Kairimon mukaan ammattitaitoa. Niinpä hän ei näe pahempia puutteita harjoitetussa radiojournalismissa.

Kokoomuslainen maakuntalehti Satakunnan Kansa oli hakenut itse lupaa ja Kairimon mukaan odotti Teknisten Liiton hankkeen "menevän mistiin". Yhteistyötä ei näin ollut syntymässä. Paikallisen sosialidemokraattisen Uusi Aika -lehden kanssa yhteistyötä oli hahmoteltu.

Radio Pori aloitti 1.12.1985.

Tampere

Radioluvan sai Tampereen yliopiston ylioppilaskunta. Haastateltavina olivat 30.5.1985 ohjelmapäällikkö Ismo Nykänen, toimittaja Kalle Koponen sekä ekonomiopiskelija Markku Veima, joka oli radiotoimintaa varten perustetun Tampereen Ääni Oy:n hallituksen puheenjohtaja.

Idea oli saatu syksyllä 1984 ja sitä toteutettiin välittömästi. [Vastaus kysymykseen siitä, millaisena hakija näki radioaseman tehtävän ja tarkoituksen lupaa anoessaan, puuttuu, vaikka sille on jätetty yhteenvedossa tilaa.] Lupahakemusta olivat

sommitelleet ylioppilaskunnan puheenjohtajat Ari Rannisto ja Markku Mäkinen sekä ylioppilaskunnan kulttuurisihteeri Jukka Kulmala.

Radiotoimintaan perustetun Tampereen Ääni Oy:n luvansaaja omisti yhdessä toisen opiskelijataustaisen organisaation Juvenes Oy:n kanssa. Ylioppilaskunnalla on Tampereen Äänen yhtiökokouksessa ehdoton enemmistö, jolla se myös valitsi radion hallituksen, jossa on myös Juveneksen edustaja. Ylioppilaskunnan asema korostuu vielä siten, että sen ylin päättävä elin edustajisto sai viimekätisen vallan hyväksyä yhtiökokouksen päätökset.

Radiotoiminnan käynnistämistä valmisteltiin kahdessa avoimessa työryhmässä: ohjelmapoliittisessa ja teknis-taloudellisessa. Ohjelmapoliittisen työryhmän palkattuna sihteerinä oli Kalle Koponen ja teknis-taloudellisen Ari Rannisto. Muuten työryhmien kokoonpano vaihteli. Vähitellen niihin oli muodostunut ydinjoukko. Tekniikan osalta kulttuurisihteeri Jukka Kulmala valmisteli ratkaisuja alusta alkaen.

Radio oli ollut yhteydessä erilaisiin kansalaisten yhteisöihin ja yhdistyksiin sekä mainostoimistoihin ja liike-elämään. Yhteisöjen kautta toivottiin saatavan mahdollisimman laaja tekijäkunta ja myös laajasti ideoita.

Ohjelmapoliitikasta vastaa ohjelmapäällikkö. Käytännössä pyritään ohjelmapoliitikasta keskustelemaan toimittajien kanssa. Yhtiön hallituksella on kuitenkin ohjelmapoliittista valtaa yhtiön ylimpänä päättäjänä. Tähän elimeen oli otettu sekä journalisteja että talousihmisiä, jottei yhtiön hallituksessa käsitellä vain taloudellisia näkökohtia.

Veiman, Mäkisen ja Kopsen lisäksi hallituksessa olivat Pirkanmaan yrittäjien aluejärjestön toiminnanjohtaja Kari Kantalainen, toimittaja Pasi Toivonen, Juvenes Oy:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Uusitalo ja Radio Cityn toimituspäällikkö Reijo Rutanen.

Ajatuksena oli tehdä täyden palvelun radio Tampereelle. Aloittava radio olisi Tampereen ainoa paikallisradio sillä Ylen alueradio palvelee noin puolta tusinaa kuntaa eikä keskity vain Tampereeseen. Nykäsen mukaan radio aiottiin "elämään ja hengittämään siinä rytmissä kuin Tampere elää ja hengittää". Ajatuksena oli myös se, että ellei kuuntele tätä asemaa ei itse asiassa tiedä mitä kaupungissa tapahtuu. Yhtään ihmisryhmää iän, sukupuolen, käyttäytymisen, tapojen tai muitten tottumusten vuoksi ei jätettäisi ulkopuolelle.

Ohjelmapoliittisessa työryhmässä olleitten toimittajien lisäksi ohjelmapoliitikkaan olivat vaikuttaneet erilaiset harrastusryhmät ja järjestöt. Siihen katsottiin myös radion lähtökohtien velvoittavan olihan ylioppilaskunta jonkinnäköinen vaihtoehtoliikkeiden tukija. Tampereelta oli ollut myös vaihtoehtoliikkeiden oma hakemus. Heidän arveltiin olevan kiinnostuneita siitä mitä Tamyn radiossa oli tekeillä.

Ilmeisenä pidettiin, että vaihtoehtoiset kulttuuri-ilmiot olisivat esillä radiossa. Nykänen teki kuitenkin eron Radio Cityssä käytettyihin termeihin "uusi" ja "erilainen" journalismi, niitä ei käytettäisi Tampereella. Radio-ohjelmia oli tehty

60 vuotta ja kaikenlaisia ohjelmia on jo tehty, nyt voitiin vain opetella tekemään näitä ohjelmia paremmin.

Musiikkia oli tarkoitus olla ohjelmistossa 60-70 prosenttia ja musiikkitarjonnassa oli tarkoitus palvella kuulijoita mahdollisimman monipuolisesti. Aamuun oli tarkoitus tehdä mahdollisimman kuunneltava 3-3,5 tunnin kokonaisuus. Vakavistakin asioista kerrottaisiin, mutta ne oli toteutettava siten, että niistä tulisi helposti kuunneltavia. Iltapäivällä kello 14-16 oli tarkoitus tarjota ohjelmaa kotiin palaaville koululaisille ja opiskelijoille, kevyttä musiikkia enimmäkseen rokkia. 16-17.30 (18) oli tarkoitus tarjota päivittäisen ajankohtaisjournalismin vahvin annos.

Ohjelmarungoista huolimatta radioaseman luonne piti sisällään sen, että koko ajan olisi olemassa ääretön liikkumis- ja joustamisvara.

Kokonaisuudessaan ohjelmaa olisi kaikkina päivinä ja 7-10 tuntia päivässä.

Mitään ryhmää tästä täyden palvelun radiosta ei jätettäisi ulkopuolelle. Ohjelmaa tehtäisiin lapsille, nuorille, työtätekeville ja varttuneille.

Radio aikoi seurata tarkasti, mitä Tampereella tapahtuu ja jos se jotenkin vaikuttaisi asioihin, "niin sillehän me emme mitään voi". Vaikutusta sen enempää kuin heijastustakaan ei haluttu nähdä radion tavoitteena, ainakaan perinteinen tiedotusvälineiden tapa mahdollisimman tarkasti toistaa tapahtumia ei olisi radioaseman tehtävä.

Ohjelmepoliittisessa työryhmässä oli katsottu, että kaikesta julkisuuden tarjonnasta, joka päivittäin kohtaa ihmisiä, olisi nostettava esiin keskustelun teemoja kehittämään jatkoa hyvin päiväkohtaisille ajankohtais- ja uutiskriteereille, joita nykyjournalismi pitää sisällään.

Talouden ja politiikan päätöksentekijöiltä kysyttäisiin perusteluja heidän kannanottoihinsa. Kysytään "Miksi" yhtä paljon kuin nykyjournalismi pyrki selvittämään kuka sanoi, missä sanoi ja milloin sanoi.

Haastattelussa lehden ja radion luonne on erilainen. Lehteen tehtävällä haastattelulla haetaan tietoa, joka kirjoitetaan sitten ihmisten luettavaksi, mutta lukijat eivät tiedä miten haastattelu on tapahtunut. Radiossa haastattelun luonne on tulkitseva, tulkitaan tietoa joka toimittajalla on hänen penätessään perusteluja haastateltavalta asiasta, jonka lehti on tietopakettissaan tarjonnut. Radio on erittäin huono tiedonsiirtoväline, tämä rajoitus on tulkinnan avulla muutettavissa positiiviseksi.

Kummastelemme suuresti kaikkea mitä tapahtuu.

Paikalliskulttuurin edistäminen tapahtuisi seuraamalla kaikkea kulttuuria, mitä ihmeellisintä toimintaa mitä kulttuuriksi voi kutsua ja tekemällä siitä ohjelmia sekä luomalla uusia näkökulmia siihen. Lisäksi radio aikoi myös järjestää itse erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, joista tehtäisiin myös radio-ohjelmaa. Esimerkkinä oli myös radioteatteri paikallisin voimin toteutettuna.

Nykänen ymmärsi paikallisuuden ei niinkään maantieteellisenä, vaan myös henkisenä eli kaikkena sellaisena, mitä maailmasta, Suomesta, sen ihmisistä, asioista ja tapahtumista Tampereellekin tulee tietoa. Tampere on pohjoismaiden suurin sisämaakaupunki, se on yhteiskunnalliselta kehitykseltään samanlainen kuin mikä tahansa jälkiteollistuneen yhteiskunnan kaupunki missä tahansa samanlaisessa yhteiskunnallisen kehityksen vaiheessa olevassa maassa. Sen ongelmat, sen hyvät puolet, sen kulttuuri ja politiikka liikkuvat siinä paikallisuuden tasossa, joka on samanlaista kaikkialla samantapaisissa paikoissa.

Kansalaisten avoimesta keskusteltaessa viitattiin niihin ongelmiin, joita esimerkiksi Yleisradion kansalaisradiotoiminnassa oli tullut esiin. Alkuinnostuksen jälkeen yhdet ja samat yhteisöt ja ihmiset tekevät ohjelmia. Alakulttuurin muotoja saattaa syntyä, mutta sitten yleiskulttuuri syö ne. Muissakin liikkeissä puuhamiehinä olevat tulevat sellaisiksi kansalaisten radiotoiminnassakin.

Tietäessämme tämän on lähdettävä siitä, että radiossa on avoimet ovet, ihmisiä on saatava kertomaan oma mielipiteensä siis eräänlainen Hyde Park -systeemi ja periaate, eri asia on miten se saadaan toimimaan.

Toimituksen tarkoitus oli esittää myös "tyhmiä kysymyksiä", kansalaisten mielessä olevia asioita, joita ei julkisesti uskalleta esittää. Samalla turhaa kunnioitusta ja pelkoa radiota kohtaan pyrittäisiin vähentämään.

Radio ei pyrkisi olemaan paikallis**radio**, 60 vuotta jatkuneen yleisradioinstituution jatkumo, vaan aseman ympärillä pitää koko ajan tapahtua ja aseman pitää liikkua koko ajan kaupungissa ja herättää pelkällä olemassaolollaan kansalaisten avointa keskustelua ja myös kritiikkiä.

Nykasen mielestä sananvapauden kannalta lisä ei tee koskaan pahaa, Tampere oli lähes yhden lehden, Aamulehden, kaupunki. Lisänä oli vain kaksi poliittista lehteä [sosialidemokraattien Kansan Lehti ja kansandemokraattien Hämeen Yhteistyö]. Koska paikallisradiota ei oikeastaan vielä ole ollut - Yle enemmän alueellinen - oli radiolla journalistinen ja markkinarako.

Koponen katsoi, että sananvapaus on "hämärä käsite", sillä ihmisillä ei ole varsinaisesti sananvapautta, vaan se on viestintäinstituutioilla ja niiden omistajilla. Sen vuoksi käynnistyvässä radiossa ei aiottu vaahdota olevansa sananvapauden airut Tampereella. Esimerkiksi Tampereen kaupunginhallituksen esityslistalla on aina 5-10 asiaa, joita mikään lehti tai radio ei käsittele tai ei ainakaan hae niihin kaikkia näkökulmia, vaikka ne saattaisivat olla kiinnostavia muinakin kuin kunnallisuutisina.

Tarkoitus ei ollut olla minkään intressiryhmän äänitorvi, maailmaa ei ollut tarkoituskaan hahmottaa intressiryhmistä käsin. Käsiteltäviä asioita olisi kuitenkin esimerkkinä vaikkapa lehtien yleisönosastot, joille kirjoittavat saavat harvoin vastausta eikä oikein räikeän mielipiteen esittäjältä perätä perusteluita.

Kaikkia asioita oli tarkoitus käsitellä. Eri asia sitten oli, millä tavoin niitä käsiteltäisiin.

Radio on musta laatikko, jossa on kovaääninen ja josta ei voi koskaan tietää mitä sieltä tulee ulos. Kun sieltä tulee jotakin ulos, niin se ei synnytä kuvaa, vaan mielikuvan, joka juuri on tärkeää ajattelulle. Esimerkiksi Yleisradiossa ei ole ollenkaan mietitty radion välinelunnetta ja siksi "meidän" on se tehtävä ja opeteltava

Paikallisradion ominaisuudeksi arvioitiin ääretön joustavuus ja nopeus sekä tapahtumien merkityksen etsiminen ihmisten puheitten kautta. Tähän asti radiojournalismi oli ollut jähmeää, nopeisiin tilanteisiin ja ideoihin ja oltu pystytty sopeutumaan, eivätkä esimerkiksi alueradion ohjelmat "hengittäneet tätä aikaa".

Haastateltavat arvelivat, että Yleisradio koki aloittavan radion kilpailijakseen. Tämä oli jo aiheuttanut muutoksia alueradion ohjelmarakenteeseen. Aamulehti ei ollut vielä ottanut kantaa paikallisradioon, mutta mainostulojen osalta kilpailua saattaisi tulla. Tosin radion mainosmarkat olisivat osittain pois myös suoramainonnalta.

Tähän asti Aamulehden ja Hämeen Yhteistyön kolumnistit olivat enemmänkin lyöneet toisiaan. Näistä kirjoituksista oli ollut havaittavissa, että paikallisradio nähtiin Yleisradion jatkumona. Oli haettu samoja kiistan aiheita kuin Yleisradiossa eli lähinnä puoluepoliittisia spekulatioita että minkä hiton värisiä ne nyt on kun ne aloittaa, että onks ne nyt porvareita vai komukoita vai mitä helvetin vihreitä ne on.

Radio 957 aloitti lähetyksensä 15.8.1985.

Toijala-Valkeakoski

Haastattelussa oli Toijalan Seutu -lehden päätoimittaja Kalle Siukola, joka oli tässä vaiheessa luvan saaneen Toijalan-Valkeakosken Paikallisradio Oy:n toimitusjohtaja.

Alkukesästä 1983 Paikallislehtien liiton jäsenkirjeen jälkeen heti oli aloitettu laajentamalla lehtiyhtiön toimialaa. Asia oli välittömästi käsittelyssä ja Toijalan Seutu Oy päätti perustaa radioyhtiön. Ajatuksena oli paikallislehtimäinen sähköinen tiedotusväline hoitamaan lehden levikkialueella radiotoimintaa.

Elokuussa 1983 perustava kokous. Taustalla Seppo Sisätön näkemys, että Toijala on paikka, jossa edellytykset radiotoimintaan ovat olemassa. Anomus mukaili Paikallisradioliiton ohjeita.

Toijalan Seudun tausta oli huomattavan laajapohjainen. Se oli perustettu osuuskuntamuotoisena ja mukana olivat poliittiset ryhmät, yhdistykset ja kaupunki.

Lokakuussa 1984 luvan hakemiseen tulivat mukaan Valkeakosken kaupunki ja Valkeakosken Sanomat Oy.

Toijalan-Valkeakosken Paikallisradio Oy:ssä kahden lehtiyhtiön ja kahden kaupungin lisäksi lähes 300 erilaista osakkeenomistajaa: koko poliittinen kenttä,

urheiluseuroja, kotiseutuyhdistyksiä, pienviljelijäyhdistyksiä, yrityksiä, paikallispankit ja yksityishenkilöitä.

Yhtiön hallituksessa oli edustus lehtiyhtiöistä, kaupungeista sekä Urjalan ja Viialan edustajat. Puheenjohtajana Yhtyneiden paperitehtaiden tiedotuspäällikkö, Valkeakosken Sanomien hallituksen puheenjohtaja.

Luvansaannin jälkeen hanketta olivat vieneet eteenpäin Siukolan lisäksi projektisihteeri Hannu Mäkelä ja yhtiön hallitus.

Ohjelmakysymyksissä oli oltu yhteydessä erilaisiin ryhmiin. Alueella on perinteisesti vilkasta yhdistystoimintaa ja yhdistykset ovat ottaneet itse huomioon radion suomat mahdollisuudet.

Ohjelmapolitiikasta oli tarkoitus hallituksen ohella saada päättämään erillinen ohjelmaneuvosto.

Käytännössä toimittajilla olisi paljon vastuuta. Ohjeet laatisi lehtien tapaan omistaja. Ohjelmapolitiittinen linja oli määrittelemättä.

Ohjelmaa oli tarkoitus lähettää 4 tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa: aamuisin kello 6.30-8.30 ja iltapäivisin 15.30-17.30. Musiikkia olisi yli puolet, mutta muuten ohjelmatyypien määrittely oli vielä tekemättä. Ohjelmaa ei ollut tarkoitus erikseen kohdentaa millekään ryhmälle.

Jos edistää paikallista kulttuuria, niin muuttaa jotakin. Paikallisuus vertautui haastateltavan mielestä paikallislehden näkökulmaan. Kansalaisten avointa keskustelua kuulijoiden olisi mahdollista edistää osallistumalla suoriin ohjelmiin.

Aiemmasta sananvapaudesta tai sen mahdollisista puutteista Siukola piti itseään jäävinä puhumaan, koska yhtiö edustaa paikallislehtiä.

Suurin puute siinä, että ihmiset laiskoja kirjoittamaan ei niinkään, että ei pääsisi julkisuuteen. Kaikki aineisto menee lehteen. Julkisuuteen pääsy on ryhmän aktiivisuudesta kiinni. Lukijat vastatkoon onko joitain jotka ei pääse julkisuuteen, ei tiedä.

Radion etuna on nopeus ja paremmat mahdollisuudet kontaktiin kuulijoiden kanssa. Aiemman radiotoiminnan osalta hän arveli, että Yle koetaan kaavamaiseksi. Erillisessä kysymyksessä Yleisradion aluetoiminnan ja paikallisradion eroista haastateltava arvioi Ylen etäiseksi ja paikallisradion tekävän ihmisläheisempää ja paikallisempaa ohjelmaa.

Radion arveltiin kilpailevan lähinnä journalistisesti ja olevan muuta viestintää täydentävä. Jos olisi arveltu pelottavaksi taloudelliseksi kilpailijaksi, ei olisi ryhdytty.

Radio 937 oli valittu radion nimeksi Toijalan-Valkeakosken verkkoryhmän mukaan. Radio aloitti lähetykset 15.9.1985 taajuudella 95,1.

Turku

Turkuun myönnettiin jaettu lupa. Näkövammaisten keskusliitto ja Turun Sanomalehtimiesyhdistys olivat hakeneet omia lupia. Edellisen piirissä ajatus oli ollut esillä aiemmin, mutta lupahakemus tehtiin aivan vuoden 1984 lopussa. Sanomalehtimiesyhdistys oli hakenut heti, kun luvat tulivat hakuun.

Radion vastaava toimittaja Markku Heikkilä ja vt. toimitusjohtaja Markku Salo olivat haastateltavina 4.6.1985.

Näkövammaisten keskusliitolla oli hakemuksen taustalla se, että liitto edustaa näkövammaisia ja muitakin, jotka ovat tiedonsaannin tyhjiössä. Radio on tasa-arvoinen väline. Mukanaolo muistuttaa myös aktiivisesta kuuntelijaryhmästä. Lupaa ei haettu järjestökanavalle, vaan yleisen tiedonvälityksen parantamiseksi, myös näkeville. Ohjelmistossa keskeisiä yleiset paikalliset aktivoivat tiedot. Erityiskohteena vähemmistöryhmät ja vaikeasti tietoa saavat.

Sanomalehtimiesyhdistys ajatteli panna päättäjät miettimään kenelle kokeilulupa pitäisi antaa. Vaihtoehtoinen viestintäpolitiikka kiinnosti.

Luvan saannin jälkeen perustettiin erillinen radioyhtiö Turun Paikallisradio Oy. Hallituksessa 4 ja ohjelmaneuvostossa 8 jäsentä. Molempiin kumpikin luvansaajista valitsee puolet edustajista. Päätösvalta on hallituksella ja ohjelmaneuvosto on hallituksen alainen toimikunta, joka käsittelee suuria linjoja.

Vastaavaksi ohjelmatoimittajaksi ajateltiin päätoimittajaa tai mahdollisesti toimitusjohtajaa. Toimituspäällikkö olisi toimituksen kakkosmies, joka yhteistyössä päätoimittajan kanssa laatii lyhyen aikavälin ohjelmistosuunnitelmia.

Näkövammaisten keskusliiton tarkoitus oli rahoittaa puolikkaansa omista varoista, sanomalehtimiesyhdistys joutuisi turvautumaan myös lainavaroihin.

Suunnitelmia työstämässä oli ollut projektityöntekijänä toimittaja Tuike Alitalo. Molemmilla luvansaajilla olleet erilliset toimikunnat ja järjestöjen hallitukset mukana suunnittelussa.

Kaupungin tiedotustoimen kanssa oli keskusteltu. Kulttuurilautakunnan lähikulttuuriprojekti voisi tuoda kaupunginosa- ja asukas-yhdistykset mukaan toimintaan ja avustajia löytyisi ehkä näin syntyvän kortteliverkoston avulla. Luonnonsuojeluyhdistys ja ylioppilaskunta olivat olleet yhteydessä. Yhteyksiä oli ollut kirjakahvilan kautta myös vaihtoehtoryhmiin.

Näkövammaisten keskusliitto oli Paikallisradioliiton jäsen, mutta Turun Paikallisradio Oy ei, kuten ei Sanomalehtimiesyhdistyskään.

Näkövammaisten jäsenkysely ohjelmatoiveista oli kertonut, että vähiten haluttiin pelkkiä äänilevykonsertteja, seuraavaksi vähiten juonnettuja musiikkiohjelmiä; musiikkiahan voi ostaa ja valita itse. Eniten kiinnosti ajankohtainen paikallistietous ja kuluttajatietous, sen sijaan hartaus- ja urheiluohjelmia ei toivottu. Aktivoivaa ajankohtaistietoutta ja paikkakunnan kulttuuria monelta kantilta oli siis tarpeen lähettää, mikä vastasi myös sanomalehtimiesten ajatuksia. Mahdollisesti myös avoimen korkeakoulun tyyppistä opinto-ohjelmaa

harrastusmuotoisen opiskelun tueksi tosin kiinnostus tähän oli ollut melko laimeata.

Yleisilmeeksi radiolle oli tulossa tähänastista radiotoimintaa populistisempi ja myös ajankohtais- ja uutisohjelmiin ulottuva ripeämpi ote.

Radio heijastaisi ympäröivää yhteiskuntaa "kuten tiedotusvälineet aina". Yhteisöllisyyttä ja kotiseutuhenkeä ajettaisiin "kuten paikallislehti ennen". Yhteenkuuluvuutta voi nyt sähköisessä viestinnässä ensimmäistä kertaa luoda.

Tarkoitus oli kohdistaa ohjelmisto kaikille, jotka yleensä jätetään pois: nuoret, vanhukset, vammaiset, vaihtoehtoliikkeet ja kulttuuritoiminta. Sanalla sanoen: vaihtoehtoradio.

Ohjelma-ajan luovuttaminen ulkopuolisille oli mietityttänyt varsinkin poliittisten puolueiden ja uskonnollisten ryhmien osalta, kulttuuriryhmille ja yleishyödyllisille yhteisöille ohjelma-aikaa olisi helpompi luovuttaa.

Paikalliset kulttuurituottajat olisivat etusijalla: tarjotaan kanava paikalliselle kulttuuriväelle. Järjestykseen asetettaessa paikallinen kulttuuri on tärkeintä, sitten valtakunnallinen ja lopuksi ylikansallinen. Kulttuuri määrittyy tässä esittäväksi taiteeksi, kirjallisuudeksi ja teatteriksi. Radiossa olisi turkulaisilla taiteenharrastajilla mahdollisuus saada ääni kuuluviin.

Paikallisuus ei rajoitu vain Turussa tapahtuvaan: Helsingissä tai maailmalla tapahtuva Turkua tai turkulaisia koskettava mahtuu paikallisuuteen. Radion näkökulma kansainvälisiin asioihin on paikallinen. Jos tällaista näkökulmaa ei löydy, niin aihe sivuutetaan.

Ohjelmiin pyrittäisiin löytämään tuoreita mielipiteitä ja osallistuttaisiin keskusteluihin asioista, jotka ovat esillä muissa tiedotusvälineissä. Myös Hyde Park -tyyppistä suoraa puhetta kadunmieheltä; suoraa hiomatonta turkulaista puhetta kuullaan. Niin puhelinkontaktiohjelmiä kuin suoria ohjelmia toreilta.

Paikallista tietoa lisäämällä lisätään paikallisiin asioihin liittyvää sananvapautta. Uusia ihmisryhmiä tulisi sananvapauden piiriin. Uusi väline lisää mahdollisuuksia sananvapauteen. Sähköisen viestinnän osalta murretaan käsityksiä hienosta, etäisestä välineestä. Tulevaisuudessa radioiden erilaisuus lisääntyy ja vaihtelua on lehtien tavoin.

Raakaa väkivaltaa ei esitettäisi, mutta muuten mikään inhimillinen ei olisi vierasta, toki toimiluvan rajoissa.

Radion syke on tätä hetkeä. Väline antaa mahdollisuuden kaksisuuntaiseen viestintään. Radio on lehtiä nopeampi, mutta myös ohimenevämpi.

Aiemmasta radiojournalismista oli Yleisradiosta syntynyt vaikutelma, jossa paljon tietävät toimittajat kertovat asioita etäisesti kansalle. Turkulainen paikallisradio olisi kuulijoiden kanssa samalta tasolta kommunikoiva väline. Se ei olisi suorastaan vaihtoehto Ylelle, vaan yksi monipuolistava ja laajentava vehje.

Jotain kivampaa kuin Yleisradio, joka on tärkeätä ja merkittävien asioiden objektiivista käsittelyä. On vähemmän tärkeä ja turkulaisempi. Polttopisteessä vain Turun kaupunki.

Luvan saannin jälkeen radion rakentajat olivat havainneet paikkakunnan valtalehdeissä Turun Sanomissa jonkin verran mollausta ja mieltivät olisiko kateutta. Muuten ristiriitoja ei havaittu, mitä nyt näkövammaisten osalle oli tullut mollausta järjestökanavasta, jossa opetetaan valkoisen kepin käyttöä.

Kilpailua arveltiin olevan lehtien kanssa, jotka häviävät nopeudessa, mutta voittavat laadussa. Taloudellista kilpailua ei uskottu tulevan paljon, sillä uusi väline toisi uusia markkoja jakoon. Radio pelastaisi turkulaiset suoramainonnalta, joka on "suunnatonta".

Auran Aallot aloitti 7.9.1985.

Uusikaarlepyy

Oy Nykarleby Lokalradio Ab sai luvan Uuteenkaarlepyyhyn. Pankinjohtaja Allan Blom vastasi kysymyksiin 22.5.1985.

Lupaa oli haettu, kun Blomin, lehtori Östen Engströmin ja toimittaja Bengt Kummelin tapaamisessa keväällä 1984 Engström otti asian esille. Hakemuksia alueelle ei ollut (Kokkolaan tosin hakemus oli Vaasan Seudun Paikallisradiolla), joten miehet päättivät perustaa radioyhtiön ja hakea sille koelupaa. Tarkoituksena oli parantaa paikallisista uutisista kertomista, koska Pohjanmaan uutisista valtaosa on Vaasasta ja sen ympäristöstä. hakemuksen perusteluissa korostettiin alueen kielioloja: yli 90 prosenttia Uudenkaarlepyyn väestöstä puhuu ruotsia.

Ajatuksena oli suurimmalta osin lainarahalla rahoittaa radion käynnistäminen. Toiminta rahoitettaisiin mainostuloilla.

Ohjelmanpoliittisesta suunnittelusta olivat vastanneet Engström, jolla oli kokemusta radio-ohjelmien teosta ja toimittaja Kummel (Läraren-lehti).

Luvan saaja oli ollut yhteydessä kuntaan ja seurakuntaan.

Ohjelmanpoliittista linjaa koskevaan kysymykseen lähinnä taloudellista suunnittelua tehnyt haastateltava ei osannut vastata.

Tarkoitus oli painottaa uutisia, musiikkia ja erikoisohjelmia (esimerkiksi eläkeläisille ja nuorisolle). Ohjelmaa lähetettäisiin kolme tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa, lisäksi viikonloppuisin ehkä olisi erikoisohjelmia. Uutisia olisi 10 prosenttia ja musiikkia 40 prosenttia ohjelmistosta.

Erityistä kohdentamista jollekin ikä- tai kansalaisryhmälle ei aiottu tehdä. Asema heijastaisi paikkakunnan elämää, mutta vaikuttaisi myös kunnallispolitiikan kysymyksiin.

Paikallinen kulttuuri tulisi esille itsestään, koska Uusikaarlepyy on tunnettu kulttuurielämästään. Paikkakunnalla toimivat ryhmät ja seurat saisivat ohjelma-aikaa. Ohjelmavalintaan saattaisi haastateltavan mielestä vaikuttaa se, olisiko niiden yhteyteen saatavissa mainontaa.

Radion on oltava niin lähellä paikkakuntaa ja sen elämää kuin mahdollista ja ohjelmistossa on otettava esille paikkakunnan ihmisten ongelmia ja ajatuksia, muuten paikallisradiolle ei tule kuuntelijoita.

Avoimeen keskusteluun pitäisi antaa ohjelma-aikaa.

Uudessakaarlepyyssä ei haastateltavan mielestä ole ollut puutteita sananvapauden toteutumisessa. Mitään erityistä ryhmää ei paikkakunnalla tarvinnut tuoda esiin. Kiellettyjä aiheita ei olisi.

Radio on "kätevä" tiedotusväline, koska sitä voi kuunnella monissa paikoissa, esimerkiksi autoa ajaessa, jolloin juuri uutisten merkitys kasvaa, kulttuuria oli tarkoitus saada myös hiukan sekaan.

Blomin mielestä Yleisradio on hoitanut hommansa hyvin eikä hän pystynyt nimeämään yhtään puutetta siihenastisessa radiojournalismissa. Tosin paikallisuutisten uutiskynnys Yleisradiossa oli hänestä melko korkea.

Radio olisi selkeästi täydentävä väline, sillä paikkakunnalla ei ilmestynyt yhtään päivä- tai paikallislehteä. Kaapelitelevisioyhtiö oli paikkakunnalla aloittanut jo kymmenkunta vuotta aiemmin. Kaapelitelevision kanssa oli yhteistyötä. Mainostuloista tulisi kilpailua Vasabladetin ja Jakobstadstidningin kanssa. Radio ei kilpailisi Ylen alueradion kanssa, vaan täydentäisi sen toimintaa paikallisilla uutisilla ja ohjelmilla.

Radion ensisijainen pyrkimys ja päämäärä on tuottaa voittoa.

Radio ei aloittanut toimintaansa.

Vaasa

Vaasaan myönnettiin jaettu paikallisradiolupa, jonka saajina olivat Vaasan Seudun Paikallisradio Oy ja Ab Vasabladet. Kevään 1985 aikana Vasabladet luopui luvasta. Haastateltavana oli 13.6.1986 toimitusjohtaja Pekka Iitola.

Vaasan Seudun Paikallisradion taustalla on Oy Kirjapaino Ab, joka kustantaa sosialidemokraattista paikkakunnan kakkoslehteä Pohjanmaan Kansaa. Ajatus hakea radiolupaa oli syntynyt loppuvuodesta 1983 kirjapainoyhtiön johtoryhmässä lähinnä Iitolan ja päätoimittaja Vesa Karvisen aloitteesta.

Ajatuksena oli ollut, että kun paikallislehdet olivat asiassa niin aktiivisia, niin kyse piti olla hyvästä bisneksestä. Hyvin johdetut ja kannattavat paikallislehdet eivät olisi Iitolan mielestä lähteneet muuten liikkeelle, ellei radiotoiminta olisi taloudellisesti kannattavaa.

Haettaessa ajateltiin, että radiolla olisi mahdollisuus saada uusia taloudellisia tukijalkoja, erityisesti koska kuuluvuusalueen oletettiin olevan suurempi kuin nyt myönnettyssä luvassa saatiin. Lupaa oli haettu myös Kokkolaan.

Viestintäpolitiikan ja vaikuttamisen kannalta asiaa ei ajateltu. Tarkoitus ei ollut olla SDP:n äänenkannattaja, vaan alusta asti oltiin valmiita ottamaan myös muita kiinnostuneita osakkaiksi radioon.

Liikenneministeriön virkamiesten kanssa keskusteltaessa perustelut olivat olleet lähinnä viestintäpoliittisia, Vaasassa oli vahva ykköslehti, kokoomuslainen Pohjalainen ja Pohjanmaan Kansa selkeästi kakkoslehden asemassa. Radiota ei kuitenkaan tuotu esille SDP:läisenä radiona.

Iitolan ja Karvisen lisäksi radiohakemuksen luonnosteluun osallistui myös radion nykyisen hallituksen puheenjohtaja Tapio Lehto, joka oli ollut myös liikenneministerin poliittisena sihteerinä ja oli siten viestintäpolitiikasta kiinnostunut.

Luvan saannin jälkeen uusia tahoja ei suunnitteluun ole tullut. Lehden päätoimittajaksi oli tullut Yleisradion Vaasan alueradiosta toimittaja Iisakki Manninen.

Yhteydenottoja oli ollut kaupunkiin ja sosialidemokraattisiin puolue- ja ammattiyhdistysorganisaatioihin. Vapaakirkkolaiset olivat kiinnostuneita ohjelma-ajasta.

Valtakunnallisia yhteyksiä oli ollut vain Paikallisradioliittoon, josta oli ollut paljon apua suunnittelussa. Sen sijaan Paikallisradioliiton ei Iitolan mielestä pitäisi puuttua sisällöllisiin kysymyksiin, vaan radioiden tulisi olla erilaisia ja määrittellä itse ohjelmapolitiikkansa.

Myöskään MTV:n kanssa ei ollut kuin epävirallisia yhteyksiä. Iitola arveli, että MTV ei ollut liikkeellä pelkästään teknistä apua tarjoamassa, sillä jos yksi "kallis mies" on palkattu hoitamaan sellaisen yhtiön paikallisradioasioita, jolla itsellään ei ole toimilupaa, niin silloin on asetettu myös todella kovat tavoitteet.

Ohjelmapolitiikasta päättää vastaava toimittaja yhtiön hallituksen antamissa puitteissa. Tarkoitus on olla kuin paikallislehti siirrettynä radioon eli tarjota niin paikallista ohjelmaa kuin mahdollista.

Ohjelma- tai toimitusneuvostosta ei vielä oltu keskusteltu, mutta Iitola arveli, että sellainen kannattaisi perustaa, vaikka toisaalta lehden käytäntönä on ollut, ettei kukaan voi mennä määräälemään päätoimittajaa. Toimitusneuvosto perustettaisiinkin lähinnä, jos yhtiöön tulisi uusia osakkaita tai yhteisöjä, jotka antavat palautetta kentältä ja luovat yhteyksiä yhtiökokouksen ja toimivien osakkaiden välille.

Itse toimitettu ohjelma olisi hyvin paikallista. Musiikin osuudeksi tulisi noin puolet, muu olisi sitten ajankohtais- ja uutislähetystyksiä, musiikkiohjelmista

pyrittäisiin tekemään juonnettuja. Ohjelmaa olisi kolme tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa.

Erityistä kohdentamista ei ollut tarkoitus tehdä. Paikallisesti toiminnan painotus olisi heijastamisessa, radio ei pyrkinyt vaikuttamaan. Vaikka Iitola toivoi, että paikallisradiosta tulisi kriittinen väline, sillä ei silti olisi tässä erityistä linjaa.

Iitolan mielestä radio ei voi synnyttää mitään, mutta se voi antaa paikallisen kulttuurin tuotteille mahdollisuuden tulla ihmisten tajuntaan ja tuottaa niille laajemman kuulijakunnan.

Avoin keskustelu oli toiveiden tasolla oleva asia. Radio Vaasasta toivottiin kansalaisradiota, avointa kanavaa, jota ihmiset aktiivisesti käyttäisivät. Eräänlaisena ideaalina Iitola pitää tanskalaista lähiradiota, jossa 200-300 ihmistä viikossa saa äänensä kuuluviin. [Haastattelun tehnyt Esa Töykkälä arvelee Iitolan tarkoittavan Radio Århusia.]

Ammattiyhdistysliikkeen ja seurakuntien lisäksi ohjelma-aikaa olivat kyselleet Vaasan elävän musiikin yhdistyksen Velmun aktiivit. Iitola arveli, että Velmulle voitaisiin luovuttaa ohjelma-aikaa, jos heillä ei ole varaa sitä ostaa.

Sanavapauden Iitola ajatteli olevan laajemmin Suomessa ongelma, koska suurimmat lehdet ovat joko porvarillisia tai sitoutumattomia (nekin hyvin porvarillisia). Paikallisradioilla on mahdollisuus muuttaa tätä tilannetta jossakin määrin, mutta Vaasan paikallisradiota ei ole tarkoitus käyttää tähän eli niin, että sillä olisi jokin poliittinen tai yhteiskunnallinen tehtävä.

Vaasassa ei ollut Iitolan mielestä paikallisia viestimiä. Pohjalainen-lehti oli vuoteen 1984 saakka ollut Vaasa. Nimen muuttaminen osoittanee, ettei lehti pitänyt Vaasaa merkittävimpana levikkialueenaan. Radioluvan saanut, mutta siitä luopunut Vasabladet, oli luopuessaan todennut, ettei sen tärkein levikkialue ollut Vaasa, vaan sen ruotsinkieliset ympäristökunnat.

Paikallisen viestimen puuttuessa Vaasan asiat tulevat pinnallisesti esille ja paikallisradiolla tätä puutetta aiotaan korjata. Iitola ei osannut sanoa onko joku, jolla sanomisen tarvetta on ollut, saanut sen julkisesti esille vaiko ei. Radio Vaasa parantaisi kuitenkin mahdollisuuksia.

Radion tärkein ominaisuus on nopeus, se ehtii päivälehden edelle ajankohtais- ja uutistoiminnassa. radiota voi myös kuunnella samalla jotakin muuta tehden.

Yleisradion ohjelmat olivat Iitolan mielestä korkeatasoisia eikä niissä ollut puutteita. Radio Vaasa ei tule kilpailemaan Yleisradion kanssa, sillä se tulee lähettämään niin paikallista ohjelmaa, ettei Yleisradio voi koskaan siihen mennä. Tämä on selvä toimintapoliittinen ero, jossa paikallisradio on täydentävä väline.

Iitolan mukaan radio ja lehdet eivät kilpaile keskenään, ainoa kilpailija voisi olla oma lehti, sillä minkäänlaista synergiaa sen kanssa ei tulisi olemaan, vaan kumpikin toimisi itsenäisenä yksikkönä. Tosin taloudellista kilpailua ei syntyisi oman lehden kanssa; sen ilmoitustulot olivat niin pienet, ettei radio niitä voisi

enää pienentää. Radion ilmoitustulot olisivat toisaalta niin pienet, ettei se vaikuttaisi Vaasan seudulla kuin ehkä ilmaisjakelulehtiin. Ilmaisjakelulehti Vaasalainen oli ollut kiinnostunut tulemaan mukaan radioon.

Ristiriitoja ei ollut, pikemminkin kaikki mielenkiinto oli ollut positiivista, varsinkin Ylen aluetoimituksen osalta. Iitola tosin harmitteli, että radioyhtiön omistajan sosialidemokraattisuus aina mainittiin. Radiohankkeen osalta sitä ei olisi haluttu korostettavan, ohjelmapolitiikka osoittaisi käytännössä minkälainen radioasema kyseessä on.

Yhteistyöltä Vasabladetin kanssa oli odotettu alkuun paljon ja kaksikielisyyden kannalta oli valitettavaa, että se hankkeesta luopui. Radio Vaasa pyrkii olemaan edelleen kaksikielinen, heti alkuun oli tulossa jokin ajankohtaislähetys ruotsiksi. Myös musiikkiohjelmaa voisi juontaa ruotsiksi sen häiritsemättä suomenkielistä nuorisoa.

Vaikka hakuvaiheessa oli tavoiteltu laajempaa aluetta, ei Iitola nähnyt pieniä lähetystehoja täysin epäonnistuneena ratkaisuna. Hänen mukaansa näin voidaan tehdä todella paikallista ohjelmaa. Mitä laajempi kuulijakunta on sitä vaikeampi on tehdä kaikkia tyydyttävää ohjelmaa.

Radio Vaasa aloitti lähetykset 29.11.1985.

LIITE 4 Utissisällöt**Taulukko 1 Päivän Peili 1970**

YLEPP 70 N = 35

Storytype	tot	%
FOREIGN COUNTRIES	9	25,7
POLITICS	6	17,1
HEALTH ISSUES	5	14,3
LABOR MARKET	3	8,6
ENVIRONMENT	3	8,6
DRUGS/ALCOHOL	2	5,7
EUROPEAN	2	5,7
INTEGRATION		
LAW AND ORDER	2	5,7
EDUCATION SYSTEM	2	5,7
SOCIAL SECURITY	2	5,7
ECONOMY	2	5,7
REGIONS, SETTING	1	2,9
SPACE	1	2,9
MEDIA	1	2,9
TRANSPORT	1	2,9
DISASTERS	1	2,9
FOREIGN AFFAIRS	1	2,9

Taulukko 2 Päivän Peili 1990

YLEPP 90 N = 103

Storytype	tot	%
FOREIGN COUNTRIES	36	35,0
BUSINESS	14	13,6
POLITICS	12	11,7
ECONOMY	12	11,7
FOREIGN AFFAIRS	11	10,7
LABOR MARKET	9	8,7
TRANSPORT	8	7,8
SOCIAL ISSUES	7	6,8
EDUCATION SYSTEM	5	4,9
LAW AND ORDER	4	3,9
HEALTH ISSUES	4	3,9
ENVIRONMENT	4	3,9
AGRCULT./BARTER	3	2,9
ECONOMY		
DEFENCE	3	2,9
HOUSING	2	1,9
EUROPEAN INTEGRATION	2	1,9
CULTURE	2	1,9
SCIENCE/TECHNOLOGY	2	1,9
MUNICIPAL	1	1,0
ADMINISTRATION		
LEGISLATION	1	1,0
SOCIAL SECURITY	1	1,0
OTHER	1	1,0

Taulukko 3 Päivän Peili 2000

YLEPP 2000 N = 72

Storytype	tot	%
FOREIGN COUNTRIES	13	18,1
LABOR MARKET	9	12,5
BUSINESS	8	11,1
POLITICS	8	11,1
ECONOMY	8	11,1
EUROPEAN	7	9,7
INTEGRATION		
LAW AND ORDER	5	6,9
DISASTERS	4	5,6
HEALTH ISSUES	4	5,6
CULTURE	3	4,2
SOCIAL ISSUES	3	4,2
ENVIRONMENT	3	4,2
HOUSING	2	2,8
SPACE	2	2,8
HEALTH ISSUES	2	2,8
DEFENCE	2	2,8
F. COUNT. CONN. HOME	2	2,8
REGIONS, SETTING	1	1,4
HOBBIES	1	1,4
EDUCATION SYSTEM	1	1,4
OPINION POLLS	1	1,4
SOCIAL SECURITY	1	1,4
FOREIGN AFFAIRS	1	1,4
HEALTH SERVICE	1	1,4
SCIENCE/TECHNOLOGY	1	1,4
RELIGION	1	1,4

Taulukko 4 Radio Nova 2000

RNOVA

Storytype	tot	%
FOREIGN COUNTRIES	16	29,1
DISASTERS	8	14,5
POLITICS	8	14,5
BUSINESS	7	12,7
LABOR MARKET	6	10,9
SCIENCE/TECHNOLOGY	5	9,1
EUROPEAN INTEGRATION	4	7,3
ECONOMY	4	7,3
LAW AND ORDER	3	5,5
MEDIA	3	5,5
KEEPING/CONS. PROTECTION	3	5,5
OPINION POLLS	3	5,5
ENVIRONMENT	2	3,6
REGIONS, SETTING	1	1,8
SPACE	1	1,8
HOBBIES	1	1,8
EQUAL RIGHTS/HUMAN RIGHTS	1	1,8
EDUCATION SYSTEM	1	1,8
CULTURE	1	1,8
AGRICULT./BARTER ECONOMY	1	1,8
DEFENCE	1	1,8
SOCIAL SECURITY	1	1,8
HEALTH SERVICE	1	1,8
HEALTH ISSUES	1	1,8
F. COUNT. CONN. HOME	1	1,8
OTHER	1	1,8

Taulukko 5 Helsinki Yleisradio aiheuokittain 2000

YLE HELSINKI N = 68	tot	%
BUSINESS	14	20,6
CULTURE	6	8,8
DISASTERS	6	8,8
LABOR MARKET	6	8,8
FOREIGN COUNTRIES	6	8,8
POLITICS	5	7,4
EDUCATION SYSTEM	4	5,9
HEALTH ISSUES	4	5,9
LAW AND ORDER	3	4,4
TRANSPORT	3	4,4
EUROPEAN INTEGRATION	2	2,9
HISTORY	1	1,5
KEEPING/CONS. PROTECTION	1	1,5
MUNICIPAL ADMINISTRATION	1	1,5
TRAVELLING	1	1,5
FOREIGN AFFAIRS	1	1,5
HEALTH SERVICE	1	1,5
SCIENCE/TECHNOLOGY	1	1,5
RELIGION	1	1,5

Taulukko 6 Tampere Yleisradio aiheuokittain 2000

YLE TAMPERE N = 56

MUNICIPAL ADMINISTRATION	15	26,8
BUSINESS	15	26,8
EDUCATION SYSTEM	5	8,9
ENVIRONMENT	3	5,4
HKEEPING/CONS PROT	2	3,6
CULTURE	2	3,6
TRANSPORT	2	3,6
ECONOMY	2	3,6
LABOR MARKET	1	1,8
HOUSING	1	1,8
LAW AND ORDER	1	1,8
LIFESTYLES/BEAUTY	1	1,8
AGRCULT/ BARTER ECON	1	1,8
TRAVELLING	1	1,8
DISASTERS	1	1,8
POLITICS	1	1,8
HEALTH SERVICE	1	1,8
SCIENCE/TECHNOLOGY	1	1,8

Taulukko 7 Kotka Yleisradio aiheuokittain 2000

YLE KOTKA N = 79

%

BUSINESS	16	20,3
EDUCATION SYSTEM	7	8,9
TRANSPORT	5	6,3
DISASTERS	5	6,3
LABOR MARKET	5	6,3
SPORTS	5	6,3
CULTURE	4	5,1
MUNICIPAL ADMINISTRATION	4	5,1
DEFENCE	4	5,1
LAW AND ORDER	3	3,8
AGRCULT./BARTER ECONOMY	3	3,8
SCIENCE/TECHNOLOGY	3	3,8
ECONOMY	2	2,5
HEALTH SERVICE	2	2,5
ENVIRONMENT	2	2,5
DRUGS/ALCOHOL	1	1,3
EUROPEAN INTEGRATION	1	1,3
HISTORY	1	1,3
HEALTH ISSUES	1	1,3
TRAVELLING	1	1,3
POLITICS	1	1,3
SOCIAL SECURITY	1	1,3
HEALTH ISSUES	1	1,3
FOREIGN COUNTRIES	1	1,3

Taulukko 8 Rovaniemi Yleisradio aiheuokittain

YLE ROVANIEMI = 66 tot %

	tot	%
BUSINESS	12	18,2
MUNICIPAL ADMINISTRATION	9	13,6
AGRICULT./BARTER ECONOMY	7	10,6
EDUCATION SYSTEM	5	7,6
LAW AND ORDER	4	6,1
TRANSPORT	4	6,1
ECONOMY	4	6,1
REGIONS, SETTING	3	4,5
LABOR MARKET	3	4,5
RELIGION	3	4,5
TRAVELLING	2	3,0
SCIENCE/TECHNOLOGY	2	3,0
ENVIRONMENT	2	3,0
HOBBIES	1	1,5
MEDIA	1	1,5
HOUSEKEEPING/CONSERVATION	1	1,5
PROTECTION		
SOCIAL SECURITY	1	1,5
HEALTH SERVICE	1	1,5
HEALTH ISSUES	1	1,5

Taulukko 9 Radio 957 2000 uutisaineistot

R957 n=94

Storytype tot %

Storytype	tot	%
BUSINESS	15	16,0
HEALTH ISSUES	15	16,0
ECONOMY	8	8,5
SPORTS	8	8,5
CULTURE	6	6,4
TRANSPORT	6	6,4
DISASTERS	6	6,4
POLITICS	6	6,4
HEALTH SERVICE	6	6,4
LABOR MARKET	5	5,3
LAW AND ORDER	4	4,3
EDUCATION SYSTEM	4	4,3
ENVIRONMENT	4	4,3
SOCIAL ISSUES	3	3,2
HOBBIES	2	2,1
DEFENCE	2	2,1
SOCIAL SECURITY	2	2,1
SCIENCE/TECHNOLOGY	2	2,1
MUNICIPAL ADMINISTRATION	1	1,1
TRAVELLING	1	1,1
FOREIGN COUNTRIES	1	1,1
RELIGION	1	1,1
OTHER	1	1,1

Taulukko 10 Radio City 2000 uutisaineistot

Radio City 2000 N= 51

Storytype	n	%
LABOR MARKET	9	17,6
TRANSPORT	8	15,7
POLITICS	8	15,7
FOREIGN COUNTRIES	5	9,8
DISASTERS	3	5,9
ECONOMY	3	5,9
ENVIRONMENT	3	5,9
REGIONS, SETTING	2	3,9
EDUCATION SYSTEM	2	3,9
H.KEEPING/CONS. PROTECTION	2	3,9
CULTURE	2	3,9
BUSINESS	2	3,9
SOCIAL SECURITY	2	3,9
HEALTH ISSUES	2	3,9
SPORTS	2	3,9
DRUGS/ALCOHOL	1	2,0
EUROPEAN INTEGRATION	1	2,0
LAW AND ORDER	1	2,0
MUNICIPAL ADMINISTRATION	1	2,0
TRAVELLING	1	2,0
OPINION POLLS	1	2,0
FOREIGN AFFAIRS	1	2,0
HEALTH SERVICE	1	2,0
SOCIAL ISSUES	1	2,0
OTHER	1	2,0

Taulukko 11 Helsingin Sanomat 2000 uutisaineisto

HELSINGIN SANOMAT 2000 N = 1043

Storytype	n	%
SPORTS	173	16,6
BUSINESS	107	10,3
CULTURE	105	10,1
FOREIGN COUNTRIES	83	8,0
ENVIRONMENT	66	6,3
TRANSPORT	60	5,8
SCIENCE/TECHNOLOGY	56	5,4
LAW AND ORDER	55	5,3
EDUCATION SYSTEM	52	5,0
MUNICIPAL ADMINISTRATION	50	4,8
EUROPEAN INTEGRATION	45	4,3
LABOR MARKET	39	3,7
HEALTH ISSUES	37	3,5
DISASTERS	35	3,4
POLITICS	33	3,2
HOUSING	26	2,5
OTHER	25	2,4
ECONOMY	20	1,9
HOBBIES	17	1,6
MEDIA	16	1,5
FOREIGN AFFAIRS	16	1,5
SOCIAL SECURITY	12	1,2
HEALTH SERVICE	12	1,2
SOCIAL ISSUES	12	1,2
TRAVELLING	11	1,1
RELIGION	11	1,1
DRUGS/ALCOHOL	10	1,0
HISTORY	9	0,9
DEFENCE	8	0,8
LEGISLATION	7	0,7
AGR.CULT./BARTER ECON.	7	0,7
FAMILY	4	0,4
REGIONS, SETTING	3	0,3
H.KEEPING/CONS.PROTECT.	3	0,3
OPINION POLLS	3	0,3
SPACE	1	0,1
EQUAL RIGHTS/HUMAN RIGHTS	1	0,1
F.COUNT. CONNECTED HOME	1	0,1

Taulukko 12 Aamulehti 2000 uutisaineisto

AAMULEHTI 2000 N = 858

Storytype	n	%
SPORTS	144	16,8
BUSINESS	100	11,7
CULTURE	86	10,0
MUNICIPAL ADMINISTRATION	70	8,2
ENVIRONMENT	60	7,0
LAW AND ORDER	54	6,3
FOREIGN COUNTRIES	54	6,3
TRANSPORT	44	5,1
SCIENCE/TECHNOLOGY	44	5,1
DISASTERS	41	4,8
EDUCATION SYSTEM	30	3,5
LABOR MARKET	28	3,3
EUROPEAN INTEGRATION	27	3,1
OTHER	26	3,0
HEALTH ISSUES	23	2,7
POLITICS	20	2,3
ECONOMY	16	1,9
DEFENCE	14	1,6
H.KEEPING/CONS.PROTECT.	13	1,5
HOUSING	12	1,4
AGR.CULT./BARTER ECON.	12	1,4
SOCIAL ISSUES	12	1,4
MEDIA	11	1,3
TRAVELLING	9	1,0
DRUGS/ALCOHOL	8	0,9
HEALTH SERVICE	8	0,9
RELIGION	8	0,9
HISTORY	7	0,8
FAMILY	7	0,8
SOCIAL SECURITY	7	0,8
FOREIGN AFFAIRS	7	0,8
LEGISLATION	6	0,7
REGIONS, SETTING	5	0,6
SPACE	4	0,5
HOBBIES	3	0,3
LIFESTYLES/BEAUTY	3	0,3
F.COUNT. CONNECTED HOME	3	0,3
CHARITIES	1	0,1
OPINION POLLS	1	0,1

Taulukko 13 Kymen Sanomat 2000 uutisaineisto

KYMEN SANOMAT 2000 N =555

Storytype	n	%
SPORTS	102	18,4
LAW AND ORDER	52	9,4
CULTURE	48	8,6
BUSINESS	45	8,1
TRANSPORT	38	6,8
FOREIGN COUNTRIES	38	6,8
POLITICS	28	5,0
SCIENCE/TECHNOLOGY	28	5,0
HEALTH ISSUES	27	4,9
MUNICIPAL ADMINISTRATION	25	4,5
DISASTERS	23	4,1
LABOR MARKET	23	4,1
ENVIRONMENT	20	3,6
EDUCATION SYSTEM	19	3,4
EUROPEAN INTEGRATION	15	2,7
FAMILY	15	2,7
ECONOMY	12	2,2
DEFENCE	11	2,0
HEALTH SERVICE	10	1,8
H.KEEPING/CONS.PROTECT.	9	1,6
OTHER	9	1,6
RELIGION	8	1,4
HOBBIES	7	1,3
SOCIAL ISSUES	6	1,1
HISTORY	5	0,9
MEDIA	5	0,9
SOCIAL SECURITY	5	0,9
FOREIGN AFFAIRS	4	0,7
DRUGS/ALCOHOL	3	0,5
AGR.CULT./BARTER ECON.	3	0,5
TRAVELLING	3	0,5
REGIONS, SETTING	2	0,4
SPACE	2	0,4
LEGISLATION	2	0,4
F.COUNT. CONNECTED HOME	2	0,4
HOUSING	1	0,2
EQUAL RIGHTS/HUMAN RIGHTS	1	0,2
CHARITIES	1	0,2
LIFESTYLES/BEAUTY	1	0,2
OPINION POLLS	1	0,2

Taulukko 14 Lapin Kansa 2000 uutisaineisto

LAPIN KANSA 2000 N = 570

Storytype	n	%
SPORTS	143	25,1
BUSINESS	54	9,5
CULTURE	44	7,7
LAW AND ORDER	37	6,5
FOREIGN COUNTRIES	36	6,3
MUNICIPAL ADMINISTRATION	32	5,6
TRANSPORT	32	5,6
DISASTERS	26	4,6
HEALTH ISSUES	25	4,4
LABOR MARKET	22	3,9
POLITICS	20	3,5
ENVIRONMENT	20	3,5
SCIENCE/TECHNOLOGY	16	2,8
EDUCATION SYSTEM	15	2,6
TRAVELLING	13	2,3
OTHER	12	2,1
AGR.CULT/BART. ECONOMY	11	1,9
ECONOMY	11	1,9
RELIGION	11	1,9
EUROPEAN INTEGRATION	10	1,8
DEFENCE	8	1,4
HEALTH SERVICE	8	1,4
HOBBIES	7	1,2
SOCIAL ISSUES	7	1,2
MEDIA	6	1,1
DRUGS/ALCOHOL	4	0,7
HOUSING	4	0,7
HISTORY	4	0,7
FAMILY	4	0,7
SOCIAL SECURITY	4	0,7
REGIONS, SETTING	3	0,5
KEEPING/CONS. PROTECTION	3	0,5
OPINION POLLS	2	0,4
SPACE	1	0,2
CHARITIES	1	0,2
LEGISLATION	1	0,2

Taulukko 15 Helsinki 2000

	Helsingin Sano	Yle aikainen	Radio City
Yhteiskunnan instituutiot	12,8	17,7	37,3
Talous	19,8	25,0	27,5
Sosiaaliset aiheet	19,1	8,9	27,5
Tiede- ja kulttuuriaiheet	8,1	19,2	7,8
Rikokset ja onnettomuudet	9,4	13,2	7,9
Kansainväliset suhteet	13,9	13,2	13,8
Urheilu	16,6	0,0	3,9
Human interest, other	3,4	0,0	2

Taulukko 16 Tampere 2000

	Aamulehti	Yle Tampere	Radio 957
Yhteiskunnan instituutiot	15,5	32,2	14,9
Talous	24,2	37,6	32,0
Sosiaaliset aiheet	18,1	12,6	32,0
Tiede- ja kulttuuriaiheet	22,1	14,3	12,8
Rikokset ja onnettomuudet	11,8	3,6	10,7
Kansainväliset suhteet	7,4	0,0	1,1
Urheilu	16,8	0,0	8,5
Human interest, other	3,6	1,8	3,2

Taulukko 17 Kotka 2000

	Kymen Sano	Yle Kotka	V-Eteenpäin
Yhteiskunnan instituutiot	15,8	11,5	48,7
Talous	18,1	31,7	29,2
Sosiaaliset aiheet	18,1	10,2	26,8
Tiede- ja kulttuuriaiheet	20,6	19,1	9,7
Rikokset ja onnettomuudet	13,9	10,1	7,3
Kansainväliset suhteet	10,6	2,6	4,8
Urheilu	18,4	6,3	4,9
Human interest, other	3,1	0,0	0,0

Taulukko 18 Rovaniemi 2000

	Lapin Kansa	Yle Rovaniemi
Yhteiskunnan instituutiot	14,8	22,6
Talous	21,6	44,0
Sosiaaliset aiheet	14,5	10,5
Tiede- ja kulttuuriaiheet	17,0	16,6
Rikokset ja onnettomuudet	11,3	9,1
Kansainväliset suhteet	8,1	0,0
Urheilu	25,1	0,0
Human interest, other	3,3	1,5

Taulukon copyright Onairfinland.

MHz	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
87							Radio 957, Valkeakoski Radio 99, Hei- nola	Iskelmä, Kotka NRJ , Raahe	Iskelmä, Juva Radio Majakka, Turku	Järviradio, Pihtipu- das Kiss FM, Joensuu
88	Radio Pooki, Oulu	Classic FM, Hämeenlinna	Radio 88,2, Salo	Kiss FM, Ylivieska	Radio Sputnik, Porvoo	Radio Ramona, Yläne	Reissuradio, Espoo		NRJ, Karjalohja Classic FM, Jämsä	
89	Radio Dei, Hel- sinki Radio Inari, Inari Radio Majakka, Turku			SuomiPOP, An- jalankoski NRJ Skiradio, Rovaniemi Iskelmäradio Poh- janmaa, Kaustinen	Radio Dei, Lapua Radio Pori, Pori Radioasema Q, Oulu Reissuradio, Tuusula Radio Skutan, Tammisaari	Iskelmä, Vammala Radio Pooki, Tornio (Kemi) Radio Salminen, Iisalmi	Kiss FM, Tam- pere Järviradio, Viita- saari	Järviradio, Lesti- järvi Iskelmä, Mikkeli Sport FM, Lahti		Iskelmäradio Poh- janmaa, Raahe (Pattijoki)
90	NRJ, Tampere Sport FM, An- jalankoski					Radio Auran Allot, Turku Iskelmä, Äänek- soki			Classic FM, Porvoo	Radio Kajaus, Hyrynsalmi
91	Radio 99, Kou- vola Sävelradio, Hausjärvi SuomiPOP, Varkaus	Groove FM, Hel- sinki		Radio Åland, Sund	Kiss FM, Inkoo	Radio Robin Hood, Turku	SuomiPOP, Tampere Sport FM, Vaasa	Radio Satahäme, Parkano		

92			Classic FM, Tampere	Radio Paitapiiska, Kurikka Sport FM, Hämeenlinna		Sävelradio, Hel- sinki Iskelmä, Raahe (Ruukki)		Radio Varkaus, Varkaus Radio Kokkola, Kannus	Radio Rex, Joensuu	Classic FM, Hel- sinki Iskelmä, Ikaalinen
93	Kiss FM, Kuopio Radio West, Huittinen Radioaaltonen, Mikkeli (Hirven- salmi)		Radio Ramona, Rauma		Radio Dei, Ro- vaniemi	Radio Jyväskylä, Äänekoski Iskelmä, Lappeen- ranta Rogmo FM, Salo			NRJ, Kouvola Turatum Oy, Piikkiö (Turku)	Iskelmä, Harjavalta NRJ, Vaasa
94		Radio Dei, Jy- väskylä	Kiss FM, Jout- seno (Imatra, LPR) Sävelradio, Lahti		Iskelmä, Hamina Kiss FM, Jämsä		Radio Kokkola, Pietarsaari		Classic FM, Kuopio Radio Pooki, Raahe	Radio 99, Sysmä Iskelmä, Ruovesi Sport FM, Helsinki
95	Iskelmä, Nokia Radio Pooki, Haapajärvi	Iskelmä, Pohja	Radio Helsinki, Helsinki	Radio Auran Aal- lot, Loimaa	Iskelmä, Vilppula Radio Kajaus, Sotkamo	Radio Pooki, Ylivi- eska		Radio 957, Tam- pere Radio Inari, Inari Radio Kajaus, Kajaani Sävelradio, Lohja Radio Dei, Pori	Sport FM, Oulu	Radio Väst, Marie- hamn Turatum Oy, Muurame (Jy- väskylä)

96			Classic FM, Jyväskylä Kiss FM, Hanko Radio City, Helsinki Radio Sata, Mynämäki Reissuradio, Kotka Radioaaltonen, Mikkeli (Mäntyhärju)	Radio Satahäme, Ikaalinen Iskelmä, Vuokatti	Radio 957, Orivesi NRJ, Joensuu SuomiPOP, Oulu	Iskelmä, Lohja NRJ, Lappeenranta Sport FM, Pori		Classic FM, Vaasa Oikea Asema, Kuopio Radio Kokkola, Kokkola Iskelmä, Valkeakoski Iskelmä, Savonlinna		NRJ, Lahti	NRJ, Helsinki	Iskelmä 969 Simpsonsio, Lapua
97				NRJ, Hämeenlinna NRJ, Jyväskylä Radio Ramona, Lappi		Radio Sata, Uusikaupunki	Sport FM, Turku	Iskelmä, Forssa Radio Paitapiiska, Teuva Sport FM, Jyväskylä	Radio Toiska, Ähtäri			
98	Iskelmä, Siuntio	SuomiPOP, Helsinki	Radio Seinäjoki, Lapua		Radio Moreeni, Tampere		Radio 99, Lahti	Kiss FM, Turku Radio Manta, Kokemäki	Iskelmä, Kemi			
99	Iskelmä, Virrat Radio Iniö, Iniö	Järviradio, Vimpeli Kiss FM, Kokkola				Radio Vaasa, Vaasa	Classic FM, Oulu		Radio Foni, Porvoo			

		NRJ, Oulu								
100	Radio Sputnik, Virolahti	Iskelmä, Kouvola Radio Sata, Turku NRJ Skiradio, Tervola		Iskelmä, Jämsä Lähiradio, Helsinki Iskelmäradio Pohjanmaa, Pietarsaari	Radio West, Harjavalta Iskelmäradio Pohjanmaa, Jurva	Kiss FM, Karjaa Kiss FM, Mikkeli Radio Pooki, Nilvala Turatum Oy, Ylöjärvi (Tampere)		NRJ Skiradio, Kolaari	Radio Nova, Kuusamo	Iskelmä, Tampere Radio Auran Aalot, Uusikaupunki Sport FM, Kuopio Sävelradio, Mikkeli
101	Classic FM, Pori Radio Pooki, Kalajoki Radio Provinssi, Tornio Sävelradio, Jyväskylä	Radio RFM, Rovaniemi	Kiss FM, Orivesi Radio Manta, Vammala NRJ Skiradio, Sotkamo	Kiss FM, Piekämäki	Kiss FM, Oulu	Groove FM, Lahti NRJ, Kotka	Kiss FM, Jyväskylä NRJ, Kuopio	Radio Janne, Hämeenlinna Radio Rex, Outokumpu Sport FM, Eurajoki	Rix FM, Jomala Radio Kajaus, Kuusamo Sävelradio, Hausjärvi	
102	Radio Salminen, Siilinjärvi SuomiPOP, Vaasa	Radio Sputnik, Lappeenranta	Radio Keski-Savo, Piekämäki Radio Rex, Kitee	Sävelradio, Pihlupudas	Reissuradio, Helsinki SuomiPOP, Lahti Sävelradio, Turku	Radio Jyväskylä, Jyväskylä NRJ, Imatra		Kiss FM, Anjalankoski	Kiss FM, Kajaani Sävelradio, Tuusula	SuomiPOP, Joensuu
103	Putkiradio, Lahti	Radio Mega, Oulu Iskelmäradio Pohjanmaa, Vimpeli	Radio Kajaus, Kuhmo Iskelmä, Pohja	Kiss FM, Tammela Radio 957, Ruovesi	Classic FM, Turku SuomiPOP, Mäntsälä	NRJ Skiradio, Oulu		Iskelmä, Joensuu Radio Kokkola, Kaustinen	Groove FM, Kuopio Iskelmä, Orivesi	Radio Nova, Turku Iskelmäradio Pohjanmaa, Lehtimäki

				Radio Pooki, Haapavesi					Radio Nova, Juutseno	
		Kiss FM, Iisalmi		Radio Rex, Juuka						
				SuomiPOP, Seinäjoki						
104		Groove FM, Pori Radio Nova, Haapavesi	Kiss FM, Savonlinna Sport FM, Tampere	Radio Nova, Lieksa Iskelmä, Inkoo NRJ Skiradio, Kuusamo Reissuradio, Pohja (Lohja) Iskelmäradio Pohjanmaa, Alajärvi Radio Dei, Kokkola	Kiss FM, Vaasa Radio Nova, Lahti	Groove FM, Jyväskylä Kiss FM, Pori SuomiPOP, Hanko	Kiss FM, Helsinki NRJ, Turku Radio Sputnik, Pyhtää Iskelmäradio Pohjanmaa, Kalajoki	Radio Kajaus, Kuhmo Radio Nova, Tampere Radio Nova, Pelkosen-niemi NRJ Skiradio, Pelkosen-niemi	Radio Nova, Oulu Reissuradio, Mikkeli	Sävelradio, Anjalankoski SuomiPOP, Jyväskylä Iskelmäradio Pohjanmaa, Kruunupyö
105	Kiss FM, Lahti NRJ Skiradio, Taivalkoski	Radio Nova, Pihlpuudas Iskelmäradio Pohjanmaa, Kristiinankapunki	Groove FM, Tampere Kiss FM, Tornio (Kemi) NRJ, Savonlinna Radio Sata, Salo	Iskelmä, Imatra SuomiPOP, Kuopio NRJ Skiradio, Inari	Radio ON, Lapua Reissuradio, Loppi (Tammela)	Iskelmä, Turku Kiss FM, Ähtäri Radio Nova, Rovaniemi	Iskelmä, Vihti	Radio Nova, Anjalankoski Radio Nova, Vuokatti	Radio Nova, Jyväskylä Radio Nova, Sodankylä	Radio Dei, Hämeenlinna Iskelmäradio Pohjanmaa, Jalasjärvi Radio Pooki, Pietarsaari, Pedersöre

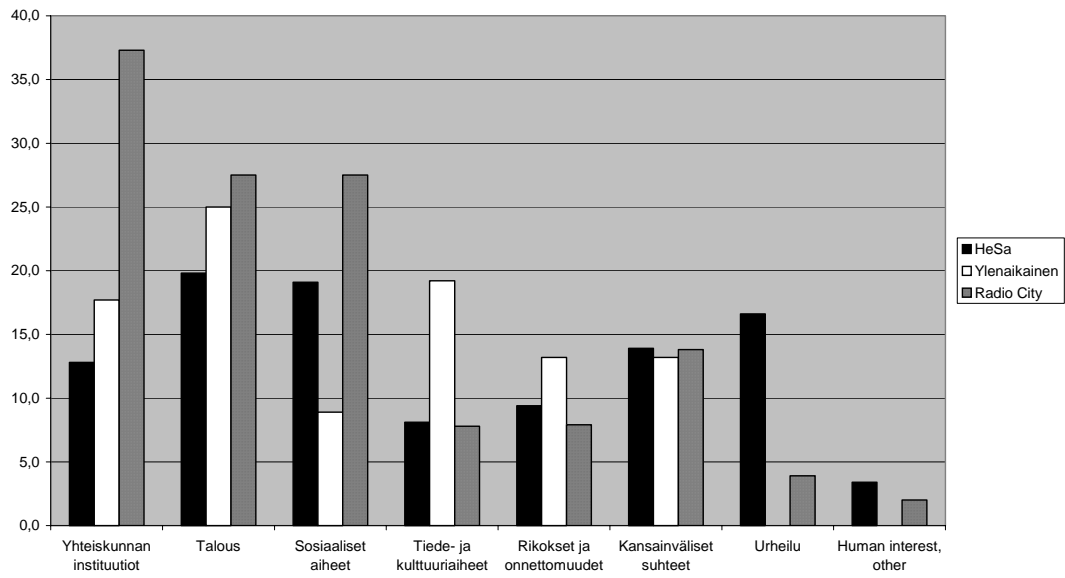
			Sävelradio, Per- naja (Porvoo)							
106	Radio Nova, Eurajoki	Radio Dei, Kuopio Sävelradio, Haa- pavesi Sävelradio, Tam- pere	Radio Nova, Espoo Sävelradio, Oulu	Radio Nova, Mik- kel Iskelmäradio Poh- janmaa, Kokkola	Groove FM, Turku Radio Dei, Lahti	Kiss FM, Hämeenlinna Radio Nova, Lapua Radio Nova, Taivalkoski		Radio Nova, Ku- opio Radio Satahäme, Kankaanpää	Radio Sata, Loimaa SuomiPOP, Turku	Radio Dei, Oulu Radio Sputnik, Helsinki Reissuradio, Per- naja
107	Kiss FM, Raah Sävelradio, Pohja	Radio Salminen, Sonkajärvi Iskelmä, Jyväskylä	Kiss FM, Karja- lohja Kiss FM, Rii- himäki Radio Marie- hamn, Jomala Radio Nova, Kruunupy Radio Sputnik, Kotka		Classic FM, Lahti Radio Manta, Nokia	Radio Jyväskylä, Pihtipudas Radio Nova, Ter- vola Radio 99, Mikkeli				Järviradio, Le- htimäki Radio West, Köyliö Radio Nova, Ko- lari, Ylläs
108				Radio Dei, Turku			Radio Nova, Kristiinan- kau- punki	Radio Nova, Kerimäki	Radio Satahäme, Hämeenkyrö	
MHz	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Paikkakunta	Radion nimi	Aloitus	1.8.1990	1.9.1993	1.5.1998	1.12.2001
Alajärvi	Järviradio	20.11.1987	x	x	x	x
Espoo	Radio West	1.2.1990	x	ei	ei	ei
Haapavesi	Turwetuutti	26.9.1989	x	x	x Pikku Pariisi (yhteistyössä Radio Pookin kanssa 1.11.1996 alkaen)	Pikku Pariisi
Harjavalta	Radio Satakieli	1.12.1989	x			
Harjavalta	Radiotupla	1995				Radio West
Helsinki	Radio City	30.4.1985	x elmu	x hpr	x hpr (sbs)	x hpr (sbs)
Helsinki	Radio Ykkönen	30.8.1985	x	x		
Helsinki	Lähiradio	4.1.1988	x	x	x	x
Helsinki	Radio Syke	1.10.1988	x konkurssi 9.1990			
Helsinki	Classic	1992		x	x	x
Helsinki	NRJ	1995			x	x
Helsinki	Kiss FM	1995			x	x
Helsinki	Radio Alex Helsinki	1996			x Radio Plus Helsinki 1999-2000	
Helsinki	Radio Stadi	19.8.1996			x	Groove FM (7.1.1999)
Helsinki	Radio Dei	1997			x	x
Helsinki	Sävelradio	30.9.1999				x
Helsinki	RadioSuomiPop	19.3.2001				x
Hyvinkää	Radio Päkä	28.10.1988	x	x	x Voima Asema	
Hämeenlinna	Radio Janne	28.9.1989	x	x	x Radio Plus Janne 1999-2000	x uudelleenkäynnistetty
Iisalmi	Radio Salminen	23.9.1988	x	x	x	x
Ikaalinen	Radio Satahäme	2.12.1985	x	x	x	x
Iniö	Radio Iniö	24.1.1986	x	x	x	x
Joensuu	Radio Jokinen	12.3.1988	x	velkasaneeraushak 31.5.1993		
Joensuu	Radio Jokinen	1993		x	Radio Rex	Radio Rex
Jyväskylä	Radio Jyväskylä	19.8.1985	x	x	x Radio Plus Jyväskylä 1999- 2000	x uudelleenkäynnistetty 2001 (sbs)
Jämsä	Radio Jämsä	24.8.1989	x	Radio Jyväskylän huomiin		
Kajaani	Radio Kajaus	28.10.1989	x	x	x	x
Karkkila	Radio West	31.10.1985	lopetti 80-l.			
Kaustinen	Avainasema	1.12.1987	x			

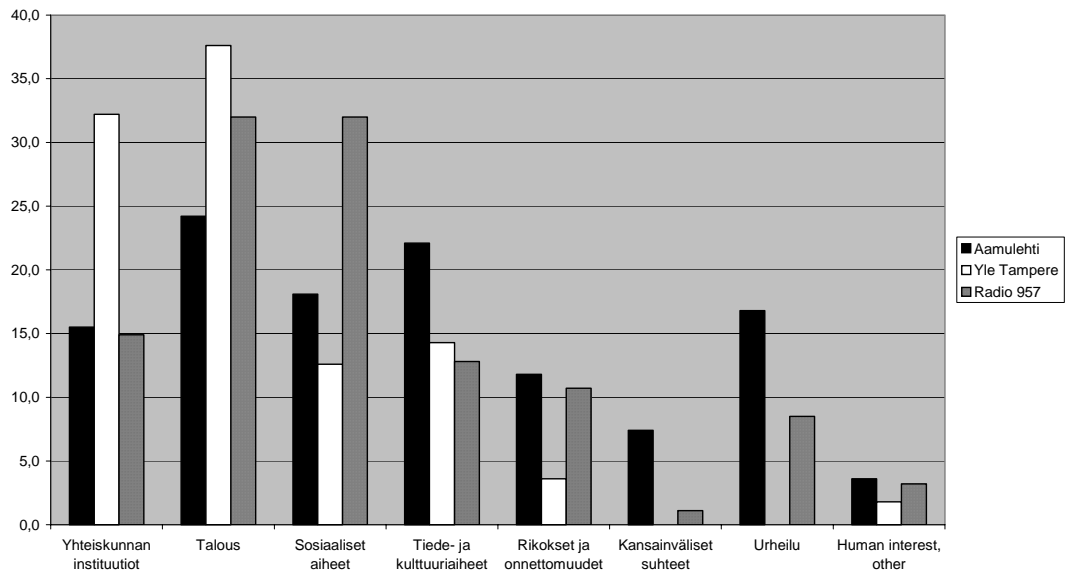
Kemi	Radioankkuri	14.6.1990	x	x	x	x
Kerava	Etelän Ääni	31.1.1988	x	x konkurssihak. 29.10.1993		
Kokkola	Radio Kokkola	15.8.1988	x	x	x	x
Kotka	Radio Lokki	30.11.1987	x			
Kotka	Radio Albatrossi	1993			x	2000 lopussa Radio Iskelmäksi
Kouvola	SBC Radio	12.8.1985	x	x	x Radio Plus Kaakkois-Suomi 1999-2000	NRJ Kouvola
Kouvola	Kouvolan Ääni	12.8.1985	fuusio SBC			
Kuopio	Oikea Asema	18.9.1985	x	x	x	x (omist. vaiht.)
Kurikka	Radio Paitapiiska	14.10.1985	x	x	x	x
Kuusamo	Radio Ruka	12.10.1985	lopetti 6.6.1986			
Kuusamo	Radio Ruka	1995			x	taajuus nyk. Kajauksella
Lahti	Rytmiradio	7.12.1987	x	x	x	taajuus NRJ
Lahti	Lahden Kanava 99	Nov.90		x Radio 99	x Radio YsiYsi	x
Lappeenranta	Saimaan Aallot	10.11.1985	x	x		taajuus NRJ
Lapua	Simpsio	12.10.1985	x	x Simpsio 96.9	x Simpsio 969	x Simpsio 969
Mikkeli	Radio Matvek	20.10.1987	x	x Radio Päämaja	x RPM 897 (Radio Plus RPM 1999- 2000)	x Radio RPM
Mäntsälä	Radio 103.4 MHz	1.6.1990	x	x	x	x Country Radio 103.4
Naantali	Meriradio	Velkua 6.3.1988	x		x	
Nivala	Radio Lakeus	27.4.1985	lopetti 1989			
Nurmijärvi	Radio 3	3.8.1987	x	x		
Oulu	Radio Mega	4.6.1988	x	x	x	x
Oulu	Radio Kaiku	4.8.1988	x			
Oulu	Radio Alex Oulu	1996			x	taajuus Q
Oulu	Radioasema Q	1999				x
Pieksämäki	Radio Pieksämäki	1.12.1985	x	x Radio Keski-Savo	x Radio Keski-Savo (omist. vaiht)	Radio Keski-Savo (taajuus vaiht.)
Pietarsaari	Radio Botnia	11.12.1987	x			
Pietarsaari	Radio Botnia	1991		x	x	taajuus Radio Kokkola
Pori	Radio Pori	1.12.1985	x	x	x	x
Porvoo	Jokiradio	Sep.90		x		
Porvoo	Radio Foni	1994			x	x
Raahe	Radio Pooki	4.10.1989	x	x	x	x
Rauma	Radio Ramona	3.3.1988	x	x	x	x
Rovaniemi	Radio Roy	15.11.1989	x	x	x	taajuus RFM

Rovaniemi	Radio RFM	1999					x
Ruovesi	Radio Pirkka	2.10.1989	x	x	x (Radio Alex)	taajuus Iskelmä Pirkanmaa	
Salo	Radio Suomen Salo	3.11.1989	x	x	x Radio 88.2	x Radio 88.2	
Savonlinna	Radio Savonmaa	1.12.1987	x	x toim loppui toukok. 94		taajuus RPM	
Seinäjoki	Radio Seinäjoki	Sep.90		x		x	
Sysmä	Päijänneradio	4.12.1989	x			taajuus YsiYsi	
Tampere	Radio 957	15.8.1985	x	x (omist. vaiht.)		x sbs	x sbs
Tampere	Radio Tampere	31.7.1989	x	x Radio Sataplus	x Radio Alex (Radio Plus Tampere 1999-2000)	Iskelmä Pirkanmaa	
Tampere	Radio Musa	18.11.1989	x (lopetti 1991)				
Tampere	Yliopistoradio	4.9.1989	x Radio Moreeni 1992		x	x	x
Toijala	Radio 937	15.9.1985	toiminta loppui 21.2.86 Radio 951				
Tornio	Radio Provinssi	10.12.1989	x	x	x	x	x
Turku	Radio Auran Aallot	7.9.1985	x	x	x	x	x
Turku	Radio Sata	2.9.1989	x	x	x	x	x
Turku	Radio Robin Hood	1.5.1990	x	x	x	x	x
Tuusula	Radio U103 Golden	1997				x	x Sävelradio
Vaasa	Radio Vaasa	25.11.1985	x	x	x Radio Plus Vaasa 1999-2000	x uudelleen käynnistetty	
Valkeakoski	Radio 937	15.9.1985	toiminta loppui 21.2.86 Radio 951				
Valkeakoski	Radio Pop	1.9.1994			x 1994		x
Vammala	Radio Manta	9.10.1989	x	x	x	x	x
Varkaus	Radiovarkaus	Sep.90		x		taajuus Oikea Asema	
Viitasaari	Radio Polaris	30.12.1987	x	x	x		
Ylivieska	Radio Foni	2.7.1990	x				
Ähtäri	Radio Toiska	Oct.90		x	x	x	x
Äänekoski	Radio Nelostie	2.9.1989	x				

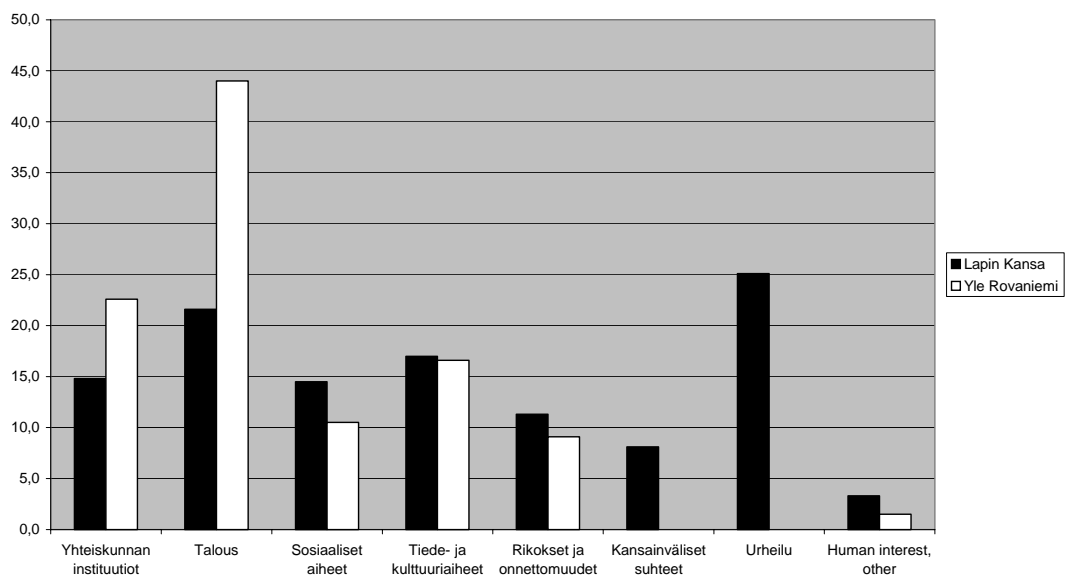
Helsinki Uutisjutut 2000

Tampere Uutisjutut 2000

Lappi Uutisjutut 2000

Kotka Uutisjutut 2000

